

**SITUACIÓ LABORAL
DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA
A CATALUNYA**

INFORME 2010

Daniel Garrell Ballester

Amb la col·laboració de
Raül Palacios Bover

(Àmbit de Sociologia del CERES)

Setembre 2010

**CERES
Via Laietana, 16, 6a planta
08003 Barcelona**

Dipòsit Legal:

ÍNDIX

Presentació.....	5
1 Residents estrangers.....	7
1.1 Els residents estrangers a Catalunya.	7
1.2 Variació comparada entre Catalunya i Espanya.....	9
1.3 Residents estrangers a Catalunya per províncies.....	13
1.4 Residents estrangers a Catalunya per edat i sexe.	14
1.5 Residents estrangers a Catalunya per nacionalitats.....	17
1.6 Immigració irregular.	23
1.7 Els efectes de les nacionalitzacions.....	26
2 Estrangers en alta laboral.	35
2.1 Estrangers en alta laboral a la Seguretat Social a Catalunya.....	35
2.2 Afiliats estrangers per províncies.....	38
2.3 Afiliats estrangers per sexes.....	42
2.4 Afiliats estrangers a Catalunya per nacionalitats.....	43
2.5 Afiliats estrangers a Catalunya per règims.	47
3 La situació dels estrangers en el mercat de treball.....	51
3.1 L'activitat de la població estrangera51	51
3.2 L'ocupació de la població estrangera61	61
3.3 L'atur de la població estrangera70	70
3.4 L'ocupació dels treballadors estrangers per branques d'activitat.....	78
3.5 L'ocupació dels treballadors estrangers per grups professionals.....	85
3.6 La temporalitat en els treballadors estrangers.....	97
4 Síntesi - Resum.....	103

PRESENTACIÓ

Presentem l'informe del 2010 sobre la situació laboral de la població estrangera a Catalunya, que fa referència a les dades de situació legal i presència en el mercat de treball durant l'any 2009.

Com en els informes anteriors, s'incorpora un primer capítol on es tracten les dades sobre residents legals i empadronats, descrivint el context migratori que ens permet entendre millor les dades de tipus laboral que s'analitzen en els altres capítols. En aquesta edició, s'hi ha afegit un anàlisi sobre l'efecte que poden tenir les nacionalitzacions de la població estrangera en les dades d'estrangers i, per tant, en les tendències que aquestes puguin estar descrivint.

Dediquem un segon capítol a analitzar les dades d'afiliats en alta a la Seguretat Social, les quals ens parlen de la situació laboral des del punt de vista administratiu-legal i quina està sent l'evolució en el cas dels estrangers, en comparació amb la de la població de nacionalitat espanyola.

El tercer capítol el dediquem a l'anàlisi de les dades de l'Enquesta de Població Activa per al darrer trimestre de cada any, a partir d'una explotació directa de les microdades de l'INE. Aquesta font ens permet tenir una informació significativa i suficientment vàlida de dades com l'activitat, l'ocupació, l'atur i la temporalitat, que ens permeten fer-nos una idea força aproximada de la situació en què es troben els immigrants, però també dels efectes de la seva participació en l'evolució del nostre mercat de treball. Les taxes d'activitat, ocupació i atur no només ens donen una informació quantitativa descriptiva de quants ocupats o aturats hi ha, sinó que també ens donen una idea de la situació d'una determinada població respecte a les possibilitats de treballar, la voluntat de fer-ho i les expectatives dels diferents col·lectius.

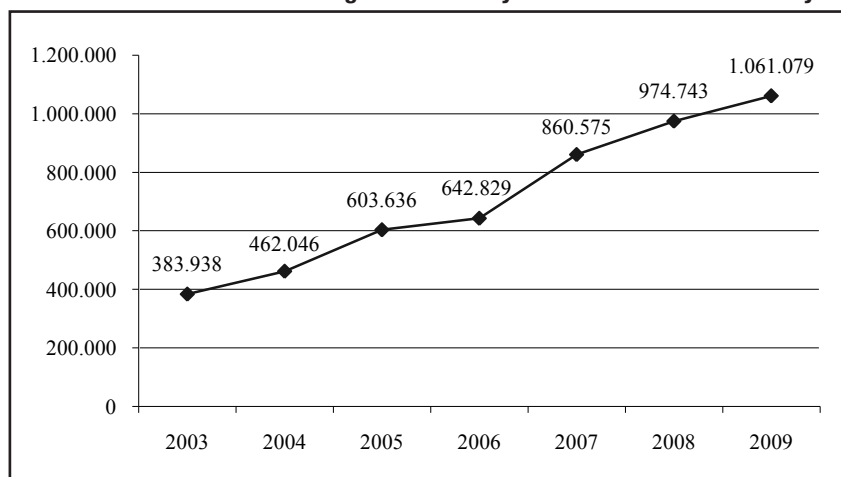
Les dades de l'any 2009 presenten un important estancament de l'arribada d'estrangers, que pot estar anunciant un inici de reducció d'efectius, si ens atenim a la reducció interanual de població estrangera de 16 i més anys que presenta l'Enquesta de Població Activa, d'una banda, i a l'estancament del nombre d'empadronats estrangers de l'altra. Els efectes sobre el mercat de treball poden ser diversos, però ja es constata una reducció de la mà d'obra estrangera disponible. Això és així perquè a la reducció de població potencialment activa estrangera, l'acompanya un augment dels estrangers inactius i una reducció dels actius. Aquesta reducció d'efectius laborals està motivada per l'efecte de la crisi econòmica que, ja des del 2008, ha afectat a la població estrangera molt més que a la població de nacionalitat espanyola. La major part dels llocs de treball perduts els ocupaven estrangers, de tal manera que, tot i la reducció de la població activa estrangera, la taxa d'atur dels estrangers creix més que la dels autòctons, segurament afectats pel fet d'estar ocupats en major proporció en activitats especialment castigades per la crisi econòmica, com és el cas de la construcció.

1. RESIDENTS ESTRANGERS

1.1 ELS RESIDENTS ESTRANGERS A CATALUNYA

Un cop acabat l'any 2009, el nombre d'estrangers amb certificat de registre o targeta de residència en vigor a Catalunya és de 1.061.079 persones, cosa que suposa un creixement de 86.336 residents estrangers en relació a l'any 2008. El Gràfic 1.1 ens permet veure en perspectiva l'evolució dels residents estrangers a Catalunya entre els anys 2003 i 2009. Es pot constatar que hi ha un creixement sostingut en el temps, de la mateixa manera que la tendència a la desacceleració que ja començà l'any passat, es veu confirmada aquest any.

Gràfic 1.1. Residents estrangers a Catalunya. 31 desembre de cada any

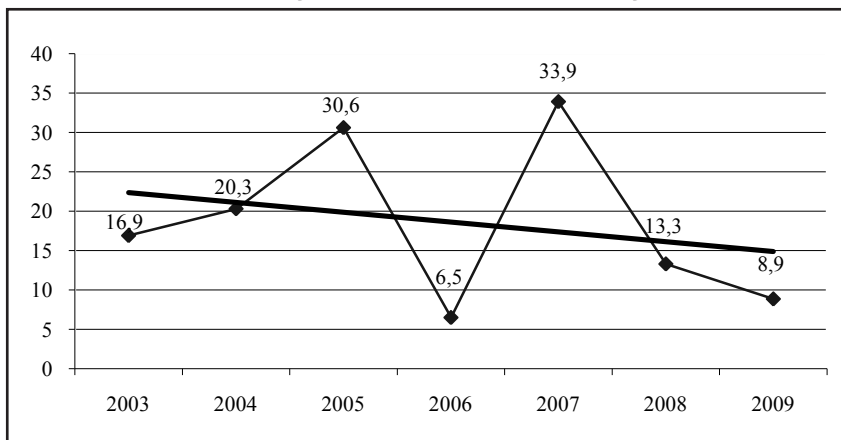
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Aquest procés de reducció en l'arribada de persones estrangeres es veu encara més clar amb el Gràfic 1.2. L'any 2007 l'arribada d'estrangers s'incrementà en un 33,9%; dades que contrasten clarament amb les de 2008 (13,3% d'augment) i amb les d'aquest any (8,9%). La dada del 2009, que és el segon creixement més baix des de l'any 2003, situant-se gairebé un 10% per sota del creixement mitjà del mateix període (18,6%), reforça la percepció inicial. Si tenim en compte que, com ja s'ha comentat en informes anteriors¹, l'any 2006 té un comportament que ve marcat per la concentració de permisos de residència en el 2005 degut al procés extraordinari de regularització, es pot afirmar que el 2009 presenta el creixement més baix, en condicions no extraordinàries, des del 2003.

¹ Garrell Ballester, D. (dir.). *Inserció laboral de la població immigrada a Catalunya: informe 2007*. Barcelona: CERES, 2007. Com ja es deia en aquest informe, la major part de permisos es concentren al 2005 i a principis del 2006, quan en condicions normals s'hauria d'haver repartit entre el 2005 i el 2006. D'aquí la caiguda de la taxa de variació interanual del 2006.

La gran diferència de taxes entre els anys 2005, 2006 i 2007 no es pot entendre si no tenim en compte el procés de regulació extraordinari de l'any 2005 el qual féu que l'obtenció de la residència es concentrés entre aquest any i principis del 2006. Per tant, la davallada del 2006 es produeix perquè la majoria dels immigrants ja haurien estat admesos. L'augment del 2007, tal i com apuntava l'informe del 2008², seria conseqüència dels processos de reagrupament familiar realitzats pels residents estrangers que foren regularitzats en aquell procés extraordinari de 2005.

Gràfic 1.2. Taxa de variació interanual dels residents Estrangers a Catalunya. 31 de desembre de cada any

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

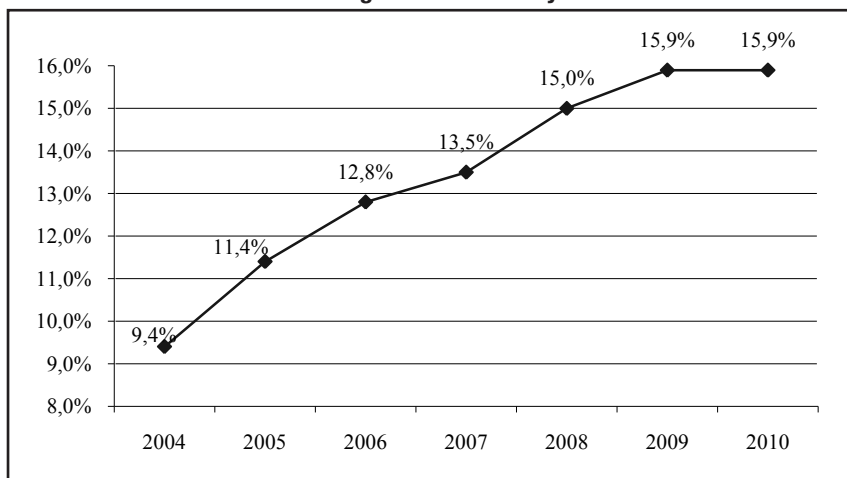
Per poder valorar però l'impacte sociodemogràfic del creixement de la població estrangera, hem considerat necessari utilitzar les dades del padró d'habitants que, tot i que estan sotmeses a possibles distorsions degudes a la gestió del registre d'empadronaments³, ens donen una informació més clara de l'evolució de la població estrangera real, donat que inclouen la població estrangera en situació irregular. Per fer-ho, hem utilitzat les darreres dades disponibles que són de l'1 de gener del 2010. Es tracta de dades encara provisionals que l'INE ofereix com a avançament, però les hem escollit en detriment de les darreres definitives (1 de gener del 2009) perquè són més properes en el temps a les que utilitzem per als residents (31 de desembre del 2009) i també perquè, de fet, ens estan donant informació de la finalització del 2009 en quant a empadronament.

² Garrell Ballester, D. *Situació laboral de la població estrangera a Catalunya. Informe 2009*. Barcelona: CERES, 2009.

³ Sortides i entrades d'Espanya que no es registren, la possibilitat que algú no s'hagi registrat al tractar-se d'una acció voluntària, o l'obligació que tenen els estrangers de renovar el seu empadronament cada 2 anys per evitar ser donats de baixa.

Dit això, podem observar, en el Gràfic 1.3, com el pes de la població estrangera empadronada a Catalunya va augmentar més de 6 punts en el període 2004 - 2009. El 2008, de cada 10 habitants de Catalunya, un i mig eren estrangers. L'1 de gener de 2009 es produeix un augment de 9 dècimes, molt proper al creixement mitjà del període que és d'1 punt percentual. L'estimació provisional a 1 de gener del 2010 indica però un estancament, donat que el percentatge del 2010 és el mateix que el del 2009.

Gràfic 1.3. Percentatge d'empadronats estrangers sobre el total d'empadronats a Catalunya. 1 de gener de cada any

*Les dades del 2010 són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Instituto Nacional de Estadística* (INE), Padró Continu d'Habitants.

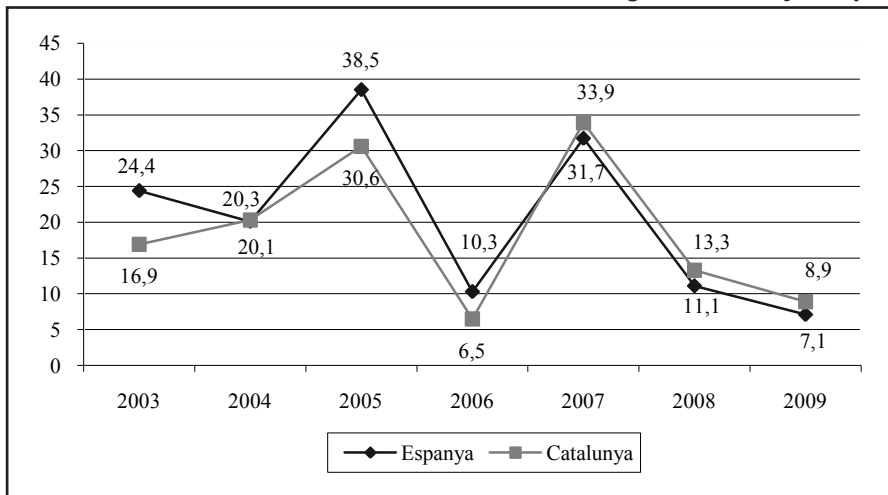
1.2 VARIACIÓ COMPARADA ENTRE CATALUNYA I ESPANYA

El 31 de desembre de 2009 es registren al conjunt d'Espanya un total de 4.791.232 residents estrangers. Aquesta xifra representa un augment de 317.733 nous residents estrangers respecte l'any 2008, que en termes relatius suposa una taxa de creixement del 7,1%. El Gràfic 1.4 compara el creixement percentual de residents estrangers a Catalunya i a l'Estat entre els anys 2003 i 2009. En línies generals, Catalunya i Espanya presenten les mateixes tendències: mentre que entre els anys 2003 i 2006 –exceptuant el 2004, per un petit marge– la taxa de creixement de la població immigrada és superior a l'Estat; a partir del 2007, Catalunya se situa per sobre d'Espanya.

El gràfic reforça la hipòtesi que s'ha apuntat prèviament, parlant del cas català, i que pot extrapol·lar-se a l'espanyol: el procés de regulació extraordinari del 2005 va propiciar un creixement espectacular en l'adquisició de la residència, que davallà al següent any perquè la majoria de sol·licituds ja s'havien tramitat. El 2007 es produiria altre cop un creixement acusat degut als processos de reagrupament familiar d'aquells que obtingueren la residència l'any 2005.

En canvi, la tendència a la baixa dibuixada el 2008 –on la taxa de creixement caigué més de vint punts respecte de l’any anterior tant a Catalunya com a Espanya– es reforça aquest any ja que es passa d’un 13,3% de creixement a un 8,9 a Catalunya (- 4,4 punts) i d’un 11,1% d’increment a un 7,1 a l’Estat (- 4 punts). El perquè d’aquesta tendència a la baixa en l’arribada d’estrangers al nostre país i al conjunt d’Espanya, pot estar en la situació de crisi econòmica que, si no era del tot clara el 2008, l’any 2009 s’ha fet ben palesa. La crisi ha suposat, com és ben sabut, una considerable destrucció de llocs de treball i la caiguda de l’oferta d’ocupació, factor primordial per tal de comprendre la menor arribada d’immigrants en els darrers dos anys.

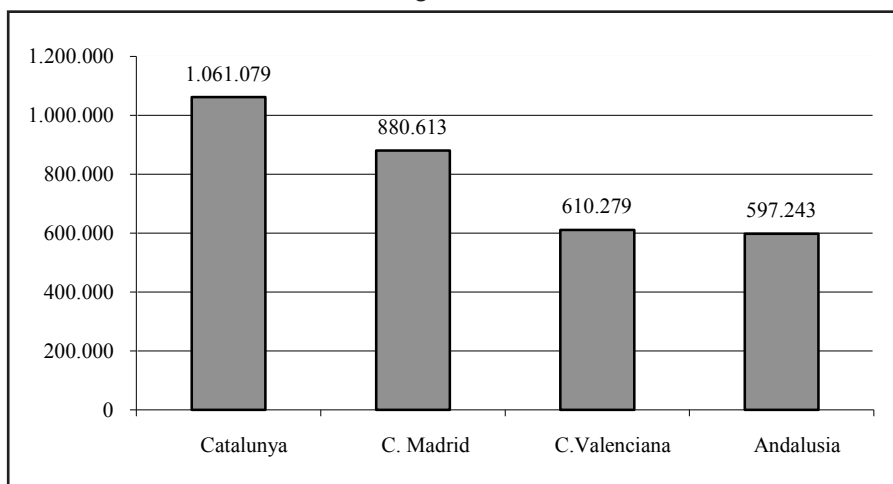
Gràfic 1.4. Taxa de variació interanual dels residents estrangers a Catalunya i Espanya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Tal i com podem veure en el següent gràfic, Catalunya es manté com la Comunitat Autònoma amb més residents estrangers de l’Estat Espanyol.

Gràfic 1.5. Residents estrangers a les quatre comunitats autònomes amb major número de residents estrangers. 31 desembre 2009

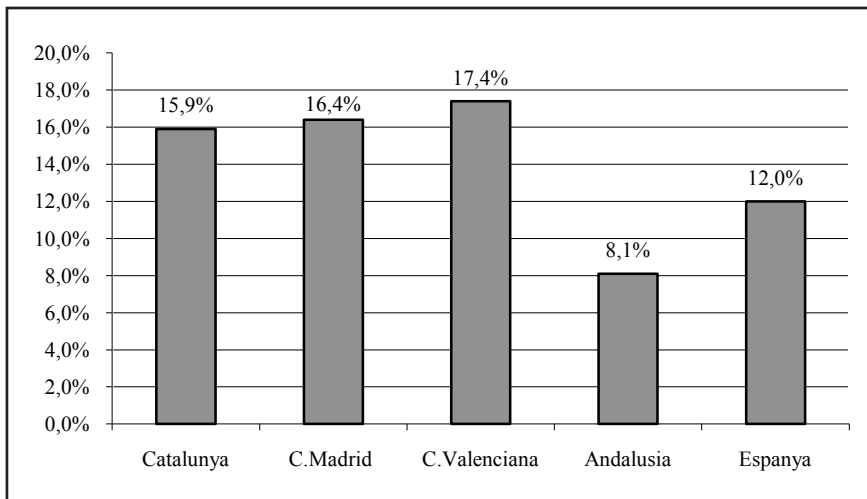

Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Els 1.061.079 estrangers residents a Catalunya suposen el 22,1% del total d'Espanya, el que representa un lleuger augment de tres dècimes respecte l'any anterior. La Comunitat de Madrid es manté en segon lloc amb 880.613 estrangers residents, que representen el 18,4% del total, dada que suposa un augment de 0,6 punts respecte de l'any passat. En tercer lloc, trobem la Comunitat Valenciana amb 610.279, el que representa el 12,7%, amb una petita davallada de 0,2 punts respecte el 2008. La quarta autonomia amb més residents estrangers és Andalusia, amb 597.243, que representen el 12,5% del conjunt de l'Estat, cosa que suposa un augment del 0,2% en comparació amb l'exercici anterior.

A continuació, presentem en el Gràfic 1.6 una comparativa del pes dels estrangers en el total d'Espanya i les quatre comunitats autònomes amb més estrangers, a partir de les dades de població que ofereix el padró continu d'habitants. Hi podem observar com Catalunya, ocupa el tercer lloc, 5 dècimes per sota de la Comunitat de Madrid i un 1,5 punts per sota de la Comunitat Valenciana que és la comunitat autònoma amb més estrangers empadronats per habitant. Andalusia presenta un percentatge de residents estrangers inferior a Catalunya.

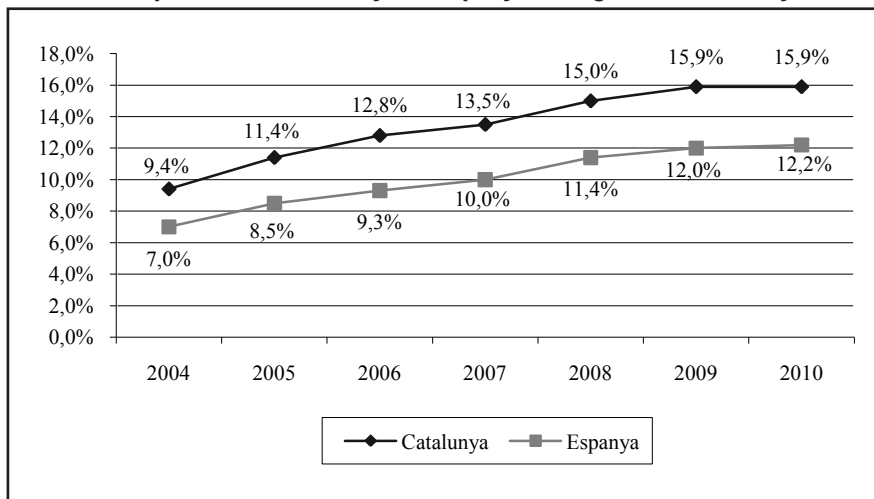
Gràfic 1.6. Percentatge d'empadronats estrangers sobre el total d'empadronats a les 4 comunitats autònomes amb major número de residents estrangers. 1 de gener del 2010

*Les dades són una estimació provisional.
 Font: Elaboració pròpia. Dades de l'INE, Padró Continu d'Habitants.

Per acabar la comparativa amb l'Estat Espanyol, presentem el Gràfic 1.7 on s'observa que en els darrers 6 anys, el pes dels estrangers empadronats, que ja era més alt a Catalunya que a Espanya, tendeix a augmentar la diferència amb la mitjana espanyola. El 2010 però la diferència es redueix molt lleugerament.

Gràfic 1.7. Evolució comparada del pes dels empadronats estrangers sobre el total d'empadronats a Catalunya i a Espanya. 1 de gener de cada any

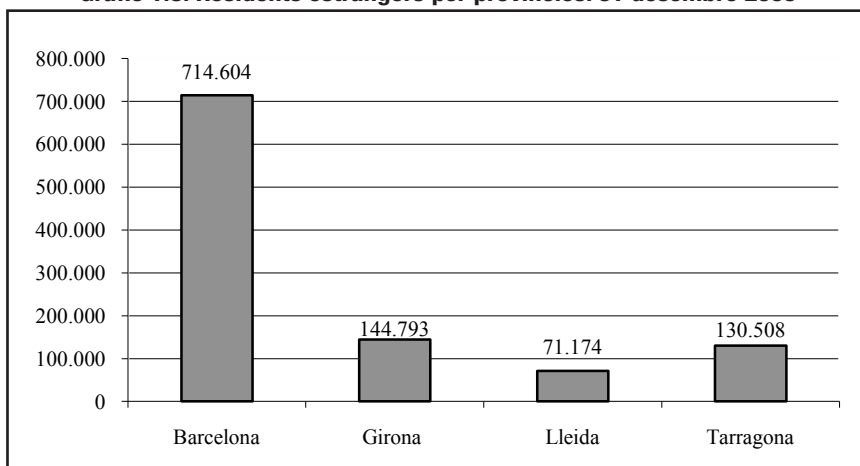

*Les dades del 2010 són una estimació provisional.
 Font: Elaboració pròpia. Dades de l'INE, Padró Continu d'Habitants.

1.3 RESIDENTS ESTRANGERS A CATALUNYA PER PROVÍNCIES

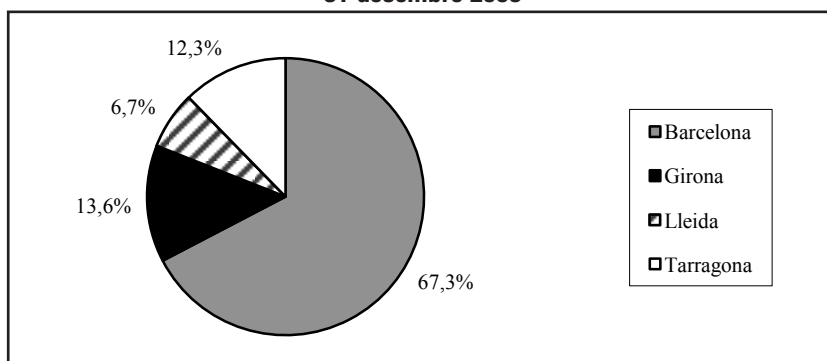
Com mostren els Gràfics 1.8 i 1.9, del total dels 1.061.079 residents estrangers a Catalunya, 714.604 resideixen a les comarques de Barcelona i representen el 67,3% del total. Girona es manté en el segon lloc, però a molta distància de Barcelona, amb un total de 144.793 residents estrangers, que representen el 13,6% del conjunt de Catalunya. Tarragona, amb un total de 130.508 residents estrangers, alberga el 12,3% del total. Finalment, les comarques de Lleida, amb 71.174 residents estrangers, representen el 6,7% d'immigrants amb permís de residència o autorització en el conjunt de Catalunya.

Gràfic 1.8. Residents estrangers per províncies. 31 desembre 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Gràfic 1.9. Percentatge de residents estrangers per províncies. 31 desembre 2009

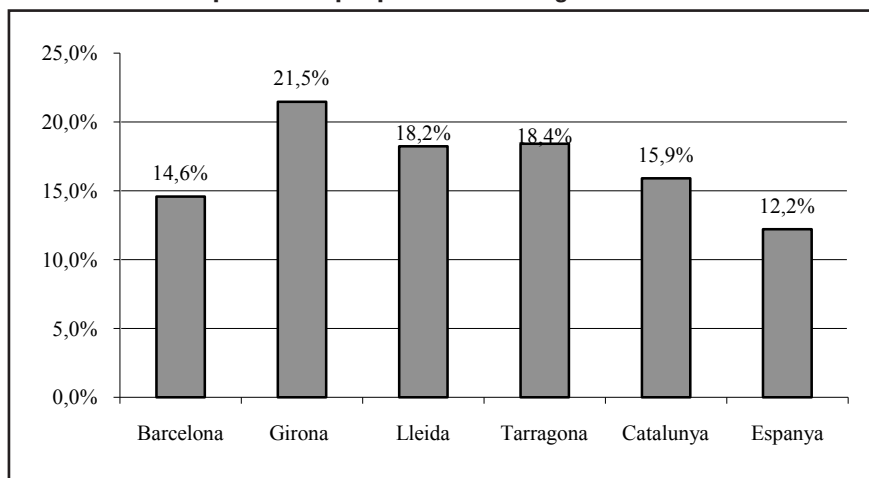

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Per poder tenir però una visió de la dimensió de la presència d'estrangers en el territori, ens cal comparar les dades de la població total amb les dades de població estrangera. Un altre cop, tal com ja hem fet abans, ens cal recórrer a les dades del padró doncs són les úniques, de naturalesa registral, que ens permeten una comparació entre estrangers i ciutadans espanyols. A més, aquest registre s'ajusta força a la realitat de la presència d'estrangers a l'incloure també població sense permís de residència. El Gràfic 1.10 ens presenta de manera gràfica aquesta comparació.

Hi podem observar que Girona és la que, comparativament, té més presència relativa d'estrangers, 5,6 punts per sobre de la mitjana catalana i més de 9 per sobre de l'espanyola. A Girona, la segueixen Tarragona (3 punts per sota) i finalment Lleida amb 3,3 punts menys que Girona. Barcelona presenta el percentatge més baix, més d'un punt per sota de la mitjana catalana.

Gràfic 1.10. Percentatge d'estrangers empadronats sobre el total de la població empadronada per províncies. 1 de gener de 2010

*Les dades són una estimació provisional.

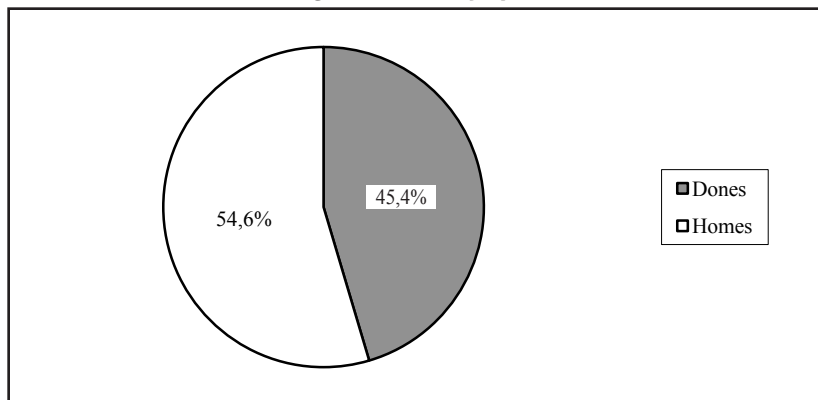
Font: Elaboració pròpia. Dades de l'INE, Padró Continu d'Habitants.

1.4 RESIDENTS ESTRANGERS A CATALUNYA PER EDAT I SEXE

Si analitzem la distribució dels residents estrangers a Catalunya per sexes, reflectida al Gràfic 1.11, veiem que la proporció d'homes, que és del 54,6%, és superior a la de dones, la qual és de 45,4%. No obstant això, cal contextualitzar aquesta diferència de 9,2 punts a favor dels homes, tot observant el Gràfic 1.12.

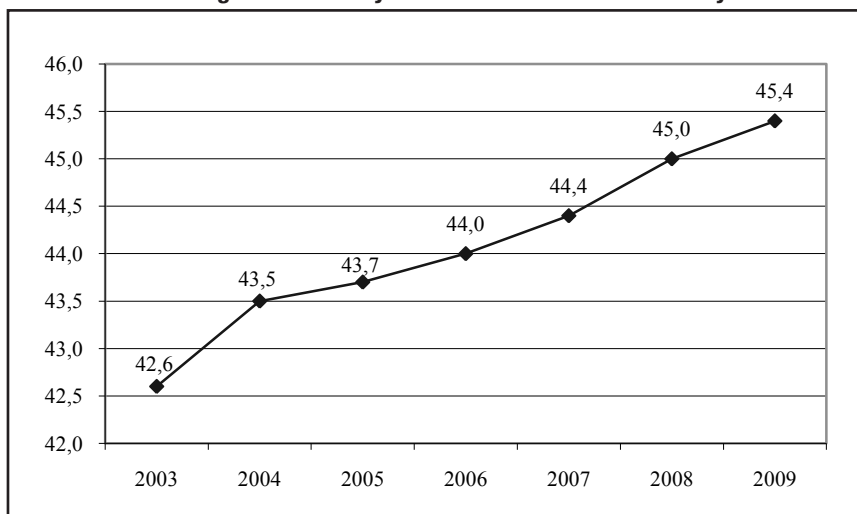
Entre els anys 2003 i 2009, es passa d'una presència del 42,6% de dones a l'actual, de 45,4%. Així doncs, al llarg d'aquests sis anys i de forma ininterrompuda, el percentatge de dones ha augmentat un 2,8%, amb una taxa interanual mitjana de 0,47 punts. Malgrat aquesta tendència a l'alça en la proporció de dones dins del col·lectiu immigrant, no cal oblidar que la seva presència en el total de residents, encara és inferior a la dels homes.

Gràfic 1.11. Residents estrangers a Catalunya per sexe. 31 desembre de 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

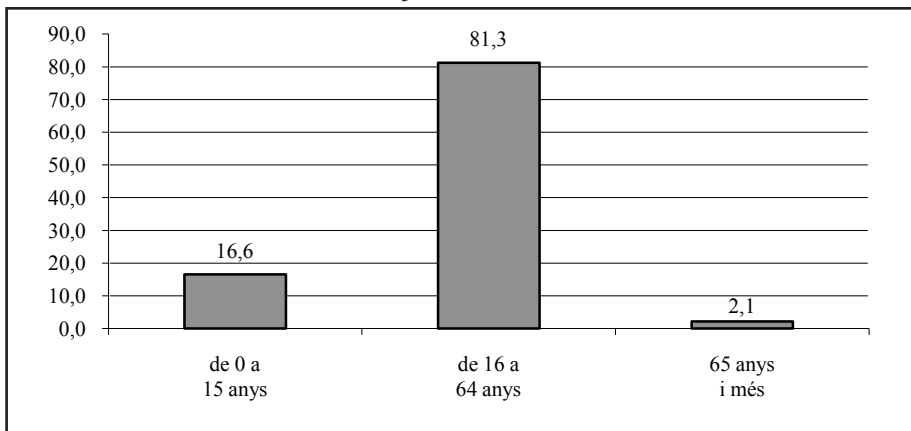
Gràfic 1.12. Evolució de la proporció de dones estrangeres residents sobre el total de residents estrangers a Catalunya. 31 de desembre de cada any

Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

En quant a les edats, el Gràfic 1.13, ens mostra una molt alta concentració en el tram d'edats normalment actives (16 a 64 anys).

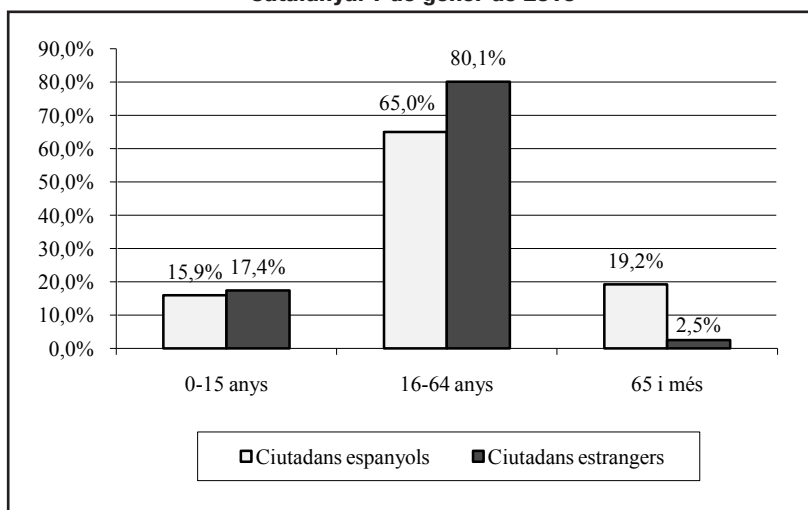
Gràfic 1.13. Distribució dels residents estrangera per edats, en relació a l'activitat a Catalunya. Desembre 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Per poder fer però una valoració significativa d'aquesta estructura d'edats cal que la comparem amb l'estructura d'edats de la població de nacionalitat espanyola i per a això, creiem que les dades més fiables són altre cop les de l'empadronament per edats que, a més presenten molt poca desviació respecte a les de residents, tal com podem observar en el Gràfic 1.14 que ens mostra l'edat comparada dels ciutadans espanyols i estrangers.

Gràfic 1.14. Distribució percentual d'empadronats per edats a Catalunya. 1 de gener de 2010

*Les dades són una estimació provisional.

Font: Elaboració pròpia. Dades de l'INE, Padró Continu d'Habitants.

Com veiem, mentre que en el tram de menys edat els estrangers presenten un percentatge pròxim al de la població de nacionalitat espanyola, s'observa una molt notable diferència en el tram de més edat, on els residents estrangers presenten un percentatge més de 16 punts inferior a la de la població espanyola. I, al contrari, en el grup de 16 a 64 anys, els estrangers presenten un percentatge superior de més de 15 punts.

1.5 RESIDENTS ESTRANGERS A CATALUNYA PER NACIONALITAT

A l'hora de fer l'anàlisi dels residents estrangers per nacionalitats, hem seleccionat els deu països amb major nombre d'afiliats a la Seguretat Social, independentment que siguin o no extracomunitaris. S'ha fet així per dues raons. La primera d'elles és que alguns col·lectius comunitaris, com per exemple els romanesos o els italians, han augmentat notablement la seva presència. El segon motiu és que no aporta especial valor al nostre estudi el fet de recollir una gran quantitat de països. I és que les variacions que poden tenir alguna incidència en el conjunt de les dades no són causades pels països que tenen un pes inferior al 2,5%. Aquest criteri es mantindrà al llarg de tot l'estudi per tal de facilitar la comparació de les dades i el seu respectiu anàlisi.

D'altra banda, l'ordre dels països en funció del nombre d'afiliats a la Seguretat Social pot patir modificacions a l'hora d'analitzar els residents estrangers. És a dir, que pot diferir l'ordre dels països segons el nombre d'afiliats a la Seguretat Social respecte a l'ordre dels països segons el nombre de residents estrangers. Tot i això, l'estructura de les taules i els gràfics es mantindran inamovibles ja que aquest informe té com a objecte central la situació de la població estrangera en el mercat laboral de Catalunya.

Una vegada fetes aquestes consideracions metodològiques, la Taula 1.1 ens mostra el nombre de residents en funció del país d'origen.

Taula 1.1. Residents estrangers a Catalunya per país d'origen. 31 desembre 2009

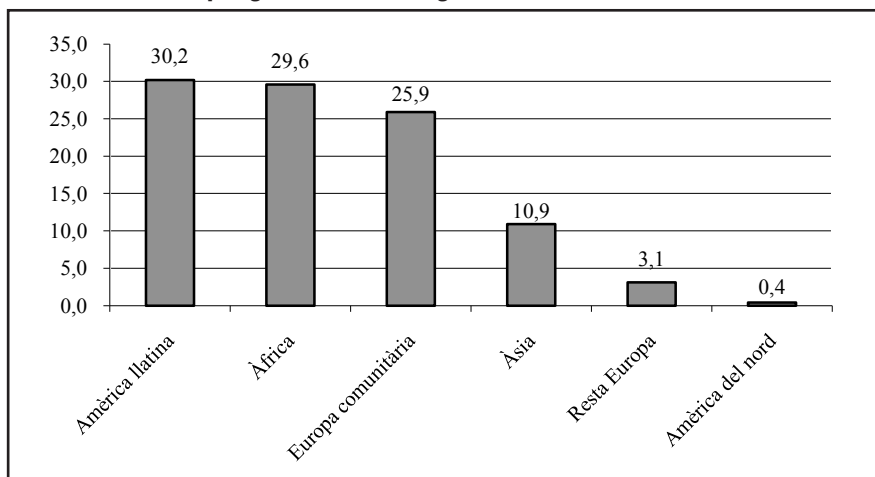
	Desembre 09	Percentatge sobre el total	Taxa creixement interanual
Romania	95.502	9,0%	9,9%
Itàlia	43.761	4,1%	10,5%
Resta comunitaris	134.905	12,7%	10,2%
Total comunitaris	274.168	25,8%	10,1%
Marroc	246.921	23,3%	7,2%
Equador	87.216	8,2%	3,6%
Xina	47.539	4,5%	9,5%
Colòmbia	47.238	4,5%	4,1%
Perú	39.589	3,7%	4,1%
Bolívia	30.858	2,9%	29,6%
Pakistan	28.193	2,7%	17,0%
Argentina	24.968	2,4%	3,1%
Resta extracomunitaris	234.389	22,1%	10,3%
Total extracomunitaris	786.911	74,2%	8,4%
Total	1.061.079	100,0%	8,9%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

S'hi observa que en un context de creixement general inferior al de l'any anterior –que era del 13,3%– tots els col·lectius, amb l'excepció del Pakistan, presenten un menor creixement en comparació al del 2008. La marroquina segueix sent la nacionalitat amb més residents estrangers a Catalunya. Els 246.921 residents marroquins representen el 23,3% –0,3% menys que en l'any anterior– del total d'immigrants residents al nostre país. En segon lloc, però a una distància considerable, se situa el col·lectiu romanès amb un total de 95.502 residents, que suposen el 9% del total de residents estrangers, fet que els consolida en la segona posició. En la tercera posició es troba Equador, amb 87.216 residents, que suposen el 8,2% del total. Per sobre del 4% es troba la Xina, que per primer cop supera a Colòmbia, la mateixa Colòmbia i Itàlia. Els peruans són el 3,7%; i ja per sota del tres per cent, es troben els bolivians, pakistanesos i argentins.

El Gràfic 1.15 ens presenta la distribució dels residents estrangers a Catalunya per grans zones geogràfiques d'origen.

Gràfic 1.15. Distribució percentual dels residents estrangers a Catalunya per grans zones d'origen. 31 desembre 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Amèrica llatina i Àfrica són les dues regions que aporten més població al contingent de residents estrangers, amb un percentatge similar: un 30,2% i un 29,6%, respectivament. Per tant, gairebé un de cada tres residents estrangers a Catalunya és llatinoamericà i un altre dels tres, africà. Si es sumen els ciutadans de l'Europa comunitària amb els de la "resta d'Europa", els residents estrangers d'origen europeu representen el 29%, la qual cosa significa que el tercer resident seria europeu. A molta distància dels tres col·lectius ja citats es troba Àsia, amb un 10,9%.

Pel que fa a les variacions en el pes relatiu de cada col·lectiu respecte a l'any anterior, la proporció de ciutadans que provenen de l'Europa comunitària i d'Àsia s'ha vist incrementat en un 0,4% i un 0,3%, respectivament. Per altra banda, els llatinoamericans representen un 0,3% menys i els africans, un 0,2% menys. Els estrangers d'origen "resta d'Europa" i nord-americà mantenen la mateixa proporció.

La Taula 1.2 presenta l'aportació interanual de nous residents estrangers a Catalunya segons el país d'origen, i el percentatge que representa sobre el total del creixement en aquest període. Observem com el col·lectiu marroquí segueix sent el que aporta més nous residents, tot i que ho fa en un percentatge inferior al del seu pes en el total de residents (23,3%). A molta distància, el segueix el col·lectiu romanès.

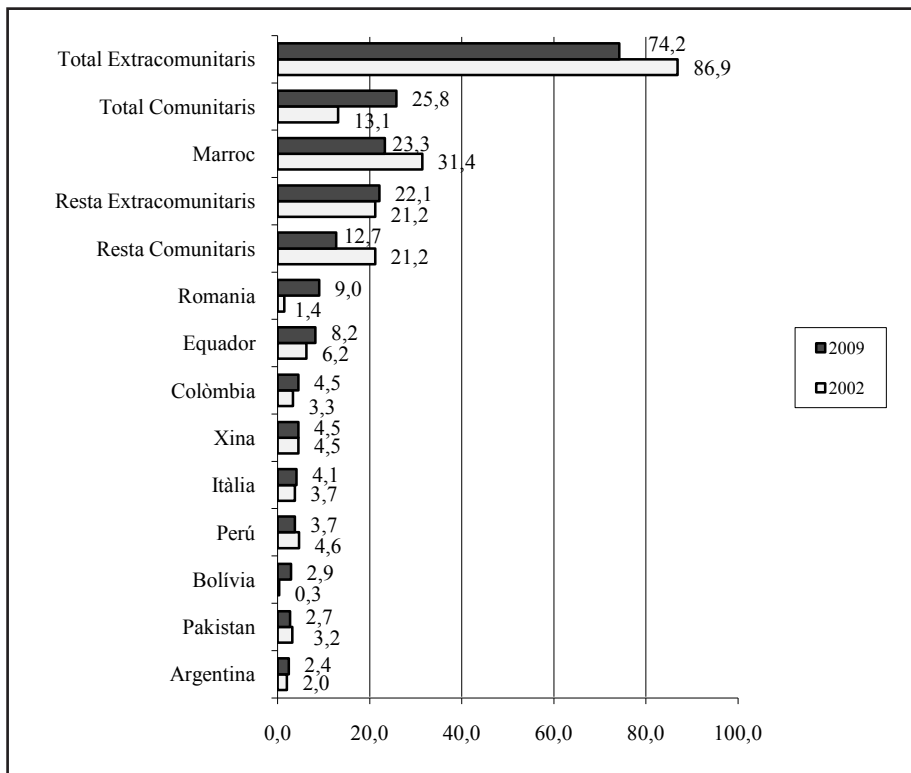
Crida l'atenció el poc pes que tenen els equatorians en els nous residents. Una possible factor explicatiu d'aquesta poca aportació dels equatorians podria ser que, donat que es tracta d'un col·lectiu que fa temps que s'ha assentat a Catalunya, molts d'ells estiguessin optant per nacionalitzar-se, de manera que sortissin així del registre de residents. Aquesta situació es podria donar en algun altre col·lectiu llatinoamericà com per exemple els colombians.

Taula 1.2. Aportació per països d'origen al creixement interanual de residents estrangers a Catalunya. 31 de desembre del 2009

	Nous residents	Percentatge sobre el total
Romania	8.592	10,0%
Itàlia	4.141	4,8%
Resta comunitaris	12.437	14,4%
Total comunitaris	25.170	29,2%
Marroc	16.659	19,3%
Equador	3.046	3,5%
Xina	2.160	2,5%
Colòmbia	3.843	4,5%
Perú	1.572	1,8%
Bolívia	7.051	8,2%
Pakistan	3.982	4,6%
Argentina	876	1,0%
Resta extracomunitaris	21.977	25,5%
Total extracomunitaris	61.166	70,8%
Total	86.336	100,0%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración)*.

Per valorar la variació en el temps del pes relatiu de cada col·lectiu, en el Gràfic 1.16 hem comparat la distribució percentual dels residents estrangers a Catalunya per origen entre l'any 2002 i l'any 2009. Hi observem alguns canvis en el pes relatiu de determinades nacionalitats entre l'inici i el final del període. El Marroc és la nacionalitat que experimenta una reducció més acusada, en concret 8,1 punts menys, també redueixen el seu pes els peruans i els pakistanesos. Aquestes reduccions afecten al grup d'extracomunitaris que experimenta una forta reducció de 12,7 punts en benefici del grup de comunitaris que pràcticament dobla el percentatge del 2002. Aquest creixement en el pes dels residents comunitaris s'explica fonamentalment a partir de l'important creixement del pes dels romanesos i la reducció del pes dels marroquins.

Gràfic 1.16. Distribució percentual dels residents estrangers a Catalunya per origen

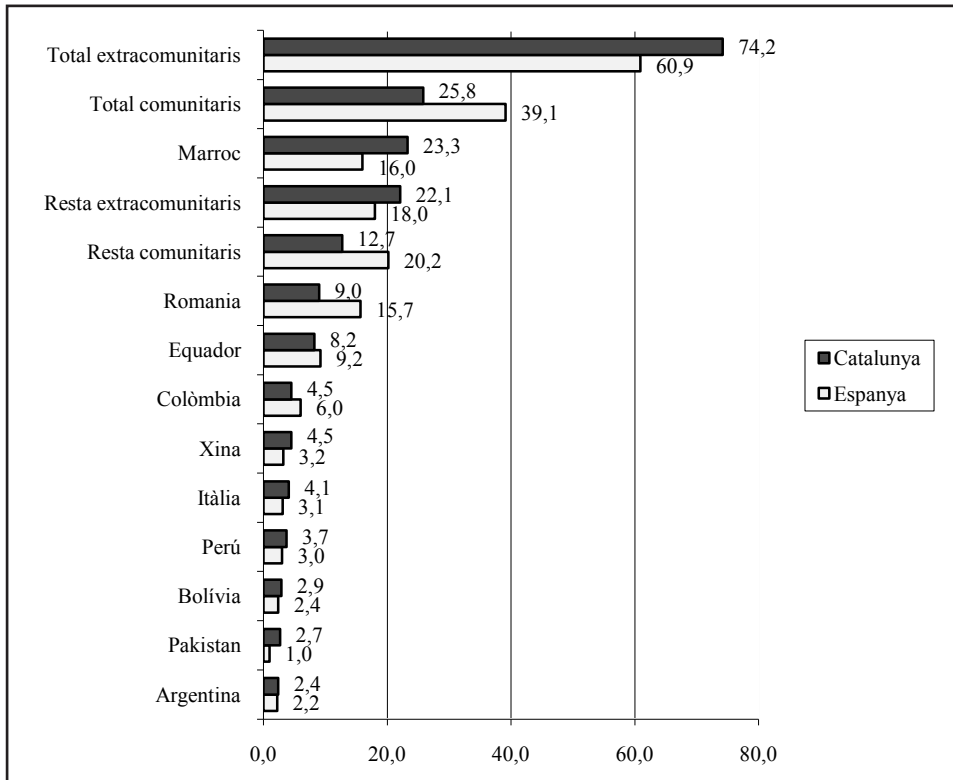
Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

En el Gràfic 1.17, comparem la distribució percentual dels residents estrangers a Catalunya amb la d'Espanya. Hi podem observar que, en el cas dels països amb menor presència de residents estrangers, hi ha diferències poc significatives. En canvi, hi ha variacions molt rellevants en els grups més destacats. De forma que en el conjunt de l'Estat Espanyol hi ha un major pes dels residents estrangers que provenen dels diferents països de l'Europa Comunitària, que representen el 39,1% del total de residents estrangers, mentre que a Catalunya representen el 25,8%, el que suposa una diferència de 13,3 punts. Si observem les dades de Romania, sembla fàcil deduir que aquesta important diferència es deu en bona part al col·lectiu romanès, el qual, a Espanya, se situa com a primer col·lectiu; però també, a la diferència de pes del grup *Resta Comunitaris*, que a Espanya supera en més de 7 punts el pes que té a Catalunya.

Per altra banda, la nacionalitat marroquina és la que mostra una diferència més important entre Espanya i Catalunya, doncs a Catalunya el seu pes és superior en 7,3 punts. L'equatoriana, és la tercera nacionalitat que més residents estrangers aporta i veiem que presenta una petita variació entre Espanya i Catalunya, en el conjunt de l'Estat Espanyol, el col·lectiu equatorià representa el 9,2 % de residents estrangers, i a Catalunya representa el 8,2 %. El tercer país

que més residents aporta és Colòmbia i també té més presència a Espanya que a Catalunya. Un cas singular és el dels pakistanesos, ja que tot i que tenen un pes molt baix en l'estructura de residents, presenten una diferència entre Catalunya i Espanya molt significativa. Catalunya amb un 2,7 % de pakistanesos, gairebé triplica el pes d'aquest col·lectiu a Espanya.

Gràfic 1.17. Distribució percentual dels residents estrangers per origen a Catalunya i Espanya. 31 desembre 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

En tot cas, les diferències més importants entre Catalunya i el conjunt de l'Estat Espanyol les trobem en els marroquins, que tenen una presència més important en l'estructura de residents a Catalunya que a Espanya, i en el conjunt dels ciutadans de l'Europa Comunitària, que tenen un pes molt superior a Espanya que a Catalunya.

1.6 IMMIGRACIÓ IRREGULAR

Tal i com s'ha fet en els informes precedents, en aquest també es tractarà el fenomen de la immigració irregular. Tenint en compte que es disposa de les dades de residents estrangers i les d'empadronats de nacionalitat estrangera, es podrà calcular, restant els residents dels empadronats, el nombre d'estrangers que viuen a Catalunya i a Espanya sense permís de residència i, consegüentment, es troben en situació irregular.

Es parteix de la base que per empadronar-se –que és el que dóna accés a la sanitat i a l'educació públiques– no és necessari estar en possessió del permís de residència. No obstant això, aquest càlcul presenta limitacions perquè el Padró Continu d'Habitants no reflecteix la totalitat dels moviments i com ja comentàvem a la pàgina 8, presenta alguns problemes de gestió de les dades i per diversos motius hi pot haver situacions que no quedin recollides. És per això que considerem que el càlcul de la població immigrada en situació irregular, a partir del padró, és aproximat i no serveix pas per conèixer la dimensió exacta d'aquesta, però, donat que aquestes limitacions han estat les mateixes al llarg del període estudiat i a falta d'altres dades més fiables sí que ens serveix per mesurar la tendència de la irregularitat a mig i llarg termini.

La següent taula (1.3) presenta el nombre de residents i d'empadronats, i la taxa d'irregularitat potencial de diversos àmbits territorials.

Taula 1.3. Residents, empadronats i taxa d'irregularitat potencial per demarcacions a finals de 2009

	Empadronats*	Residents	Diferència	Taxa d'irregularitat potencial
Espanya	5.708.940	4.791.232	917.708	16,1%
Catalunya	1.193.283	1.061.079	132.204	11,1%
Barcelona	803.211	714.604	88.607	11,0%
Girona	161.510	144.793	16.717	10,4%
Lleida	80.127	71.174	8.953	11,2%
Tarragona	148.435	130.508	17.927	12,1%

*Dades provisionals a 1 de gener de 2010.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (*Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*) i de l'INE.

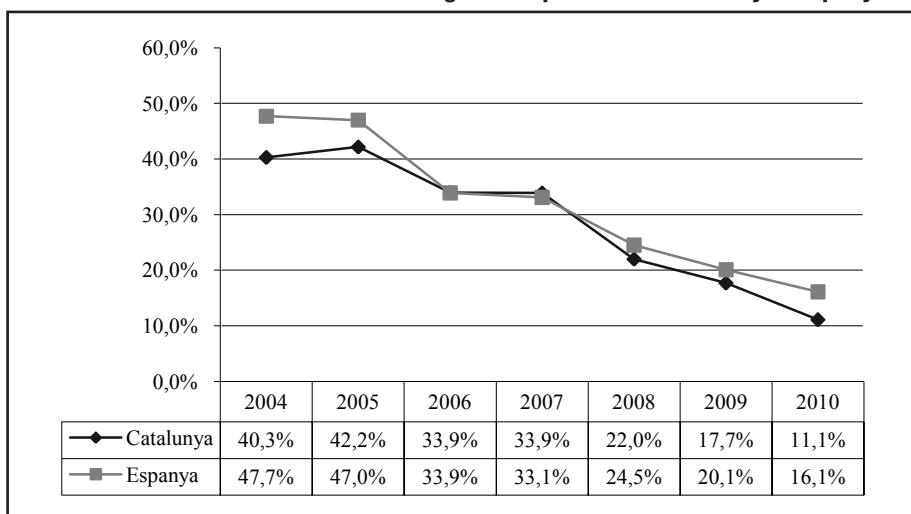
Comparativament, Catalunya presenta una taxa d'irregularitat potencial bastant més baixa que el conjunt de l'Estat, concretament un 5% menys. Pel que fa a l'àmbit català, Barcelona i Lleida presenten dades molt similars a la mitjana. En canvi, mentre que Girona es troba 0,7 punts per sota de la mitjana, Tarragona la supera en 1,7%, sent la demarcació catalana amb una major taxa d'irregularitat potencial.

El Gràfic 1.18 mostra l'evolució de la taxa d'irregularitat potencial a Catalunya i a Espanya entre els anys 2004 i 2010.

Si l'any 2004, a Catalunya, 4 de cada 10 estrangers estaven en situació irregular, l'any 2010, aquesta realitat afecta a 1 de cada 10. Una evolució molt similar s'ha donat a Espanya, tot i que la taxa d'irregularitat potencial és més baixa a Catalunya que a Espanya durant tot el període, exceptuant els anys 2006 i 2007.

Malgrat que la disminució anual mitjana d'immigració irregular entre 2004 i 2010 és de 4,87% a Catalunya i de 5,27% a Espanya, aquesta davallada no ha estat constant. L'any 2005 va ser testimoni de l'augment d'irregularitat a Catalunya i de l'estancament a Espanya. L'any 2006, molt probablement a causa del procés extraordinari de regularització de l'any precedent, es va reduir considerablement la taxa d'irregularitat. Un cop passat aquest procés, però, hi hagué un manteniment en el percentatge de "sense papers" a l'any 2007. És a partir d'aquí que la reducció es dona de forma continuada.

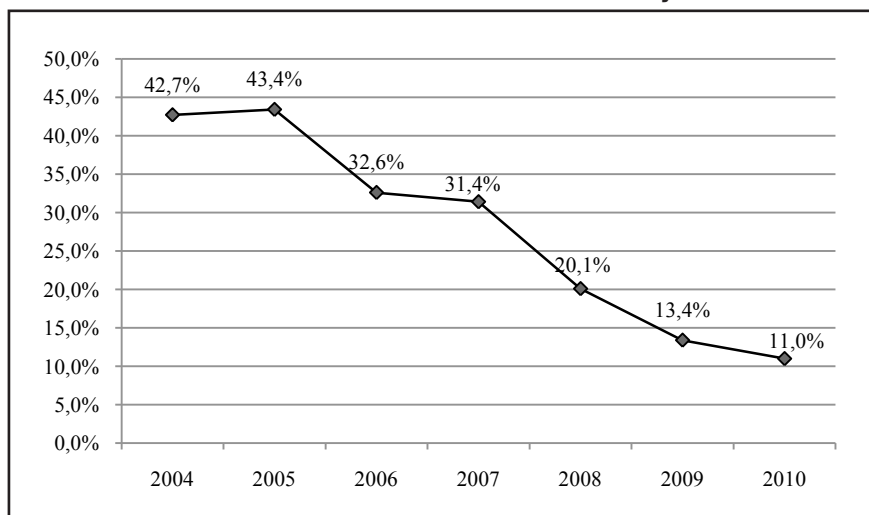
Gràfic 1.18. Evolució de la taxa d'irregularitat potencial a Catalunya i Espanya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (*Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*) i de l'INE.

En el darrer gràfic d'aquest apartat (Gràfic 1.19) s'aprofundeix en el fenomen de la irregularitat potencial, prenent com a objecte d'estudi als ciutadans extracomunitaris que viuen a Catalunya durant els darrers sis anys (2004-2010). El perquè d'aquesta selecció és el següent: els extracomunitaris són els immigrants que tenen una major inseguretat legal. En conseqüència, la taxa d'irregularitat hauria d'estar concentrada en els extracomunitaris ja que mentre que els residents comunitaris tenen llibertat de circulació, de residència i de treball, els no comunitaris estan sotmesos a la Llei d'Estrangeria, que els imposa restriccions. S'entén, per tant, que el problema social i econòmic el tenen aquells que tenen més dificultats en la normalització de la seva situació.

Gràfic 1.19. Evolució de la taxa d'irregularitat potencial dels ciutadans extracomunitaris a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración) i del *Instituto Nacional de Estadística*.

A primera vista, es veu com la taxa d'irregularitat dels ciutadans extracomunitaris baixa en picat, com ho fa també el del conjunt de població estrangera, entre els anys 2005 i 2010. Si l'any 2004 el 42,7% dels ciutadans no comunitaris residents a Catalunya estaven en una situació irregular, sis anys més tard aquest percentatge ha disminuït fins a l'11%.

No obstant això, la disminució no ha estat constant ni sistemàtica: l'any 2005 la irregularitat potencial s'incrementà lleugerament (0,7%); i el 2007 el descens fou molt reduït (1,5%). El gran descens d'aquest fenomen es produeix a l'inici del 2006, coincidint amb els efectes del procés extraordinari de regularització iniciat el 2005. Després d'una ralentització entre el 2006 i el 2007, l'any 2008 s'inicia amb una nova acceleració de la reducció de la irregularitat potencial.

L'any 2009 es percep que la tendència de disminució de la irregularitat és cada cop més clara, amb un descens de gairebé 7 punts percentuals respecte del 2008. L'inici del 2010 es presenta com l'any amb la menor taxa d'irregularitat, tant en el conjunt de la població immigrada com en els ciutadans no comunitaris, després de veure's reduïda en gairebé dos punts i mig.

En conseqüència, es pot afirmar que el fenomen de la immigració irregular presenta una tendència a la seva disminució al llarg dels darrers anys, tant pel que fa a la totalitat de població immigrada com pel que respecta al col·lectiu d'immigrants extracomunitaris. Aquesta tendència, iniciada amb el procés extraordinari de regularització del 2005, és clara i, al llarg dels darrers cinc anys, s'ha manifestat de forma notòria. Això s'està donant malgrat que, pro-

bablement, una part dels extracomunitaris que hagin perdut el lloc de treball, hagin entrat en un procés que els acabi portant a la pèrdua de la residència, situant-se en el que s'ha anomenat com a *irregularitat sobrevinguda*.

1.7 ELS EFECTES DE LES NACIONALITZACIONS

Degut a la disminució en l'arribada d'estrangers al nostre país en els darrers dos anys, s'ha introduït en el debat, la idea que aquest fet està influït per l'augment de les nacionalitzacions de persones del mateix col·lectiu. És a dir, s'apunta la possibilitat que la reducció del ritme de creixement dels empadronats estrangers és conseqüència, en part, de la nacionalització d'alguns d'ells, especialment els que porten més temps aquí. En aquest punt, es pretén valorar si hi ha dades que confirmin aquesta idea, per al període que va de finals del 2007 a finals del 2009.

Amb aquest objectiu, hem decidit comparar la taxa de variació anual d'empadronaments de persones estrangeres extracomunitàries a Catalunya amb la taxa de variació anual de nacionalitzacions del mateix col·lectiu, des de l'any 2005 fins a l'any 2008, darrer any del qual podem disposar de dades anuals de nacionalitzacions. Es tracta de veure, en la mesura del possible, si les tendències d'ambdues variables indiquen que el comportament d'una està influït en el comportament de l'altra. D'altra banda, també compararem l'evolució de les xifres d'empadronats estrangers amb la de empadronats nascuts fora d'Espanya, concepte que inclou també als nacionalitzats d'origen estranger.

Abans però d'entrar en la comparació presentem les taules 1.4 i 1.5, les quals ens mostren el pes dels diferents col·lectius d'estrangers en l'evolució de les nacionalitzacions.

Taula 1.4. Nombre de nacionalitzacions per zones d'origen a Catalunya

	2004	2005	2006	2007	2008
Europa comunitària	111	97	95	176	185
Resta d'Europa	125	130	178	162	221
Àfrica	3703	2369	2332	3980	4296
Amèrica Llatina	5576	6118	8148	11592	14195
Àsia	610	573	562	863	866
Altres	28	27	20	36	43
Total	10153	9314	11335	16809	19806

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

Taula 1.5. Distribució percentual de les nacionalitzacions per zones d'origen a Catalunya

	2004	2005	2006	2007	2008
Europa comunitària	1,1%	1,0%	0,8%	1,0%	0,9%
Resta d'Europa	1,2%	1,4%	1,6%	1,0%	1,1%
Àfrica	36,5%	25,4%	20,6%	23,7%	21,7%
Amèrica Llatina	54,9%	65,7%	71,9%	69,0%	71,7%
Àsia	6,0%	6,2%	5,0%	5,1%	4,4%
Altres	0,3%	0,3%	0,2%	0,2%	0,2%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración).

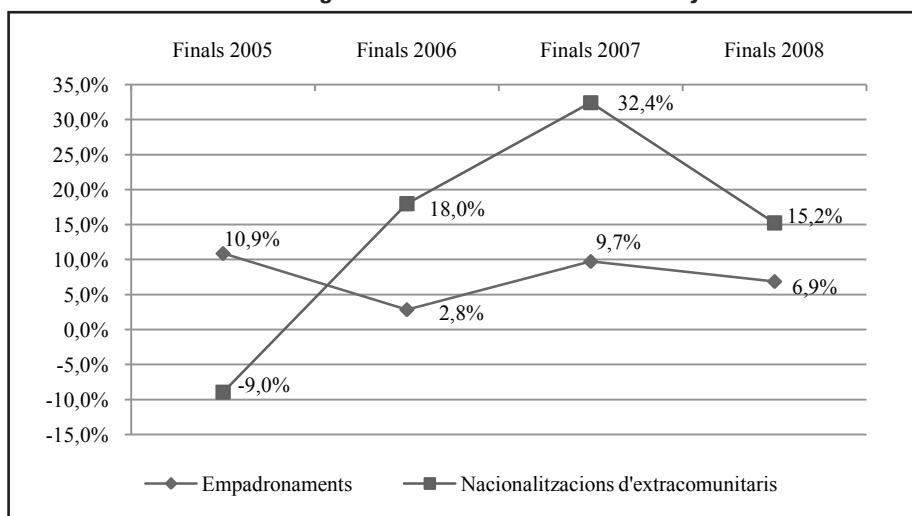
Com es pot observar, el comportament entre les dues col·lectivitats més presents al nostre país (llatinoamericans i africans) pel que fa a l'hora de nacionalitzar-se és diferent. Així doncs, els ciutadans d'Amèrica Llatina han tingut una taxa de creixement de nacionalitzacions del 60,7% en aquest període; mentre que la dels africans, el ritme dels quals fins i tot disminueix entre els anys 2004 i 2006, és del 13,8%. Vist d'una altra manera, el 54,9% dels nacionalitzats l'any 2004 provenen del centre i del sud d'Amèrica; tant per cent que augmenta fins al 71,7% l'any 2008. Per altra banda, els africans experimenten el comportament contrari: si l'any 2004 representaven el 36,5% dels nacionalitzats, l'any 2008 representen el 21,7%.

El motiu d'aquestes diferències tan accentuades es troba en el diferent tractament que dona el Codi Civil –en el seu article 22, modificat per la Llei 36/2002– a l'hora d'obtenir la nacionalitat per residència. Citem textualment: “per a la concessió de la nacionalitat per residència es requereix que aquesta hagi durat deu anys. Seran suficients [...] dos anys quan es tracti de nacionals d'origen de països iberoamericans, Andorra, Filipines, Guinea Equatorial o Portugal o de sefardites”. Així doncs, aquesta major facilitat que té un llatinoamericà a l'hora d'accedir a la nacionalitat espanyola, en necessitar només dos anys de residència, comparada amb els deu anys que se li exigeix a la resta d'estrangers, explica perquè les xifres de llatinoamericans nacionalitzats són tan superiors a les de la resta de col·lectius. I també explica el fet que són els llatinoamericans els que marquen les tendències en aquest fenomen.

És per aquest motiu que hem decidit centrar la nostra comparativa primer en el col·lectiu d'extracomunitaris en general, doncs els comunitaris representen només al voltant de l'1% de les nacionalitzacions, i seguidament en els col·lectius llatinoamericà i africà. Per fer-ho hem utilitzat, d'una banda, les dades de les nacionalitzacions acumulades al llarg d'un any, amb la dada definitiva a 31 de desembre d'aquell any, que ens ofereix el Observatorio Permanente de la Inmigración, i de l'altra, les dades del Padró d'Habitants a 1 de gener de l'any següent. La diferència de dates és d'un sol dia i totes dues dades ens estan informant de com ha acabat l'any en aquella variable.

Així doncs per començar, el Gràfic 1.20 compara la variació anual d'extracomunitaris empadronats i de nacionalitzacions d'extracomunitaris.

Gràfic 1.20. Comparació de la taxa de variació anual d'empadronaments i de nacionalitzacions dels immigrants extracomunitaris a Catalunya

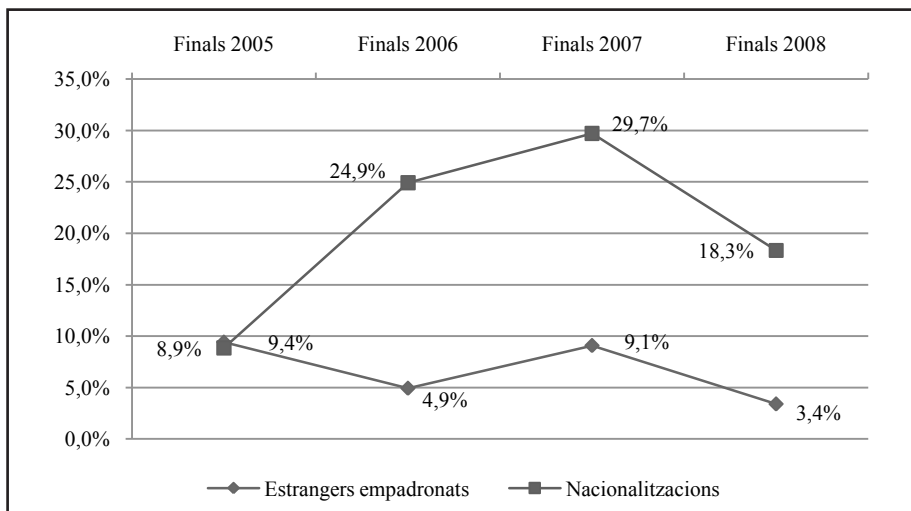

Font: Elaboració pròpia. Dades del Observatorio Permanente de la Inmigración (Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración) i de l'INE.

Com veiem, del 2005 al 2006 es produeix una evolució de signe contrari, doncs el creixement de les nacionalitzacions augmenta mentre el creixement dels extracomunitaris empadronats disminueix. El 2007 i el 2008 però les tendències de les dues variables són similars, si bé són més acusades en el cas de les nacionalitzacions, cosa que es pot explicar per les diferències de volum existents entre ambdues variables. A la llum del gràfic no sembla que puguem establir una relació clara, directa o inversa, entre el creixement de les nacionalitzacions i el creixement dels extracomunitaris empadronats.

Pel que fa al col·lectiu llatinoamericà, el Gràfic 1.21 mostra un comportament molt similar al del total dels extracomunitaris. Del 2005 al 2006 les tendències de nacionalitzacions i variació d'estrangers són contràries, però els dos anys següents són similars. Tampoc en aquest cas podem establir una relació en el comportament d'ambdues variables.

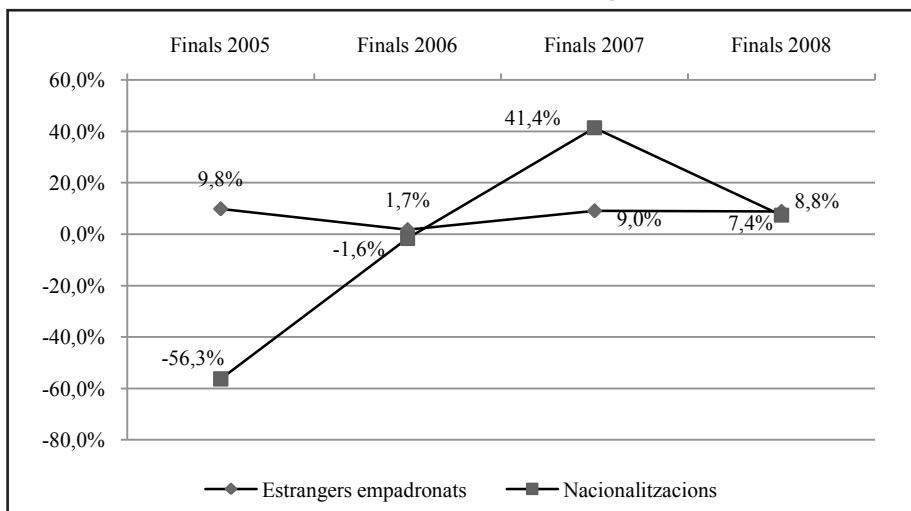
Gràfic 1.21. Comparació de la taxa de variació anual d'empadronaments i de nacionalitzacions del col·lectiu llatinoamericà a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (*Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*) i de l'INE.

En el cas dels africans també es dona un comportament contradictori entre el 2005 i el 2006, una tendència similar en el 2007 i una de diferent en el 2008.

Gràfic 1.22. Comparació de la taxa de variació anual d'empadronaments i de nacionalitzacions del col·lectiu africà a Catalunya

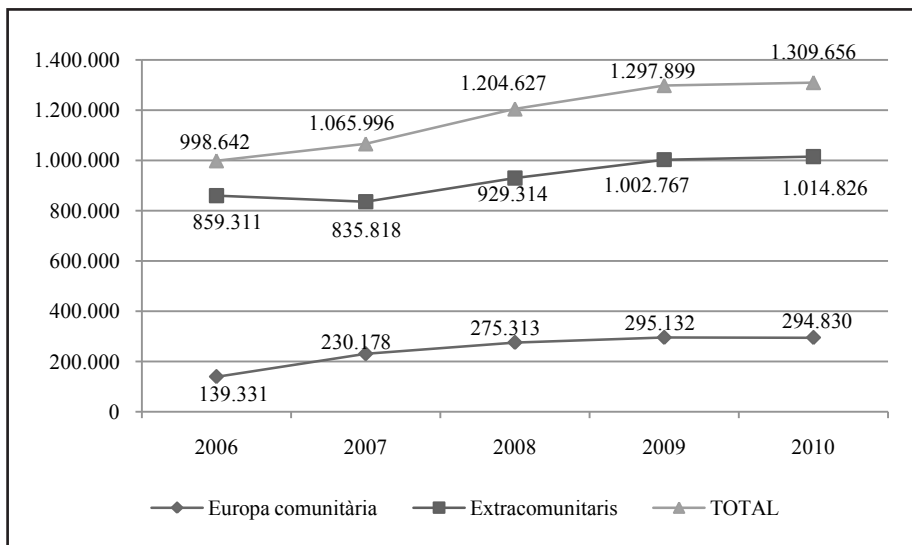

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Observatorio Permanente de la Inmigración* (*Secretaría de Estado de Inmigración y Emigración*) i de l'INE.

En definitiva no sembla que puguem establir una relació clara entre ambdues variables. Dit d'una altre manera, no podem atribuir una reducció del creixement dels empadronats estrangers a les nacionalitzacions si aquestes, en el mateix període, també veuen reduir-se el seu creixement.

A continuació, els gràfics 1.23 i 1.24 ens mostren l'evolució de les xifres dels empadronats nascuts fora d'Espanya, és a dir, unes xifres que inclouen també als immigrants nacionalitzats. Hi podem observar com el 2007, l'any de l'adquisició per part dels romanesos i búlgars de la ciutadania comunitària, es redueixen els empadronaments dels nascuts en països no comunitaris i augmenten els dels nascuts a països comunitaris, els anys següents el creixement es va alentint, especialment cap a final del període.

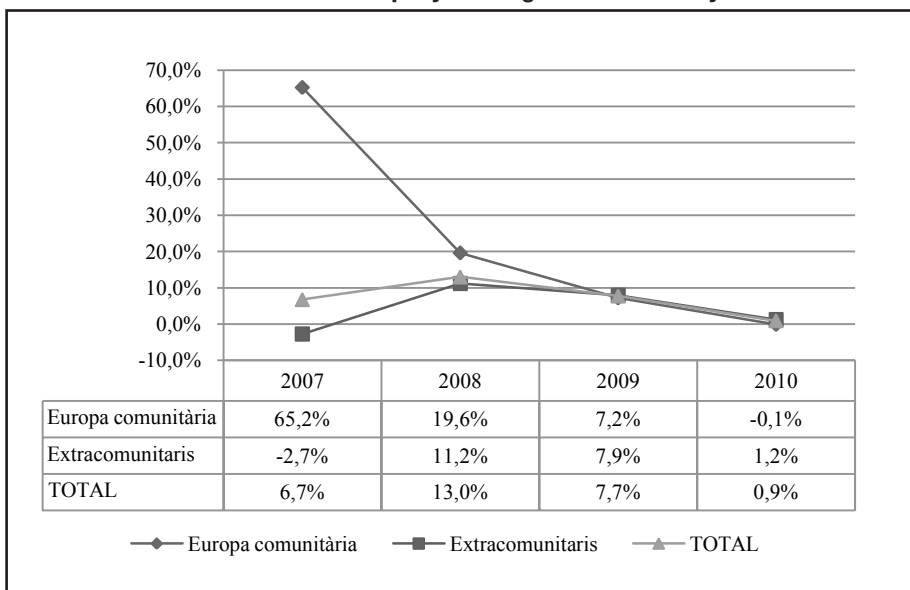
Gràfic 1.23. Empadronats a Catalunya nascuts fora d'Espanya. 1 de gener de cada any

Font: Instituto Nacional de Estadística.

Encara més interessant resulta observar com a partir del 2008 s'inicia una tendència sostinguda a la reducció del creixement que a 1 de gener del 2010 es converteix pràcticament en estancament. Recordem que aquí s'inclouen els nacionalitzats.

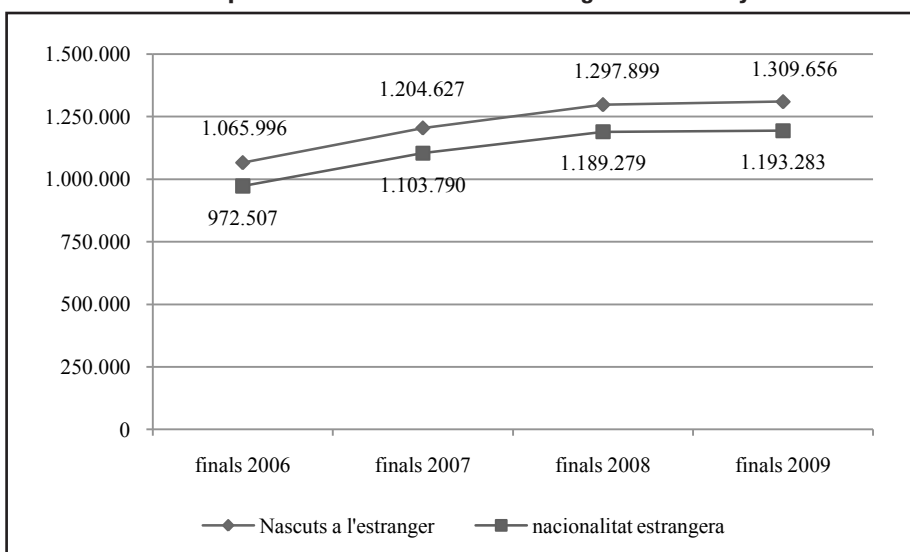
Gràfic 1.24. Taxa de variació interanual d'empadronats a Catalunya nascuts fora d'Espanya. 1 de gener de cada any

Font: Instituto Nacional de Estadística.

El Gràfic 1.25 mostra com l'evolució dels empadronats nascuts fora d'Espanya és paral·lela a la dels empadronats amb nacionalitat estrangera. Òbviament, el contingent de nascuts fora d'Espanya ofereix unes xifres superiors, perquè inclou els nacionalitzats, però l'evolució és pràcticament la mateixa.

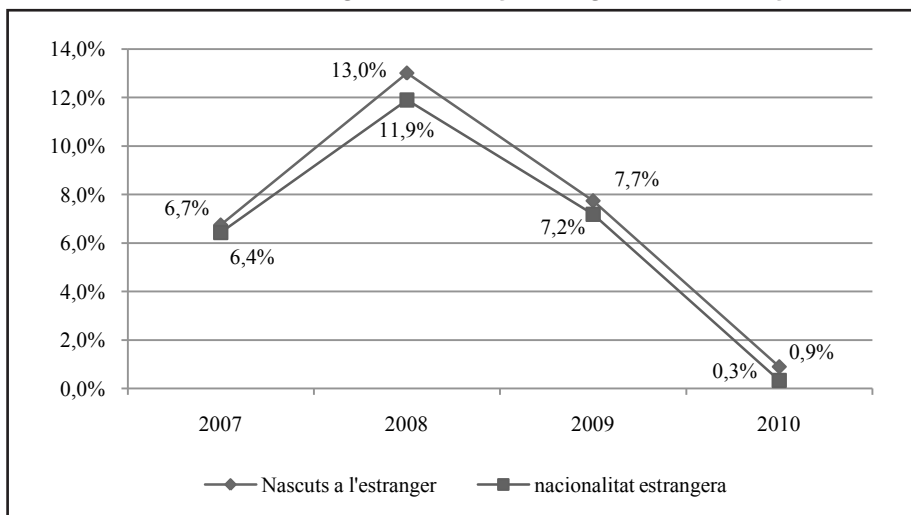
Gràfic 1.25. Evolució de les xifres d'empadronats nascuts fora d'Espanya i d'empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya

Font: Instituto Nacional de Estadística.

Finalment el Gràfic 1.26, que compara les taxes de variació dels empadronats nascuts fora d'Espanya i dels empadronats estrangers, mostra que la reducció de l'arribada d'estrangers és independent de les nacionalitzacions, doncs la tendència és idèntica. Per descomptat que si els que es nacionalitzen no ho fessin, les dades d'estrangers serien superiors, però la tendència de creixement no variaria perquè la de nascuts fora d'Espanya és la mateixa. És a dir, no és tant que es redueixi, i pràcticament s'aturi, el creixement del nombre d'estrangers, com que es redueixi, és el creixement del nombre de nascuts fora d'Espanya.

Gràfic 1.26 Taxes de variació d'empadronats nascuts fora d'Espanya i d'empadronats de nacionalitat estrangera a Catalunya. 1 de gener de cada any

Font: Instituto Nacional de Estadística.

És per això que, a la llum d'aquestes dades, i per al període estudiat, creiem que no podem atribuir als processos de nacionalització la reducció del creixement dels estrangers, especialment els extracomunitaris. Sense les nacionalitzacions, la reducció d'aquest creixement seria quelcom menor, però existiria, i tindria unes dimensions molt semblants. La reducció del creixement ha d'estar motivada per altres factors, com per exemple la crisi del mercat de treball català.

Ara bé, si en els propers anys es produís una reducció significativa d'estrangers i es manté en canvi el ritme de nacionalitzacions, aquest fet sí que seria un factor explicatiu de la reducció del nombre d'estrangers.

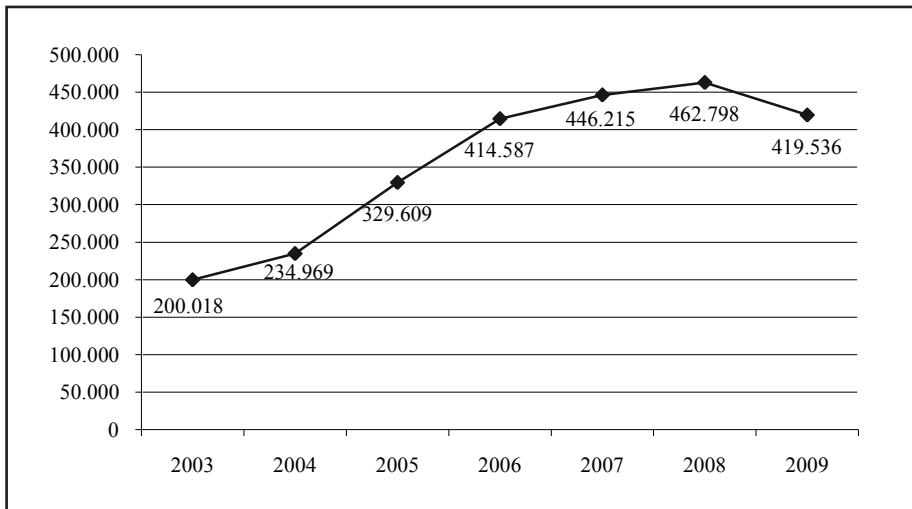
2. ESTRANGERS EN ALTA LABORAL

2.1 ESTRANGERS EN ALTA LABORAL A LA SEGURETAT SOCIAL A CATALUNYA

En aquest capítol s'analitza la presència dels treballadors assalariats estrangers en el mercat de treball reglat, a partir de l'observació de les dades de la Seguretat Social. Queden clarament fora de l'abast de les dades aquells treballadors en situació irregular, que no tenen cap contracte i no són donats d'alta en el registre d'afiliats a la Seguretat Social.

Pel que fa a les dades de la Seguretat Social, podem observar en el Gràfic 2.1 les mitjanes anuals de residents estrangers en alta a la Seguretat Social a Catalunya, en el període que va del 2003 al 2009. En el 2009, la mitjana d'estrangers en alta a la Seguretat Social (419.536) disminueix en 43.262 afiliats respecte la mitjana de l'any anterior. Ens trobem per primer cop, en la recent història de la immigració a Catalunya, davant d'una reducció dels afiliats estrangers a la Seguretat Social.

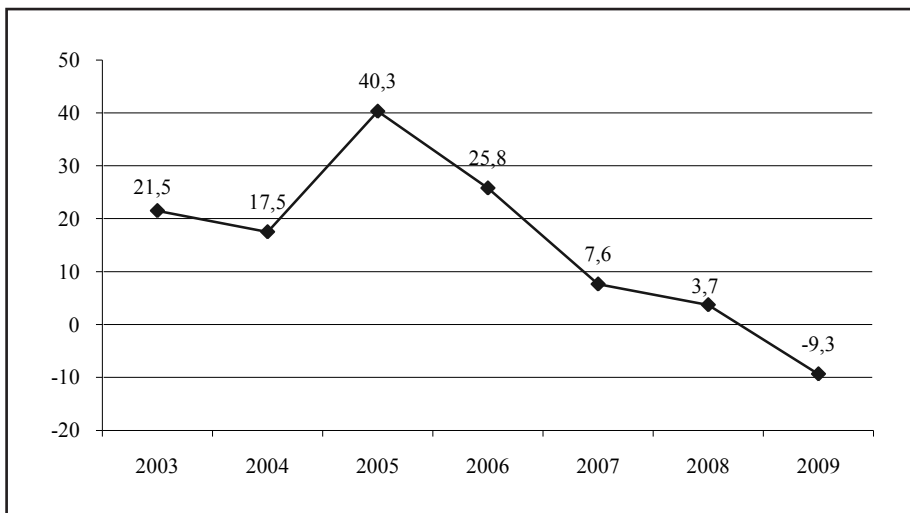
**Gràfic 2.1. Estrangers en alta a la Seguretat Social a Catalunya.
Mitjanes anuals**

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales. Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

En el Gràfic 2.2, veiem representades les taxes de creixement interanual d'aquest període. Si observem l'interval 2003-2005 veurem un comportament irregular, doncs el ritme de creixement cau en el 2004 fins el 17,5%, mentre que al 2005 es produeix un augment espectacular de 22,8 punts percentuals, fins arribar al 40,3%, degut en gran part, al procés extraordinari de regularització d'aquest mateix any. Per contra, en el període 2005-2009, es produeix una forta i sostinguda caiguda en el ritme de creixement fins arribar al -9,3% de l'any 2009. Per primer cop la taxa de variació és negativa.

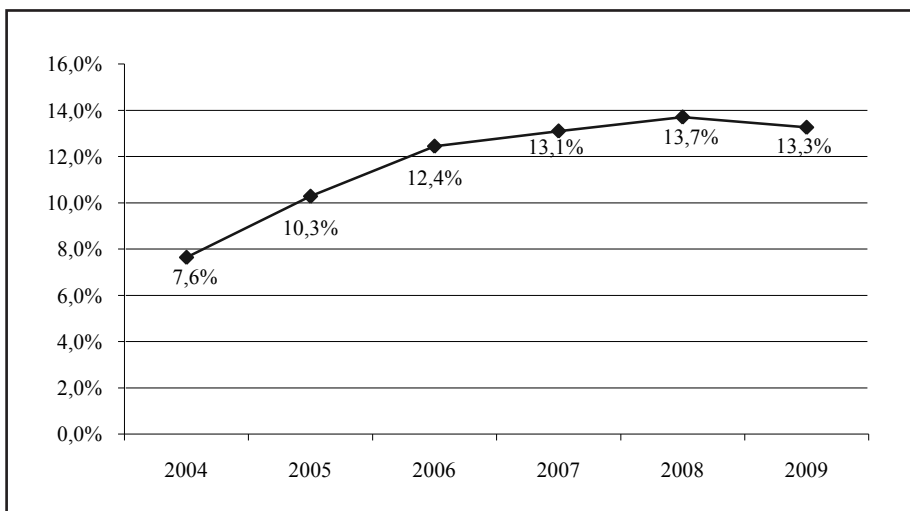
Gràfic 2.2. Taxa de variació mitjana interanual d'estrangers en alta a la Seguretat Social a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales*. Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Aquesta pèrdua d'afiliació estrangera a la Seguretat Social, segueix un ritme superior al de la pèrdua que també experimenten els afiliats de nacionalitat espanyola, tal com es desprèn del fet que el pes mitjà anual dels afiliats estrangers sobre el total de l'afiliació a Catalunya disminueix en 4 dècimes tal com mostra el Gràfic 2.3.

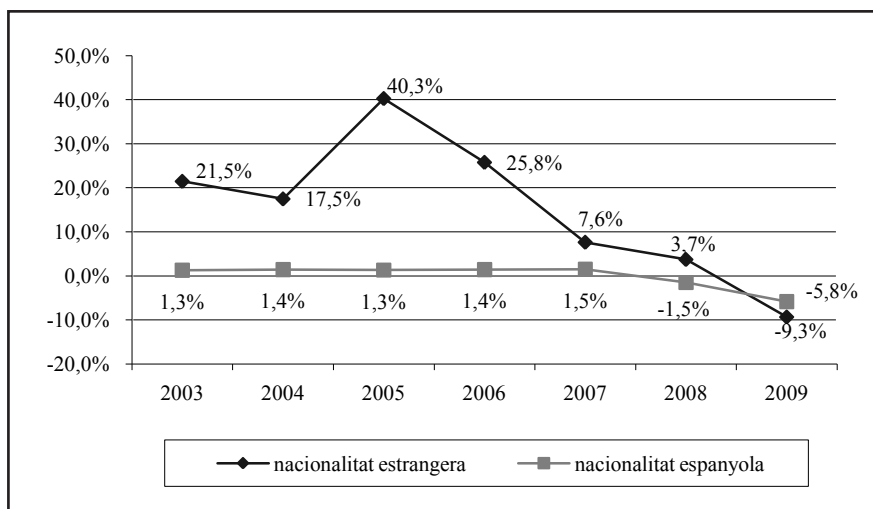
Gràfic 2.3. Percentatge mitjà anual d'estrangers afiliats a la Seguretat Social a Catalunya

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales*. Ministerio de Trabajo e Inmigración.

El Gràfic 2.4 compara la taxa de variació mitjana anual de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social amb la de la població de nacionalitat espanyola. S'hi pot observar que es confirma el que indicava el gràfic anterior. Podem veure que la tendència de creixement dels afiliats de nacionalitat espanyola és moderada, però molt estable, al llarg de tot el període fins al 2007, mentre que el 2008 s'inverteix la tendència i es produeix, per primer cop, un decreixement, tot i que també moderat. El 2009, aquest canvi de tendència es consolida. En el cas del col·lectiu de treballadors estrangers, en aquest darrer tram, la tendència coincideix amb la dels autòctons, però amb variacions més acusades especialment en el 2009.

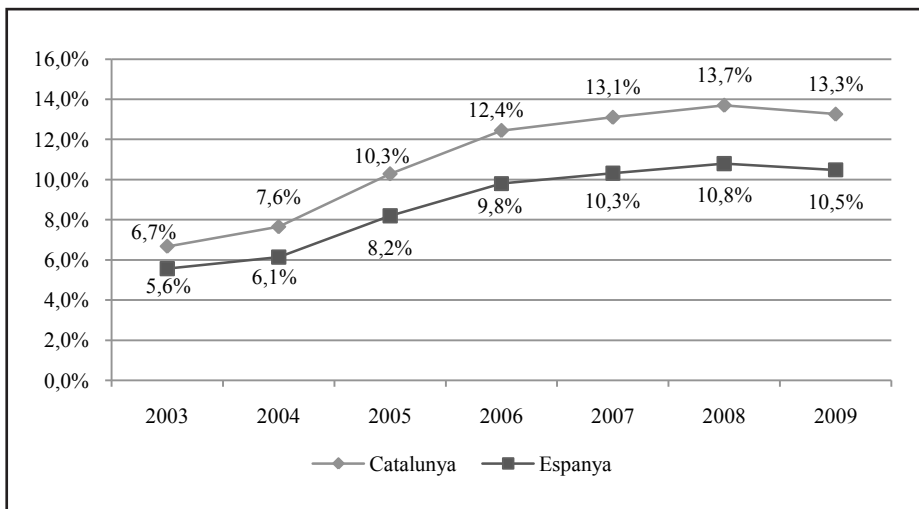
Gràfic 2.4. Taxa de variació mitjana interanual d'afiliats a la Seguretat Social a Catalunya. Comparació per nacionalitat

Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales. Ministerio de Trabajo e Inmigración.

En el Gràfic 2.5, comparem el pes dels estrangers afiliats a la Seguretat Social a Catalunya amb el pes d'aquest col·lectiu a Espanya. La tendència de la mitjana espanyola és equivalent a la de Catalunya, i els efectes del procés extraordinari del 2005 comentats en el cas de Catalunya també es fan visibles en l'evolució de la mitjana d'Espanya. Tot i així el mercat laboral català absorbeix proporcionalment més estrangers que l'espanyol, i això es reflecteix en el major pes que aquest col·lectiu representa sobre el total d'afiliats a Catalunya, en comparació amb la mitjana espanyola durant tot el període. També en el cas d'Espanya es produeix una reducció d'aquest pes respecte l'any anterior.

Gràfic 2.5. Comparació del percentatge mitjà anual de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social. Catalunya i Espanya

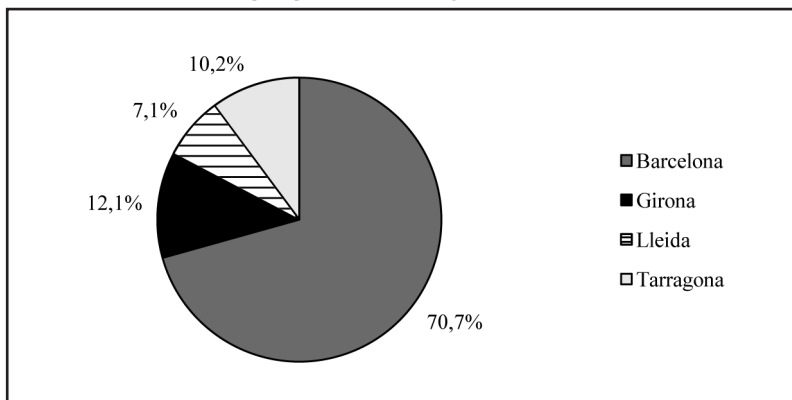

Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales. Ministerio de Trabajo e Inmigración.

2.2 AFILIATS ESTRANGERS PER PROVÍNCIES

El Gràfic 2.6 mostra la distribució percentual dels estrangers afiliats en alta a la Seguretat Social per províncies.

Gràfic 2.6. Percentatge d'afiliats en alta a la Seguretat Social a Catalunya per províncies. Mitjana 2009

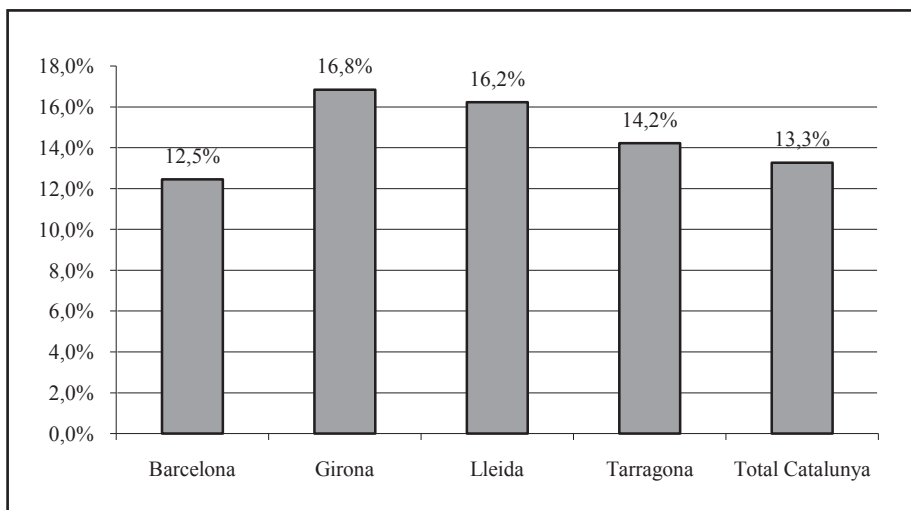
Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

La província de Barcelona és on es concentren la major part dels afiliats a la Seguretat Social, amb un 70,7 % del total, molt lluny de la resta de províncies catalanes, doncs la segona és

Girona amb un 12,1 % del total d'afiliats. A grans trets però, aquesta distribució per províncies és semblant a la del total dels afiliats a la Seguretat Social.

Per poder valorar doncs la dimensió territorial de la presència d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, presentem en el Gràfic 2.7 el percentatge d'estrangers afiliats a la Seguretat Social per província i la mitjana catalana.

Gràfic 2.7. Percentatge de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social sobre el total per províncies. Mitjana 2009

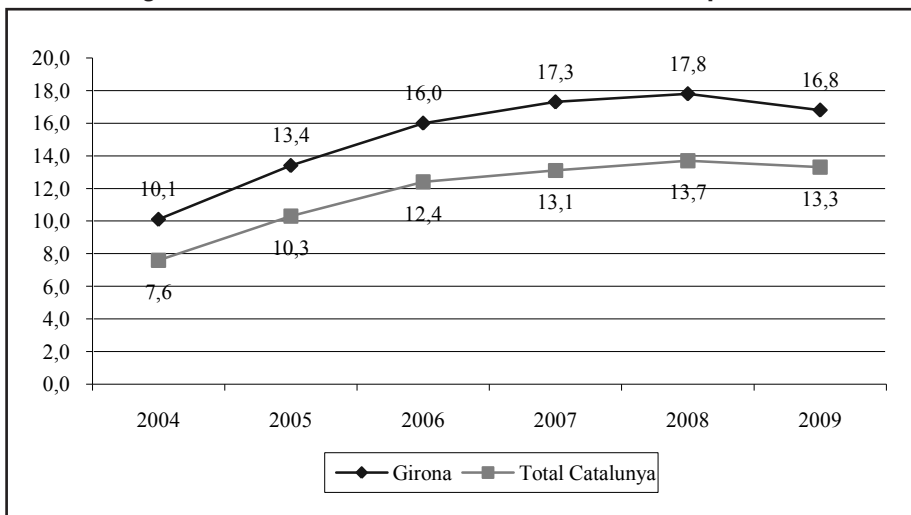
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

Com en anys anteriors, Girona es manté com la província on els residents estrangers tenen més pes, amb un 16,8%, 3,5 punts per sobre de la mitjana de Catalunya. En segon lloc, tenim la província de Lleida, amb un 16,2%, i en tercer lloc se situa Tarragona, amb un 14,2 %, també ambdues per sobre de la mitjana catalana. En canvi, Barcelona, amb un 12,5 %, és l'única de les províncies catalanes que presenta un percentatge per sota de la mitjana.

En els següents 4 gràfics, es mostra l'evolució d'aquests percentatges en els darrers 5 anys. En tots quatre casos es compleix el mateix canvi de tendència, en el 2009 es produeix una reducció del percentatge d'afiliats estrangers a la Seguretat Social.

En el cas de Girona, observem una reducció d'un punt respecte el 2008. La distància respecte la mitjana catalana, que havia anat augmentant progressivament des del 2004, s'ha reduït en 6 dècimes, passant d'una diferència de 4,1 punts en el 2008 a una de 3,5 punts en el 2009 per sobre de la mitjana catalana. Tot i que Girona continua sent la província catalana que té, proporcionalment, més afiliats estrangers a la Seguretat Social respecte al total d'afiliats, és la que més ha vist reduir-se aquesta proporció en el darrer any.

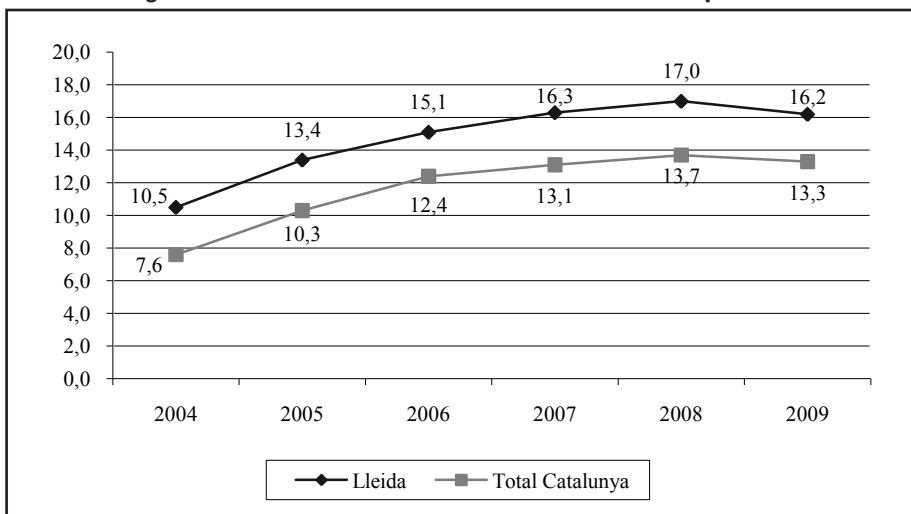
Gràfic 2.8. Percentatge mitjà anual de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social a Girona sobre el total d'afiliats de la província

Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

El cas de Lleida, presenta alguna similitud amb Girona. També es manté per sobre de la mitjana catalana, i també ha vist reduir-se la distància respecte aquesta.

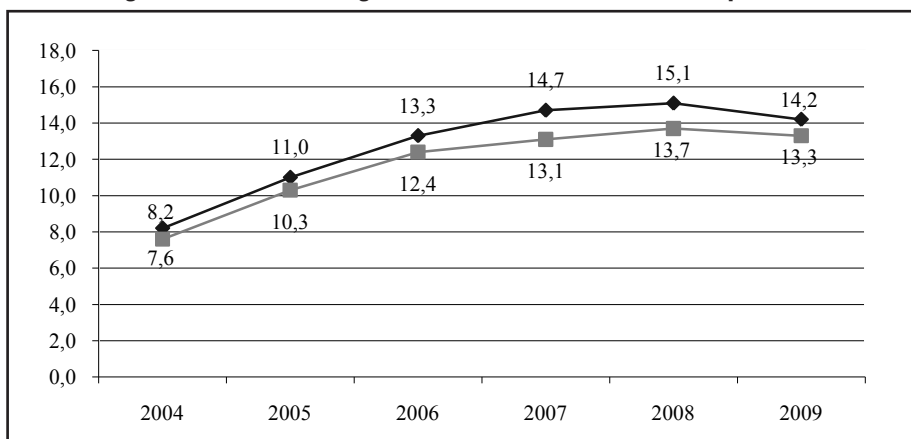
Gràfic 2.9. Percentatge mitjà anual de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social a Lleida sobre el total d'afiliats de la província

Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

L'altra província que se situa per sobre de la mitjana de Catalunya és Tarragona, on el pes dels afiliats estrangers s'ha reduït en 9 dècimes respecte el 2008. La seva distància respecte la mitjana catalana també es redueix.

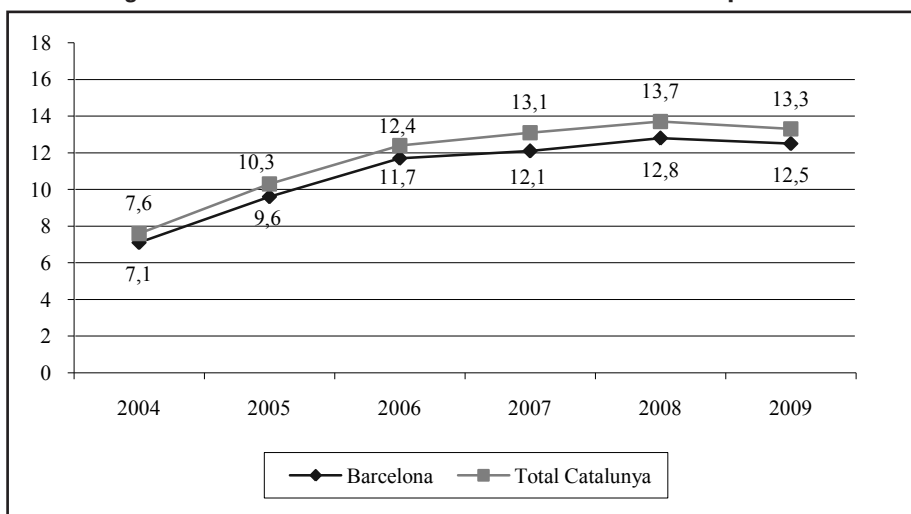
Gràfic 2.10. Percentatge mitjà anual de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social a Tarragona sobre el total d'afiliats de la província

Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

El cas de Barcelona és diferent al de les altres províncies, ja que és l'única que se situa per sota de la mitjana catalana. Tot i que Barcelona és la província on més afiliats estrangers a la Seguretat Social hi ha, és la província catalana que menys pes d'afiliats estrangers suporta respecte al total d'afiliats a la Seguretat Social de la província.

Gràfic 2.11. Percentatge mitjà anual de treballadors estrangers afiliats a la Seguretat Social a Barcelona sobre el total d'afiliats de la província

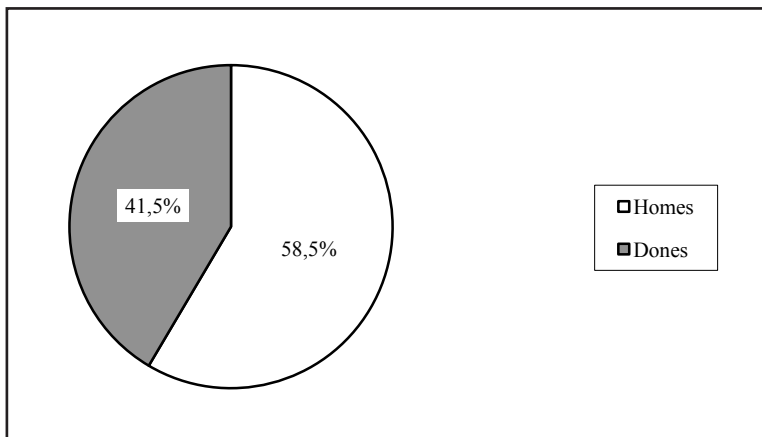
Font: Elaboració pròpia. Dades del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Tal i com veiem al gràfic, la distància entre Barcelona i la mitjana catalana es manté pràcticament igual, doncs el seu percentatge d'afiliats estrangers a la Seguretat Social es redueix pràcticament en la mateixa proporció que ho fa la mitjana catalana.

2.3 AFILIATS ESTRANGERS PER SEXES

El Gràfic 2.12 ens mostra la distribució dels afiliats estrangers a la Seguretat Social per sexes a Catalunya. Observem que els homes representen el 58,5% i que les dones representen el 41,5%.

Gràfic 2.12. Distribució per sexes dels estrangers afiliats a la Seguretat Social a Catalunya. Percentatges desembre 2009

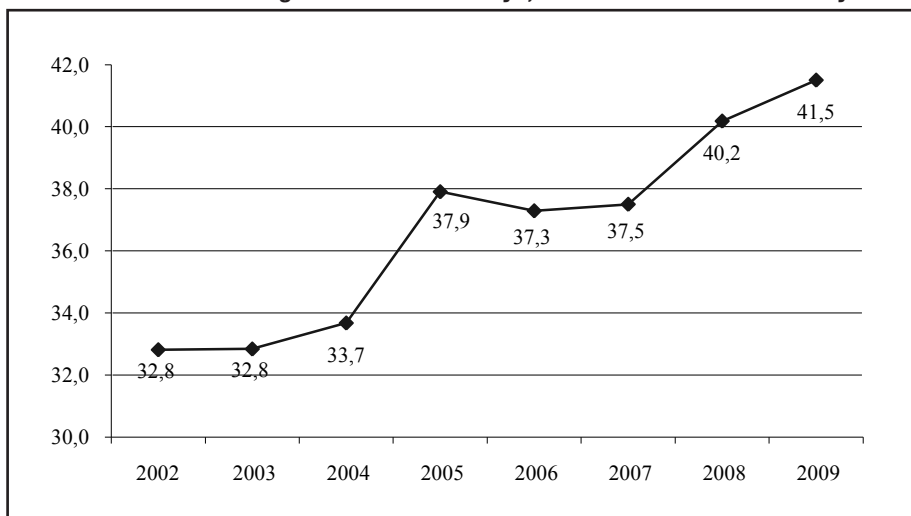

Font: Elaboració pròpia. Dades de l'Observatori del Treball del Departament de Treball. Generalitat de Catalunya.

En el Gràfic 2.13, ampliem la perspectiva temporal en la distribució de l'afiliació estrangera per sexes.

El 2008 es recupera la tendència al creixement de la proporció de dones estrangeres afiliades que semblava haver-se aturat entre el 2006 i el 2007. A finals del 2009, la proporció de dones és la més alta del període. Això es dona en un context de forta reducció de l'afiliació a la Seguretat Social, la qual afecta més als homes que a les dones.

Gràfic 2.13. Proporció de dones estrangeres afiliades a la Seguretat Social sobre el total dels estrangers afiliats. Catalunya, 31 de desembre de cada any

Font: Elaboració pròpia. Dades de l'Observatori del Treball. Departament de Treball. Generalitat de Catalunya.

2.4 AFILIATS ESTRANGERS A CATALUNYA PER NACIONALITATS

La Taula 2.1 mostra el nombre d'afiliats estrangers a la Seguretat Social en alta el desembre del 2009 per països d'origen, el percentatge de cada nacionalitat sobre el total d'estrangers el desembre del 2009 i la variació interanual de cada col·lectiu.

Podem observar que el mes de desembre del 2009, les dues nacionalitats que més afiliats estrangers aporten continuen sent la marroquina i l'equatoriana amb un 13,9% i un 9,0% respectivament. El seu pes però es redueix en relació al desembre de l'any anterior.

En un context general de disminució de l'afiliació a la Seguretat Social, els col·lectius que més veuen reduir-se els seus efectius són els llatinoamericans, amb l'excepció dels bolivians que presenten un creixement considerable (8,9%). Els equatorians són els qui més afiliats perden (-18,1%), seguits pels colombians, peruans i argentins. El col·lectiu marroquí també pateix una reducció important (-11,8%).

Cal destacar que la pèrdua que presenta el grup *Resta Comunitaris*, que és la més gran de la taula (-31%), es veu compensada pel creixement que experimenten els afiliats romanesos, els quals compensen la pèrdua de la resta de comunitaris, amb el resultat que la disminució d'extracomunitaris és molt superior a la de comunitaris.

Taula 2.1. Distribució dels afiliats estrangers a la Seguretat Social per països i variació interanual. Catalunya, desembre 2009

	Desembre 2009	% sobre el total	Taxa variació interanual
Romania	33.263	8,2	8,5%
Itàlia	19.883	4,9	-5,8%
Resta Comunitaris	57.033	14,1	-31,3%
Total Comunitaris	110.179	27,1	-3,0%
Marroc	56.245	13,9	-11,8%
Equador	36.492	9,0	-18,1%
Colòmbia	20.969	5,2	-13,2%
Xina	20.845	5,1	2,4%
Perú	17.812	4,4	-12,3%
Bolívia	19.679	4,8	8,9%
Argentina	12.472	3,1	-9,7%
Pakistan	10.939	2,7	-2,3%
Resta Extracomunitaris	100.215	24,7	2,4%
Total Extracomunitaris	295.668	72,9	-8,3%
Total	405.847	100,0	-6,9%

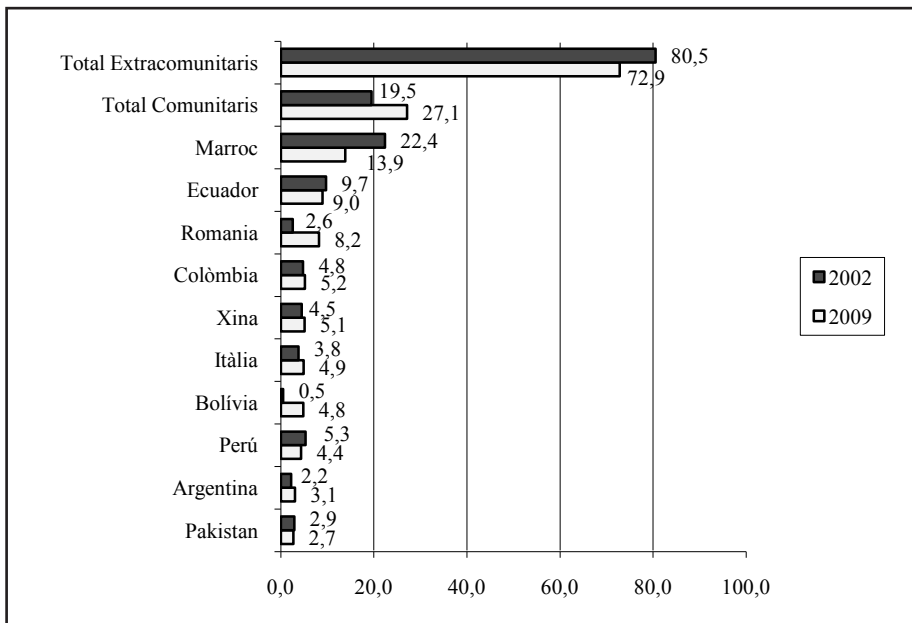
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

A continuació, en el Gràfic 2.14, fem una comparació de la distribució percentual dels afiliats estrangers del 2002 i el 2009. Aquesta perspectiva temporal més àmplia ens permet identificar tendències a llarg termini que, en l'anàlisi anual, poden quedar inadvertides.

D'entrada observem que, en línies generals, es manté la mateixa estructura per països d'origen. Tot i així podem observar algunes tendències de canvi. Dels col·lectius amb més afiliats en el 2009 n'hi ha quatre que perden pes en l'estructura d'afiliats estrangers. Aquests són el marroquí, l'equatorià, el peruà i el pakistanès. La resta de nacionalitats, veu augmentat el seu pes relatiu. Dels que veuen reduït el seu pes, la marroquina és la nacionalitat que presenta una davallada més important, ja que passa del 22,4% del 2002 a un 12,9% el 2009, és a dir, una pèrdua de 10,5 punts en set anys. La diferència amb l'equatoriana, que és la segona nacionalitat amb més presència, es redueix molt en aquest període. L'any 2002 la diferència era de 12,7 punts i l'any 2009 passa a ser de només 4,5 punts.

D'altra banda, els països que més augmenten el seu pes relatiu en l'estructura d'afiliats estrangers són Bolívia i Romania. L'augment més important el presenta el col·lectiu romanès que augmenta el seu pes relatiu en 5 punts. Al seu torn, el col·lectiu bolivianès és qui presenta un augment de pes més espectacular, ja que veu multiplicat per 8 la seva presència en l'estructura d'afiliats estrangers, passant del 0,5% del 2002 al 4,5% del 2009. També augmenten el seu pes, en l'interval d'aquests 5 anys, l'Equador i Colòmbia. El conjunt de ciutadans comunitaris també presenten un augment de la seva presència relativa en més de 6 punts percentuals, en detriment dels extracomunitaris. Per entendre aquesta darrera dada cal tenir en compte que el gener del 2007 els ciutadans búlgars i romanesos es van convertir en ciutadans comunitaris.

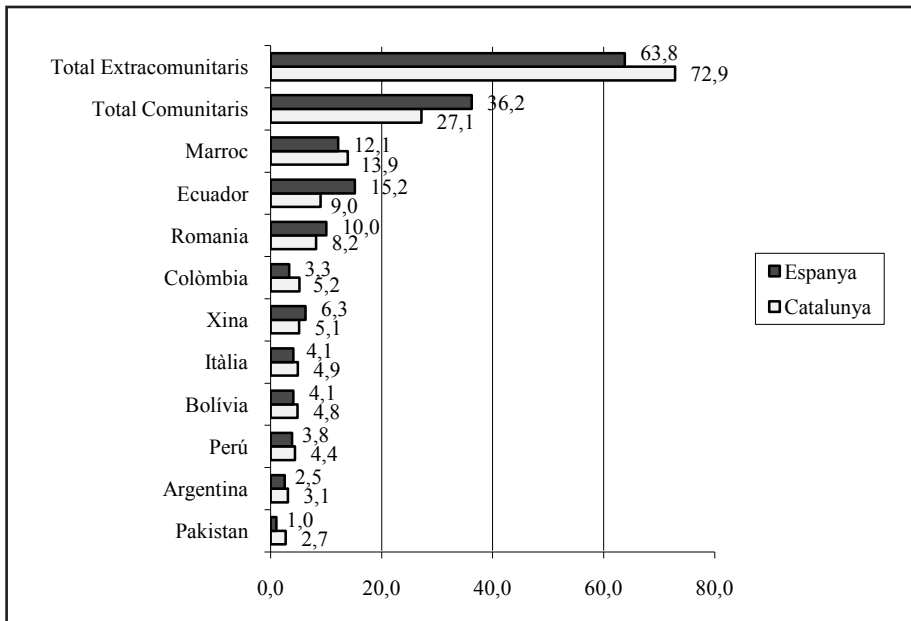
Gràfic 2.14. Distribució percentual els afiliats estrangers per països d'origen. Desembre 2002-desembre 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

En el Gràfic 2.15 comparem la distribució percentual dels afiliats estrangers a la Seguretat Social de Catalunya amb la del conjunt d'Espanya.

Gràfic 2.15. Distribució percentual dels afiliats estrangers a Catalunya i Espanya per països d'origen. Desembre 2009

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Anuario de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

Observem que l'estructura d'afiliats estrangers d'ambdós àmbits presenta algunes diferències. Una primera diferència són els percentatges que presenten els estrangers comunitaris i extra-comunitaris.

En el conjunt d'Espanya el pes dels afiliats comunitaris és força superior (més de 10 punts) al que aquest grup té a Catalunya. A Catalunya, la nacionalitat més important en quan a nombre d'afiliats estrangers a la Seguretat Social és la marroquina amb un 12,9%, seguida a més de 4 punts de distància pel col·lectiu equatorià, en tercer lloc i a més de 5 punts de distància se situa el col·lectiu romanès. En el conjunt de l'Estat Espanyol en canvi els romanesos són el segon col·lectiu a només 5 dècimes dels marroquins. Cal destacar que la suma dels afiliats estrangers procedents dels països llatinoamericans que hem considerat, representen el 28,9% a Espanya i a Catalunya el 24,7%.

L'últim aspecte a considerar és la major presència d'afiliats estrangers d'origen asiàtic a Catalunya en els casos de la Xina i el Pakistan, i que es troben per sobre de la mitjana espanyola. El cas dels pakistanesos és el més especial, ja que tot i ser un col·lectiu que representa un pes molt petit, a Catalunya representa el 2,5% dels afiliats estrangers, triplicant gairebé el pes que té en el conjunt de l'Estat, on tot just arriben a l'1%, de fet, els pakistanesos afiliats a la Seguretat Social a Catalunya representen més del 60% del total d'Espanya.

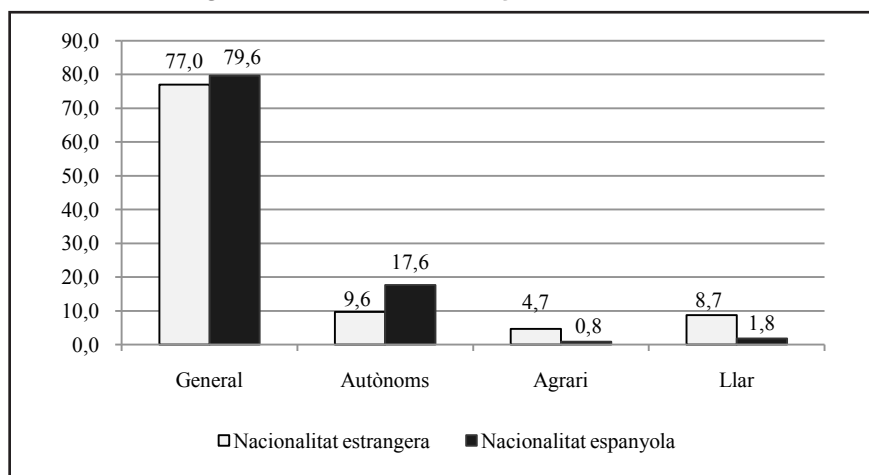
2.5 AFILIATS ESTRANGERS A CATALUNYA PER RÈGIMS

La distribució dels afiliats estrangers, segons el tipus de règim en què es donen d'alta a la Seguretat Social, ens dona pistes de les característiques del seu procés d'inserció en el nostre mercat de treball. Pistes que poden complementar l'anàlisi més aprofundit que ens permetrà després l'Enquesta de Població Activa en el capítol 3 d'aquest treball.

El primer que podem observar és la diferent distribució per règims de la Seguretat Social, que presenten els ciutadans estrangers respecte els afiliats de nacionalitat espanyola.

El Gràfic 2.16 ens mostra una diferència evident en el règim d'autònoms. Com podem veure, els autònoms de nacionalitat espanyola gairebé doblen en percentatge els autònoms de nacionalitat estrangera. I, al contrari, en el règim de la llar els afiliats de nacionalitat estrangera presenten un percentatge més de quatre vegades superior al dels de nacionalitat espanyola.

Gràfic 2.16. Percentatge d'afiliats a la Seguretat Social per règims, segons nacionalitat a Catalunya. Desembre 2009

*No s'inclouen les dades dels règims de Treballadors del Mar i de la Mineria i Carbó perquè presenten percentatges tan baixos que considerem que no permeten la comparació.

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

La distribució dels afiliats estrangers per règims segons el país d'origen, que recull la taula 2.2, mostra algunes diferències significatives segons els col·lectius.

Taula 2.2. Distribució percentual dels afiliats estrangers a la Seguretat Social per règims i països d'origen. Catalunya, desembre 2009

	% General	% Autònoms	% Agrari	% Llar
Romania	75,2	9,2	11,7	3,7
Itàlia	82,1	17,5	0,1	0,3
Resta Comunitaris	76,8	20,2	2,2	0,7
Total Comunitaris	77,3	16,4	4,7	1,5
Marroc	78,3	5,2	11,3	5,0
Equador	83,4	2,2	1,0	13,4
Colòmbia	83,8	3,5	1,5	11,2
Xina	67,7	29,3	0,6	2,4
Perú	82,5	3,0	0,3	13,9
Bolívia	58,6	0,9	1,0	39,6
Argentina	84,3	10,0	0,2	5,4
Pakistan	76,6	13,6	9,3	0,4
Resta Extracomunitaris	75,8	6,7	5,4	12,0
Total Extracomunitaris	76,8	7,0	4,7	11,3

Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

Crida l'atenció el comparativament baix percentatge de bolivians que estan inscrits en el règim general. Aquest baix percentatge té la contrapartida en el règim de servei domèstic (llar) on estan inscrits el 39,6% dels bolivians, un percentatge gairebé tres cops superior al dels equatorians que són el segon col·lectiu en percentatge d'inscripció en aquest règim.

També destaca el comparativament molt alt percentatge de xinesos inscrits com a autònoms i el de pakistanesos que, tot i ser més baix que el de xinesos i comunitaris, és força alt. En el seu conjunt, els ciutadans comunitaris s'afilien proporcionalment més del doble que els extracomunitaris en el règim d'autònoms, en aquest fenomen semblen tenir un paper important els afiliats de nacionalitat italiana.

Els marroquins, igual que els pakistanesos, presenten un percentatge molt per sobre de la mitjana dels extracomunitaris en el règim agrari, però és el col·lectiu romanès, el que més efectius té inscrits proporcionalment en el règim agrari, passant per primer cop per davant dels marroquins. Excepte els argentins, els llatinoamericans presenten alts percentatges en el règim de la llar.

La Taula 2.3 ens mostra la variació interanual per règims i nacionalitats. Podem observar-hi que la reducció més important s'ha donat en el règim general i que es registra un increment en el règim de la llar i sobretot en el règim agrari. El col·lectiu que més creix en el règim agrari és el romanès, el qual presenta el percentatge més alt d'afiliats al règim agrari de tots els col·lectius, seguit molt de prop pels marroquins.

Taula 2.3. Variació interanual per règims i països d'origen. Catalunya, desembre 2009

	% General	% Autònoms	% Agrari	% Llar	% Total
Romania	10,9	-39,7	122,1	1,7	8,5%
Itàlia	-6,2	-3,8	-34,4	9,4	-5,8%
Resta Comunitaris	-8,0	-4,9	-25,1	3,6	-31,3%
Total Comunitaris	-2,8	-13,2	50,0	2,4	-3,0%
Marroc	-13,4	-21,4	0,0	2,1	-11,8%
Equador	-18,6	-17,0	12,4	-16,7	-18,1%
Colòmbia	-13,5	-12,6	-19,6	-9,9	-13,2%
Xina	-2,7	18,0	26,1	-12,4	2,4%
Perú	-13,8	-8,3	-2,0	-3,9	-12,3%
Bolívia	-0,3	4,3	33,6	25,7	8,9%
Argentina	-10,6	-7,3	-17,9	0,9	-9,7%
Pakistan	-5,5	1,8	30,9	-34,8	-2,3%
Resta Extracomunitaris	-8,9	-2,8	19,3	7,0	2,4%
Total Extracomunitaris	-11,1	-2,1	9,0	3,1	-8,3%
Total Estrangers	-9,0	-7,6	17,7	3,1	-6,9%

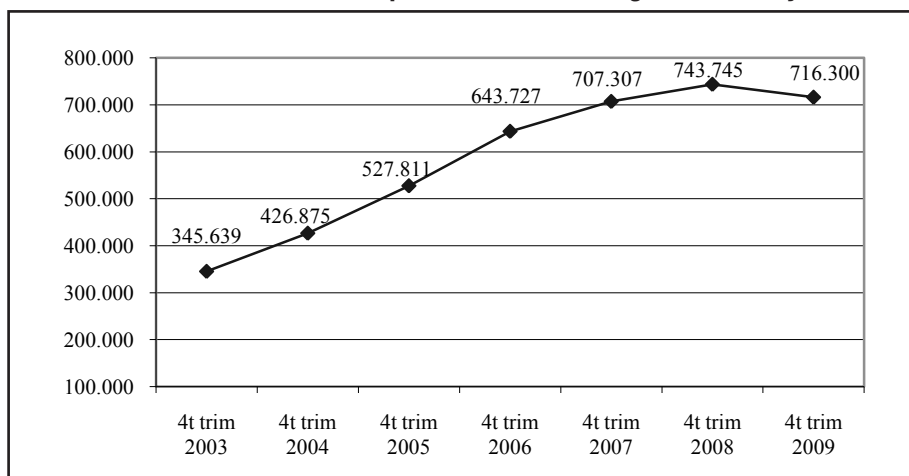
Font: Elaboració pròpia. Dades del *Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración*.

3. LA SITUACIÓ DELS ESTRANGERS EN EL MERCAT DE TREBALL

3.1 L'ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

En el període 2003-2008, la població activa estrangera creix en més de 398.106 persones. En el quart trimestre del 2008 hi ha més del doble de població activa estrangera que en el quart trimestre del 2003, en concret un 115 % més, tal i com veiem reflectit en el Gràfic 3.1. Durant l'any 2009 però es produeix, per primer cop en els darrers anys, una davallada de la població activa estrangera. A finals del 2009 hi ha a Catalunya 27.445 estrangers actius menys que en el mateix període de l'any anterior.

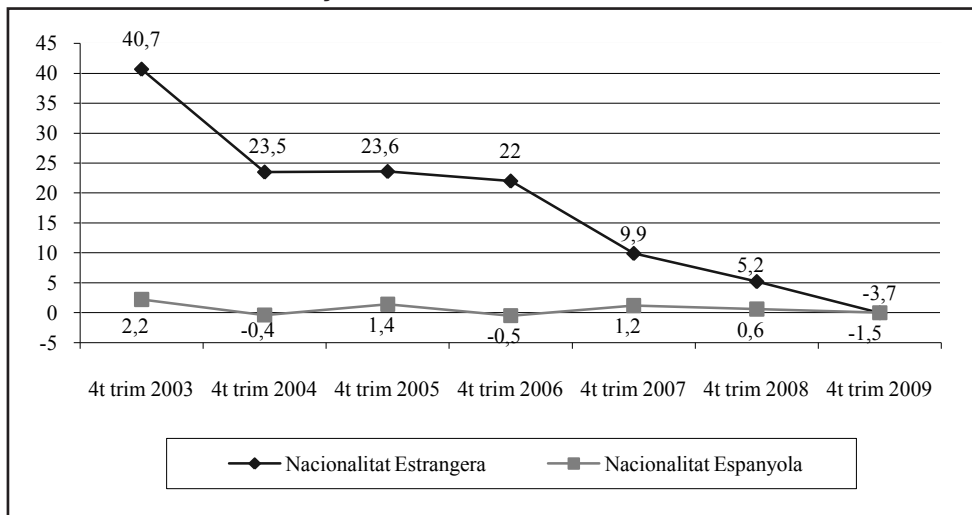
Gràfic 3.1. Evolució de la població activa estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

Pel que fa al ritme de creixement, tal com veiem al Gràfic 3.2, l'any 2004 es produeix una gran davallada, en concret 17,2 punts percentuals. Entre el 2004 i el 2006, la taxa es manté, però en el 2007 es produeix una caiguda important que, encara que amb menys intensitat, continua en el 2008, quan la taxa de creixement se situa en un 5,2%, 4,5 punts menys que l'any anterior. En el 2009, aquesta tendència es converteix ja en pèrdua de població activa estrangera (-37%).

Gràfic 3.2. Evolució de la taxa de creixement de la població activa. Catalunya. 4t trimestre 2003-4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa (EPA) de l'INE.

S'observa també una diferència notable entre el ritme de creixement dels actius estrangers i els actius de nacionalitat espanyola. En aquest període, els actius espanyols presenten dos moments de creixement negatiu, el 2004 i el 2006. El 2007 però, la població activa autòctona torna a tenir un creixement positiu. En el 2009, els actius de nacionalitat espanyola tornen a presentar creixement negatiu. La desacceleració continuada, des del darrer trimestre del 2006, del creixement dels actius estrangers, que ha culminat amb la dada negativa del 2009, ha produït un acostament de les dades de creixement d'ambdós col·lectius.

En aquest punt, ens ha semblat interessat dedicar unes línies a analitzar la relació entre la variació de la població activa, la de la població potencialment activa (de 16 i més anys) i la de la població inactiva. L'evolució de les dues darreres intervé directament en la de la població activa.

Les taules 3.1, 3.2 i 3.3, mostren la diferent aportació d'estrangers i ciutadans espanyols al volum de nous contingents de potencialment actius, inactius i actius a finals del 2009.

En primer lloc hi podem observar que l'aportació dels estrangers a la població de 16 i més anys és negativa, és a dir, per primer cop en la història recent de la immigració a Catalunya, la població potencialment activa estrangera es redueix de tal manera, que l'aportació que fa la població espanyola resulta insuficient per evitar que la població total de 16 i més anys es redueixi.

Taula 3.1. Aportació segons nacionalitat al creixement interanual de la població de 16 i més anys. 4t trimestre 2009

	Variació 08-09	% Variació
Nacionalitat Espanyola	5.510	41,9%
Nacionalitat Estrangera	-18.659	-141,9%
Total	-13.149	-100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Taula 3.2. Aportació segons nacionalitat al creixement interanual de la població inactiva. 4t trimestre 2009

	Variació 08-09	% Variació
Nacionalitat Espanyola	53.423	85,9%
Nacionalitat Estrangera	8.758	14,1%
Total	62.181	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Taula 3.3. Aportació segons nacionalitat al creixement interanual de la població activa. 4t trimestre 2009

	Variació 08-09	% Variació
Nacionalitat Espanyola	-47.942	63,6%
Nacionalitat Estrangera	-27.445	36,4%
Total	-75.387	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

Taula 3.4. Pes dels estrangers en el total dels efectius

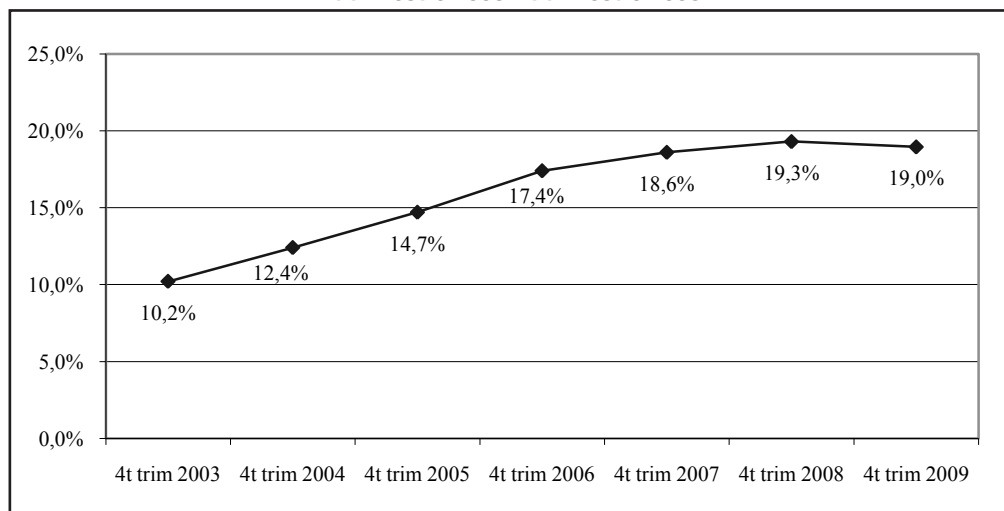
Població de 16 i més	15,6%
Població inactiva	10,0%
Població activa	19,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'EPA.

En segon lloc, observem a la taula 3.2 que la població inactiva total augmenta, i que el protagonisme dels estrangers en aquest augment (14,1%) és superior al seu pes en el total d'inactius que és del 10% (taula 3.4).

Com a resultat de la important reducció de població estrangera de 16 i més anys combinada amb l'augment d'inactius estrangers per sobre del que els correspondria pel seu pes en el total d'inactius, la població activa estrangera es redueix molt per sobre del que li correspondria en comparació amb la població activa total. És per això que, tal com mostra el Gràfic 3.3, es redueix el seu pes en el total dels actius.

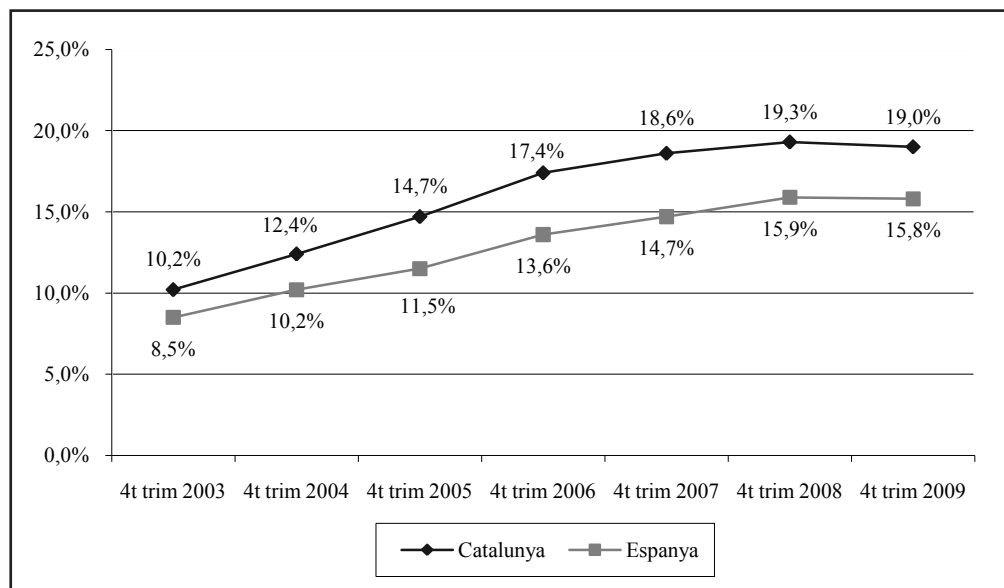
**Gràfic 3.3. Percentatge de població activa estrangera a Catalunya.
4t trimestre 2003-4t trimestre 2009**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Comparativament, el pes dels actius estrangers sobre el total de població activa, és superior a Catalunya que a Espanya. Al llarg del període 2003-2009, la població activa estrangera ha augmentat a Catalunya en gairebé 9 punts, mentre que al conjunt de l'Estat ha augmentat en més de 7 punts. Des de l'any 2008 però la diferència, tal com ens mostra el Gràfic 3.4, s'ha reduït lleugerament.

**Gràfic 3.4. Comparació del pes de la població activa estrangera a Catalunya i a Espanya.
4t trimestre 2003-4t trimestre 2009**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per tal d'analitzar el comportament de la variable activitat per sexes, presentem a continuació tres taules (3.5, 3.6 i 3.7) que, tal com fèiem amb la Taula 3.1, ens permeten relacionar l'activitat amb les dues variables de les quals depèn, la població potencialment activa (de 16 i més anys) i la població inactiva.

Com podem veure, les dones representen gairebé el 50% de la població estrangera de 16 i més anys. Aquest darrer període però han patit un retrocés inferior al que han patit els homes.

Taula 3.5. Variació interanual de la població estrangera de 16 i més anys per sexes

	4t trim 2008	4t trim 2009	% per sexes	Creixement	% Creixement
Homes	499.284	486.295	51,4%	-12.989	-2,6%
Dones	464.690	459.022	48,6%	-5.668	-1,2%
Total	963.974	945.317	100,0%	-18.657	-1,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, les dones són clarament la gran majoria de la població estrangera inactiva. Aquest darrer període però, en un context de creixement general de la inactivitat, els homes inactius augmenten proporcionalment el triple del que augmenten les dones inactives.

Taula 3.6. Variació interanual de la població inactiva estrangera per sexes

	4t trim 2008	4t trim 2009	% per sexes	Creixement	% Creixement
Homes	65.061	69.415	30,3%	4.354	6,7%
Dones	155.170	159.574	69,7%	4.404	2,8%
Total	220.231	228.989	100,0%	8.758	4,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Els homes, que són majoria entre la població estrangera activa, experimenten una reducció superior a la que experimenten les dones actives. Aquesta major pèrdua d'actius per part dels homes té l'origen tant en l'augment de població inactiva masculina, com en la reducció d'homes estrangers de 16 i més anys.

Taula 3.7. Variació interanual de la població activa estrangera per sexes

	4t trim 2008	4t trim 2009	% per sexes	Creixement	% Creixement
Homes	434.223	416.880	58,2%	-17.343	-4,0%
Dones	309.520	299.448	41,8%	-10.072	-3,3%
Total	743.743	716.328	100,0%	-27.415	-3,7%

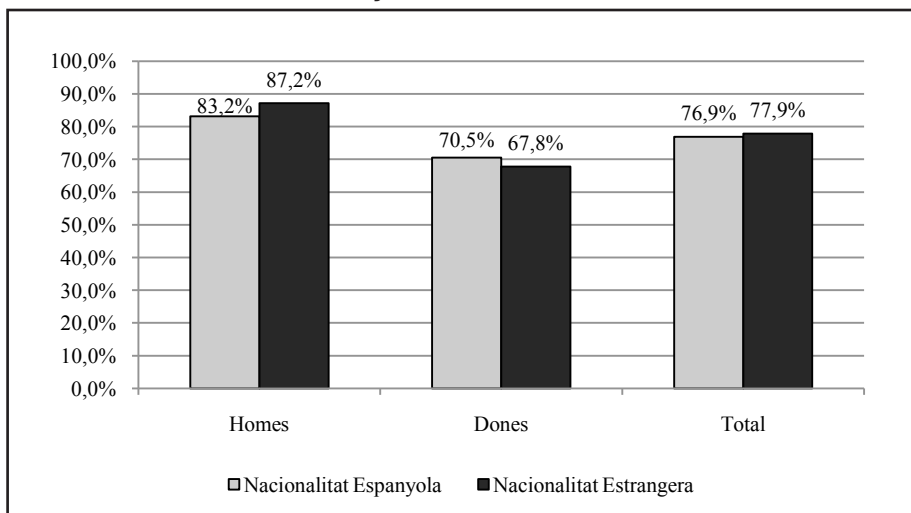
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Aquestes dades sembla que indiquen una pèrdua d'interès pel mercat de treball que afecta tant a l'arribada d'estrangers com al canvi de prioritats d'una part dels estrangers, especialment homes.

La taxa d'activitat

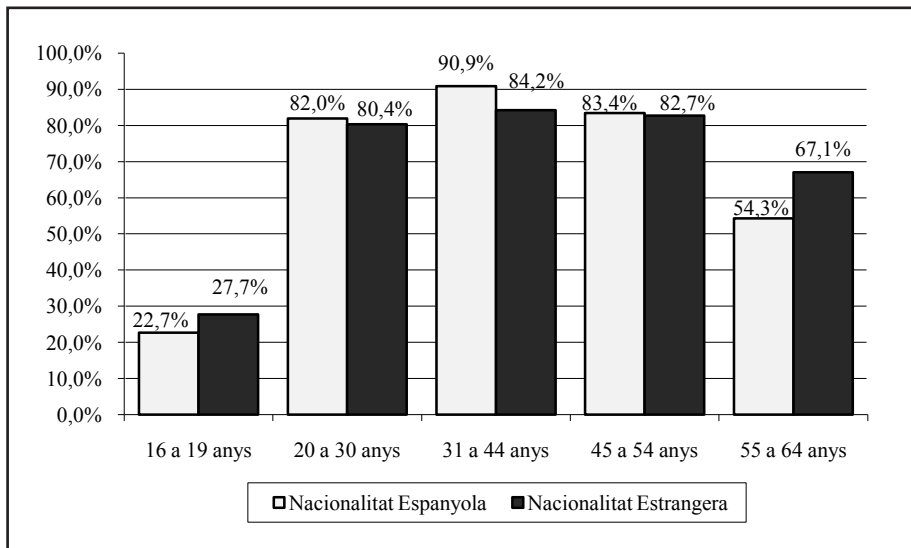
El Gràfic 3.5 ens mostra que la població estrangera presenta una taxa d'activitat 1 punt percentual superior a la de la població de nacionalitat espanyola. Aquesta diferència s'ha reduït 1 punt respecte l'any anterior. Per sexes, les dones estrangeres mostren una taxa d'activitat lleugerament inferior a la de les dones de nacionalitat espanyola. En el cas dels homes, en canvi, els de nacionalitat estrangera presenten una taxa d'activitat 4 punts superior a la dels homes autòctons.

Gràfic 3.5. Taxes d'activitat de 16 a 64 anys per nacionalitat a Catalunya. 4t trimestre del 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El Gràfic 3.6 compara les taxes d'activitat per edats dels estrangers, amb la població de nacionalitat espanyola. La diferència més significativa entre les taxes d'ambdós col·lectius es produeix en el grup de més edat (55 a 64 anys), on els estrangers presenten una taxa molt superior. Els estrangers també presenten una taxa d'activitat superior en la franja més jove, en canvi en els trams centrals, la taxa d'activitat de la població de nacionalitat espanyola és superior a la dels estrangers.

Gràfic 3.6. Taxes d'activitat per edats, segons nacionalitat. Catalunya 4t trimestre 2009

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'exploració de la EPA tenen un marge d'error excessiu.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Finalment, la Taula 3.8 mostra la variació de la taxa d'activitat dels treballadors estrangers entre el 4t trimestre del 2008 i el 4t trimestre del 2009, segons el sexe i l'edat.

Taula 3.8. Variació interanual de la taxa d'activitat de la població estrangera segons sexe, edat i nacionalitat

	4t trim 2008	4t trim 2009	Variació (punts percentuals)
Sexe (de 16 i mes anys)			
Homes	86,9	85,7	-1,3
Dones	66,6	65,2	-1,4
Edats			
16 a 19 anys	30,9	27,7	-3,2
20 a 30 anys	81,3	80,4	-0,9
31 a 44 anys	86,5	84,2	-2,3
45 a 54 anys	83,3	82,7	-0,6
55 a 64 anys	76,3	67,1	-9,2
Nacionalitat (de 16 a 64 anys)			
Nacionalitat Espanyola	77,8	76,9	-0,9
Nacionalitat Estrangera	79,7	77,9	-1,8

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

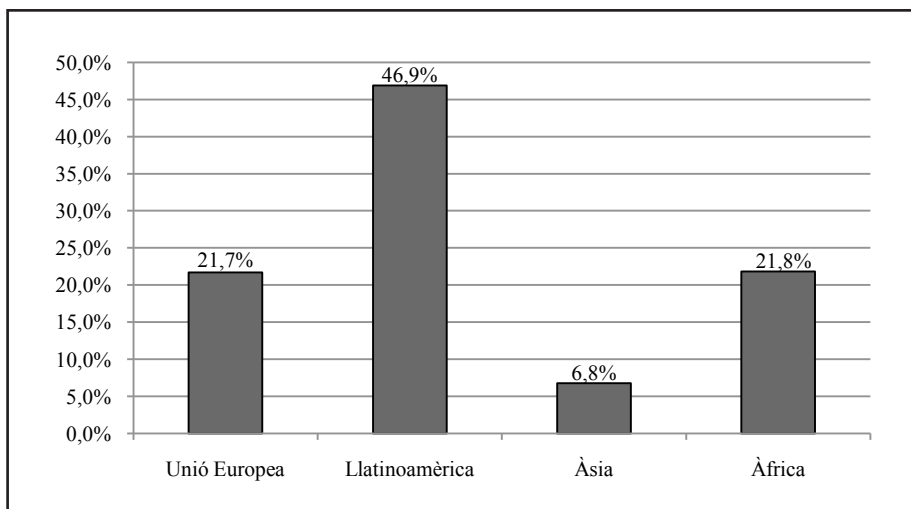
Observem una tendència general a la reducció de la taxa d'activitat dels treballadors estrangers, superior a la que es produeix en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola. Per sexes, la variació és molt semblant i per trams d'edat, les reduccions més importants de la taxa es produeixen en el tram més jove i el de més edat.

L'activitat segons l'origen

D'altra banda, l'activitat de la població estrangera és una variable que presenta una diversitat de valors segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Presentem a continuació un seguit de dades que ens permeten fer-nos una idea de com es distribueix aquesta variable segon l'origen de la població estrangera. En aquest sentit, el Gràfic 3.7 ens mostra el pes dels actius estrangers segons grans zones d'origen geogràfic.

Es pot observar que el llatinoamericà és el col·lectiu amb més pes en la població activa estrangera a molta distància de la resta. A diferència del 2006, quan es trobaven força per sota, els actius de la Unió Europea ja van assolir pràcticament el mateix pes que els africans el 4t trimestre del 2007, amb l'entrada de romanesos i búlgars a la Unió Europea. A finals del 2009, mantenen aquesta posició i donades les proporcions, no sembla que això pugui canviar substancialment en els propers anys.

Gràfic 3.7. Distribució de la població activa estrangera per grans zones geogràfiques. Catalunya 4t trimestre 2009

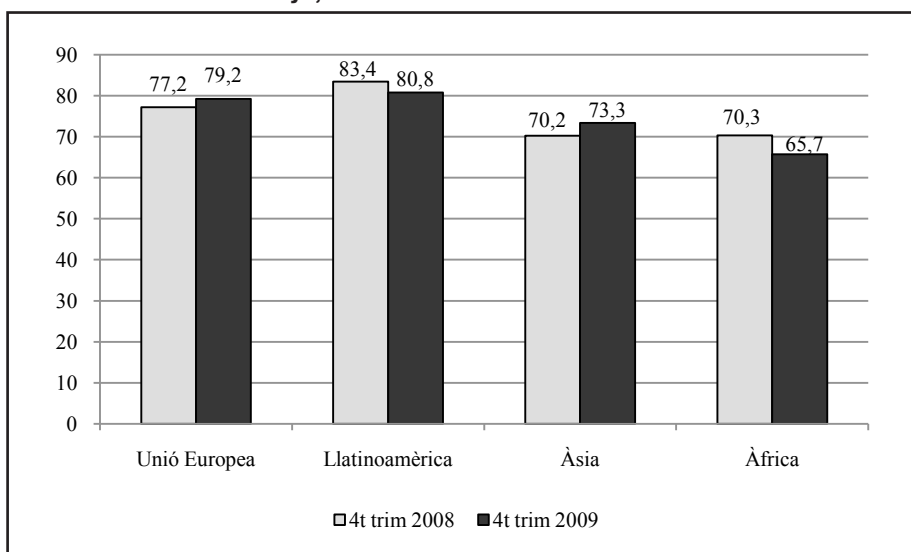

*No reflectim les dades d' Amèrica del Nord, Oceania i Resta d'Europa, perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable en termes de validesa estadística.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Les taxes d'activitat per zones d'origen recollides en el Gràfic 3.8, ens mostren que, la reducció interanual general de la taxa d'activitat que vèiem a la Taula 3.8, no es dona en tots els col·lectius. En aquest sentit, cal destacar la important reducció interanual que presenta la taxa d'activitat dels col·lectius llatinoamericà i africà, mentre que els ciutadans comunitaris i els asiàtics veuen augmentar la seva taxa.

Gràfic 3.8. Taxa d'Activitat de la població estrangera de 16 i més anys per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2008 i 4t trimestre 2009

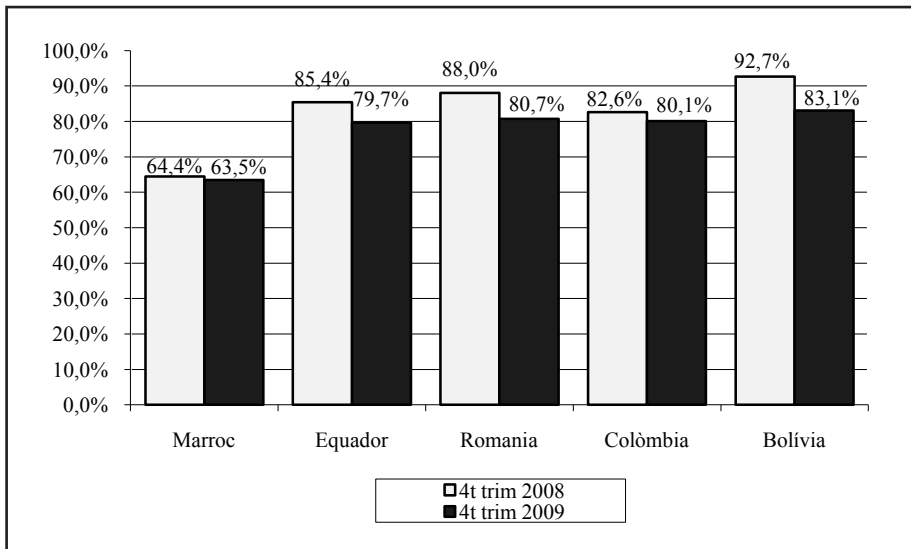

No reflectim les dades d' Amèrica del Nord, Oceania i Resta d'Europa perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable en termes de validesa estadística.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per països, el Gràfic 3.9 ens mostra la taxa d'activitat dels 5 col·lectius d'estrangers amb més població de 16 i més anys. D'aquests 5 col·lectius, els bolivians, amb una taxa del 83,1%, són els més actius. Tots els col·lectius presenten taxes al voltant del 80% excepte els marroquins. Tots 5 col·lectius pateixen una reducció de la taxa, especialment els bolivians i els romanesos.

Gràfic 3.9. Taxa d'activitat dels cinc països amb més població de 16 i més anys. Catalunya, 4t trimestre 2008 i 4t trimestre del 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La Taula 3.9 ens permet entendre millor aquest comportament de la taxa d'activitat per països.

Taula 3.9. Variació relativa interanual d'inactius, actius i potencialment actius

	Variació de la població inactiva	Variació de la població activa	Variació de la població potencialment activa (16 i més anys)
Marroc	14,8%	10,3%	11,9%
Equador	34,1%	-10,3%	-3,9%
Romania	38,6%	-21,3%	-14,1%
Colòmbia	-5,5%	-19,9%	-17,4%
Bolívia	132,1%	-10,7%	-0,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

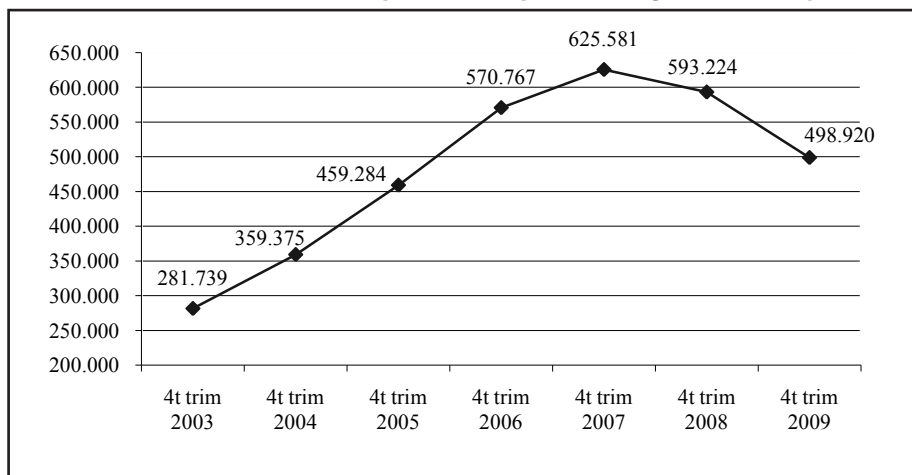
Hi observem que els marroquins que són el col·lectiu que menys veu disminuir la seva taxa d'activitat, ha patit un augment de població potencialment activa (16 i més anys) però aquesta ha produït més augment d'inactius que d'actius. Al créixer més els inactius que la població en edat de treballar el resultat és un disminució de la taxa d'activitat, és a dir, la seva taxa d'activitat disminueix a causa del major augment d'inactius, en un context general d'augment de població. En canvi en la resta de col·lectius es produeix una disminució de la població en edat de treballar, poc important en el cas d'equatorians i bolivians, i força important en el cas de romanesos i colombians. En el cas dels equatorians, romanesos i bolivians, aquesta disminució de població potencialment activa afecta només a la població activa, mentre que la inactiva augmenta, de manera espectacular en el cas dels bolivians. En aquests casos la

reducció de la taxa d'activitat es deu sobretot al pas d'actius a inactius d'una part important d'aquests col·lectius. El cas dels colombians respon més a una reducció generalitzada que inclou els inactius però que afecta molt més als actius.

3.2 L'OCUPACIÓ DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

El 4t trimestre del 2008, per primer cop, la població ocupada estrangera disminueix. Es tracta d'una disminució de 32.357 ocupats estrangers que es dona en un context general de pèrdua d'ocupació que afecta també, com veurem, als ocupats de nacionalitat espanyola. Un any després, el 4t trimestre del 2009, continua, i s'accelera, la pèrdua d'ocupació estrangera, en el que és la consolidació del canvi de tendència iniciat el 2008. A finals del 2009, la població ocupada estrangera és inferior a la que hi havia en el mateix període de l'any 2006.

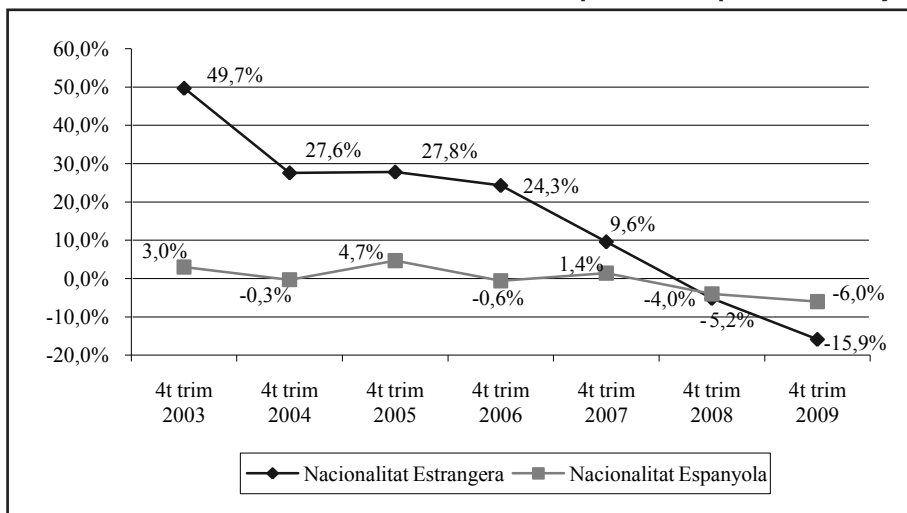
Gràfic 3.10. Evolució de la població ocupada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Pel que fa al ritme de variació, el Gràfic 3.11 ens mostra com el creixement de l'ocupació estrangera no ha parat de disminuir, especialment des del 2006, fins a esdevenir negatiu a finals del 2008. El percentatge de pèrdua d'ocupació del 2009 triplica el del mateix període de l'any anterior i és dues vegades i mitja superior al percentatge de pèrdua d'ocupats de nacionalitat espanyola que també estan en clara disminució des del 2008.

Gràfic 3.11. Evolució de la taxa de creixement de la població ocupada a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

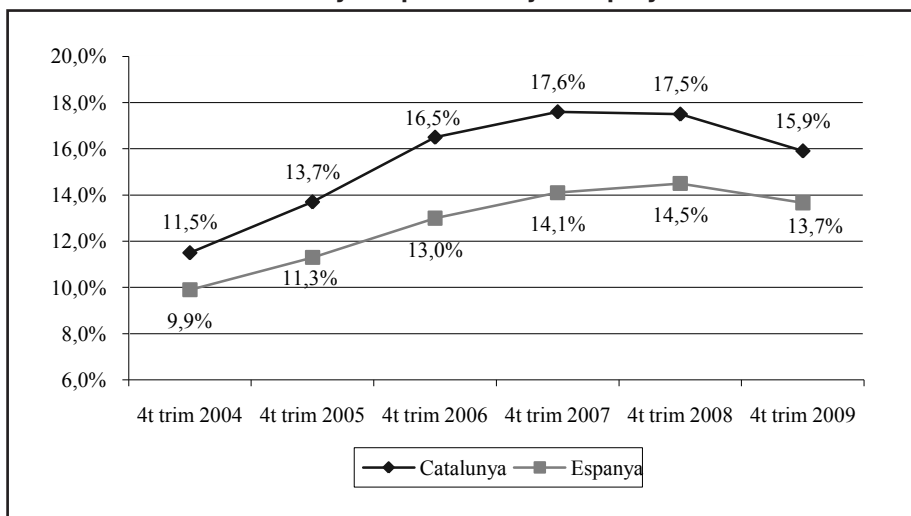
Com veiem a la Taula 3.10, el creixement de la població ocupada a Catalunya durant el període 2005-2007 es deu, de manera majoritària, a la incorporació de treballadors estrangers. Fins i tot, l'any 2006, els estrangers compensen la pèrdua d'ocupats de nacionalitat espanyola i possibiliten l'augment del total d'ocupats. El 4t trimestre del 2008 però, en un context de caiguda de l'ocupació, els estrangers representen el 78,2% dels llocs de treball perduts. De cada 5 llocs de treball perduts, gairebé 4 estaven ocupats per ciutadans estrangers. Aquest protagonisme en la pèrdua total d'ocupats per part de la població estrangera continua durant l'any 2009.

Taula 3.10. Pes en els nous ocupats per nacionalitat. 4t trimestre 2004 a 4t trimestre 2009

	4t trim 2005		4t trim 2006		4t trim 2007		4t trim 2008		4t trim 2009	
	Nous ocupats	%	Nous ocupats	%	Nous ocupats	%	Nous ocupats	%	Nous ocupats	%
Ciutadans Estrangers	99.909	43,6	111.483	120	54.814	57,5	-115.921	78,2	-168.315	64,1
Ciutadans Espanyols	129.123	56,4	-18.643	-20	40.511	42,5	-32.357	21,8	-94.304	35,9
Total	229.032	100	92.840	100	95.325	100	-148.278	100	-262.619	100,0

Font : Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com a conseqüència d'aquesta més gran pèrdua de llocs de treball per part dels treballadors estrangers, s'atura l'augment continuat del pes dels ocupats estrangers. El 4t trimestre del 2008 presenta per primer cop una molt lleugera reducció d'una dècima i el 4t trimestre del 2009, on es consolida aquesta tendència, el percentatge d'ocupats estrangers sobre el total (15,9%) és inferior al del 2006. Tot i que el percentatge d'ocupats estrangers continua sent superior a Catalunya, es redueix en 8 dècimes la distància amb el pes mitjà dels ocupats estrangers a Espanya, que presenta una reducció interanual de 7 dècimes.

Gràfic 3.12. Comparació del pes de la població ocupada estrangera a Catalunya respecte la mitjana espanyola

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, tornant a l'evolució de la població ocupada, si analitzem el comportament de la població ocupada estrangera per sexes que ens mostra la Taula 3.11, observem que els homes representen prop del 60% dels ocupats estrangers. També queda clar que la immensa majoria dels llocs de treball perduts per estrangers els ocupaven homes (84,9%). Finalment, constatem que els homes estrangers ocupats experimenten una reducció (-7,5) 4 vegades superior a la de les dones (-1,9).

Taula 3.11. Variació població ocupada estrangera per sexes

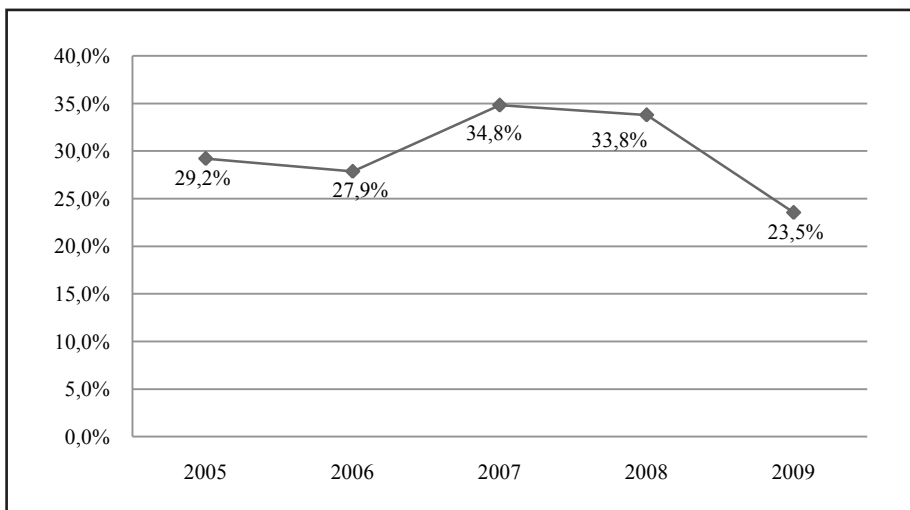
	4t trim 2009	% Per sexes	Variació interanual	% Total variació	% Creixement
Homes	275.878	55,3%	-61.831	65,6%	-18,3%
Dones	223.042	44,7%	-32.473	34,4%	-12,7%
Total	498.920	100,0%	-94.304	100,0%	-15,9%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Volem aquí destacar un aspecte d'aquesta ocupació que té a veure amb la seva qualitat i amb la situació dels treballadors estrangers. I és que, mentre el total d'ocupats estrangers, el 4t trimestre del 2009, és de 498.920, el total d'afiliats estrangers a la Seguretat Social, a desembre del 2009, és de 397.823. Això significa que hi ha 101.097 ocupats que no estan afiliats a la Seguretat Social. Aquesta diferència entre ocupats i afiliats en alta a la Seguretat Social suggereix un nivell d'ocupació estrangera irregular del 20,3% al finalitzar l'any, 8 punts menys que en el mateix període de l'any anterior. El Gràfic 3.13 mostra l'evolució de la diferència entre les mitjanes anuals d'afiliats estrangers i les mitjanes anuals d'ocupats estrangers. Si entenem aquesta diferència com la dimensió del treball irregular, podem observar que l'any 2007 es produeix un augment

de 7 punts respecte el 2006 i se supera el 34% de treball irregular. El 2008 es produeix una reducció d'un punt i finalment el 2009 el treball irregular cau més de 10 punts, consolidant una tendència a la reducció del treball irregular iniciada l'any anterior. És a dir, el 2009 es confirma una tendència a la reducció de la irregularitat, que coincideix justament amb el període de més pèrdua d'ocupació. Les dades semblen indicar que la pèrdua d'ocupació irregular ha estat tant o més important, en termes percentuals, que la pèrdua d'ocupació reglada.

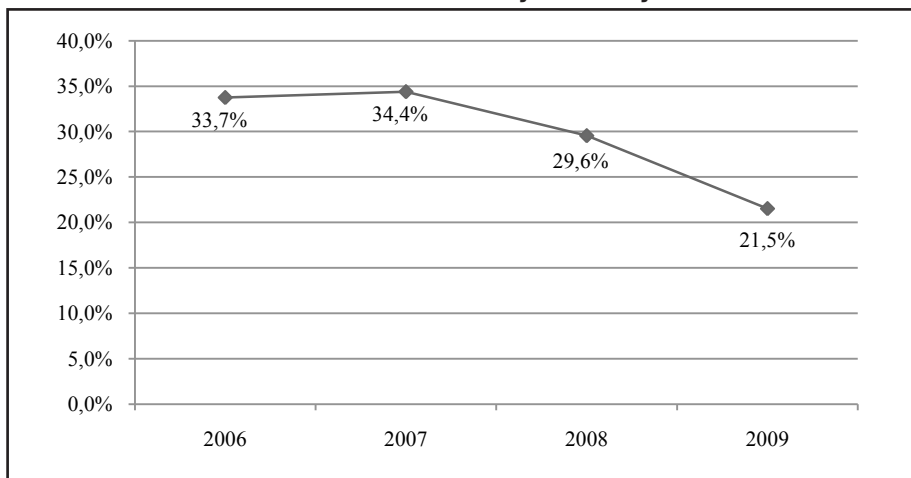
Gràfic 3.13. Percentatge mitjà anual d'ocupació estrangera irregular a Catalunya

Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

Donat que és la població d'extracomunitaris la més exposada a estar en una situació d'irregularitat general, és a dir, de manca de permís de residència i de treball, hem volgut conèixer quina ha estat l'evolució del treball irregular en aquesta població, utilitzant el mateix mètode que hem emprat per a la població estrangera en general i que dona com a resultat el següent gràfic.

Gràfic 3.14. Percentatge d'ocupació extracomunitària irregular el darrer dia de cada any a Catalunya

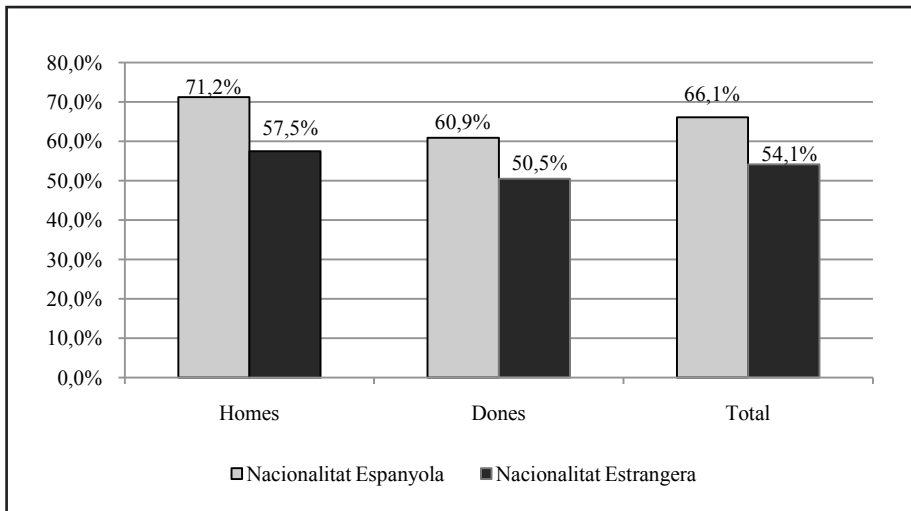
Font : Elaboració pròpia a partir de dades d'IDESCAT i del Boletín de Estadísticas Laborales del Ministerio de Trabajo e Inmigración.

El gràfic ens mostra que, després d'un petit augment de la irregularitat laboral durant l'any 2007, el 2008 s'inicia una tendència a la reducció de la irregularitat laboral dels treballadors extracomunitaris, la qual es confirma en finalitzar l'any 2009. En aquest cas la tendència és més clara ja des del 2008.

La taxa d'ocupació

El Gràfic 3.15 mostra quina és la taxa d'ocupació, de la població de 16 a 64 anys, per nacionalitats. Com es pot veure en el gràfic, la taxa dels estrangers és molt inferior a la dels autòctons. En el cas dels homes, la diferència és de gairebé 14 punts, i s'amplia de manera contundent, doncs el 4t trimestre del 2008 la diferència entre la taxa d'ocupació dels homes de nacionalitat espanyola (77,0%) respecte la dels homes estrangers (69,1%) era de 8 punts. En el cas de les dones, la diferència és una mica menor (5,4 punts).

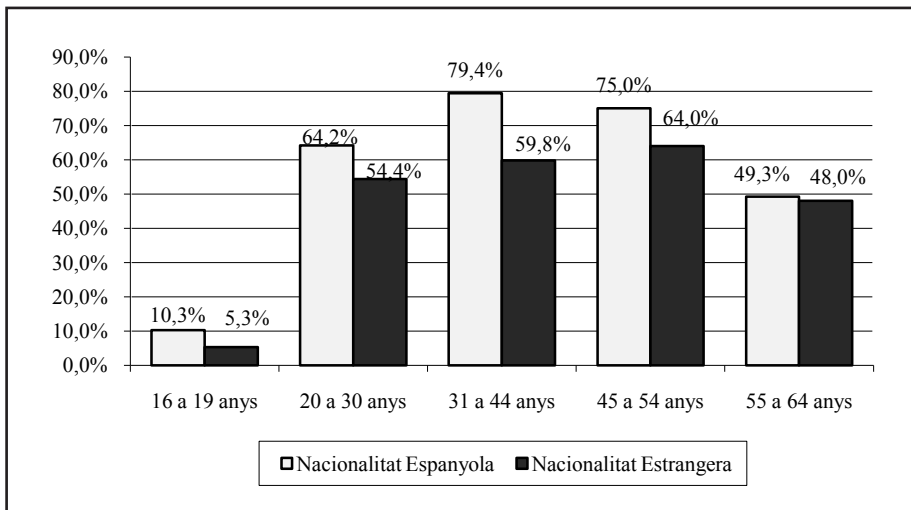
Gràfic 3.15. Taxes d'ocupació de 16 a 64 anys per nacionalitat. Catalunya. 4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Pel que fa a les edats, podem veure (Gràfic 3.16) que la taxa d'ocupació de la població de nacionalitat espanyola és clarament superior a la dels estrangers en totes les edats, especialment els trams més joves i centrals. A partir dels 55 anys, la taxa d'ocupació dels estrangers s'acosta a la dels autòctons.

Gràfic 3.16. Taxes d'ocupació per edats, segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

*El tram de més de 64 anys no es pot prendre en consideració perquè els valors que ofereix l'explotació de la EPA tenen un marge no acceptable.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La Taula 3.12 fa una comparativa per franges d'edat i sexe de les taxes d'ocupació de la població estrangera del 2008 i 2009. S'observa una tendència general a la caiguda de la taxa d'ocupació dels treballadors estrangers, que afecta també, però en menor proporció, als treballadors de nacionalitat espanyola.

Taula 3.12. Comparativa de la taxa d'ocupació de la població estrangera segons sexe i edat. 4t trimestre 2008 i 4t trimestre 2009

	4t trim 2008	4t trim 2009	Variació (punts percentuals)
Sexe (de 16 i mes anys)			
Homes	67,6	56,7	-10,9
Dones	55,0	48,6	-6,4
Edats			
16 a 19 anys	15,2	5,3	-9,9
20 a 30 anys	61,1	54,4	-6,7
31 a 44 anys	72,0	59,8	-12,2
45 a 54 anys	68,7	64,0	-4,7
55 a 64 anys	68,9	48,0	-20,9
Nacionalitat (de 16 a 64 anys)			
Nacionalitat Espanyola	70,1	66,1	-4,0
Nacionalitat estrangera	63,5	54,1	-9,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Per sexes, s'observa que són clarament els homes els protagonistes d'aquesta disminució de la taxa d'ocupació de la població estrangera. La taxa masculina disminueix gairebé 11 punts percentuals respecte el mateix període de l'any anterior. Si ampliem una mica la perspectiva temporal obtenim que, respecte finals del 2006, la reducció de la taxa d'ocupació dels homes estrangers ha estat de 25 punts.

En el cas de la taxa general de 16 a 64 anys, la reducció de la taxa dels estrangers dobla la que pateixen els ocupats de nacionalitat espanyola. Respecte la taxa d'ocupació estrangera del 2006, la reducció, tres anys després, és de més de 18 punts percentuals.

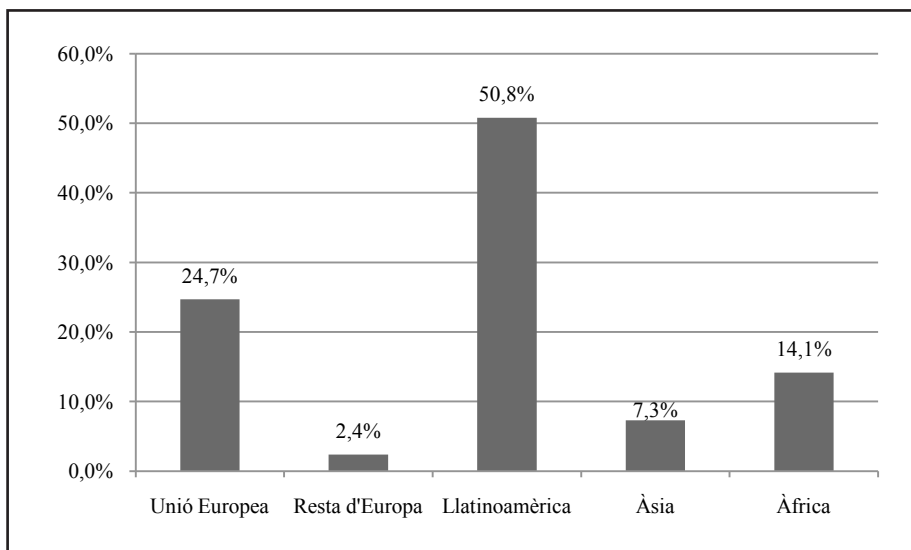
Aquesta dada pren més importància si tenim en compte que, com ja hem vist a l'inici d'aquest capítol, la població estrangera potencialment activa (16 i més anys) ha protagonitzat una important reducció d'efectius (-18.659). Aquesta reducció de la població ha estat molt inferior però als 168.315 llocs de treball perduts per la població activa estrangera, aquest és el motiu pel qual la taxa d'ocupació es redueix de manera tan important malgrat la reducció de població en edat de treballar.

L'ocupació segons l'origen

D'altra banda, l'ocupació de la població estrangera presenta una diversitat de valors segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Tal com fèiem amb l'activitat, presentem a continuació un seguit de dades que permeten fer-nos una idea de com es distribueix aquesta variable segons l'origen de la població estrangera.

El Gràfic 3.17 ens mostra el pes dels ocupats estrangers segons grans zones d'origen geogràfic. Els ocupats llatinoamericans representen més del 50% del total, a molta distància els segueixen els ciutadans comunitaris i després els africans.

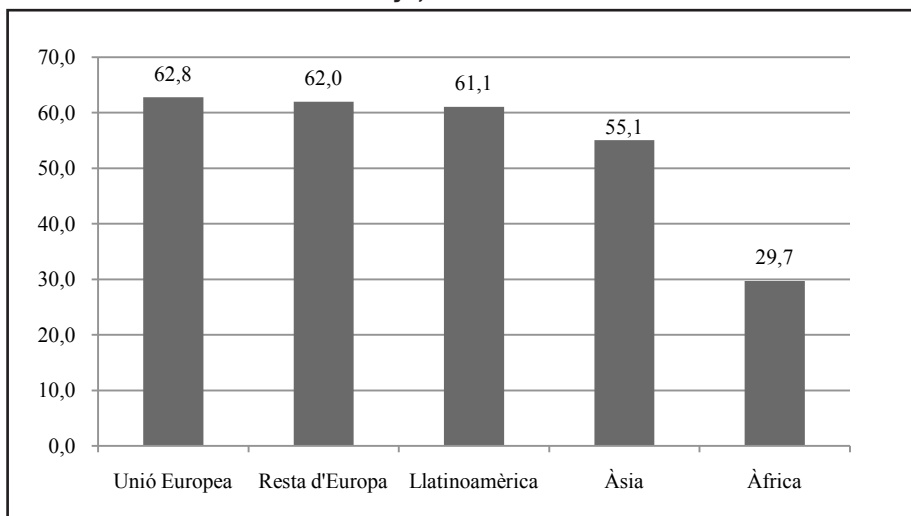
Gràfic 3.17. Distribució de la població ocupada estrangera per grans zones d'origen a Catalunya. 4t trimestre 2009

*No reflectim les dades d' Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El Gràfic 3.18 ens mostra la taxa d'ocupació de 16 i més anys segons les mateixes zones geogràfiques. El col·lectiu comunitari presenta la taxa més elevada (62,8%), més de 8 punts per sobre de la taxa d'ocupació mitjana de la població estrangera (54,1%). La taxa d'ocupació més baixa la presenten els africans on tenen molta influència els marroquins, la seva taxa d'ocupació és menys de la meitat de la dels comunitaris.

**Gràfic 3.18. Taxa d'ocupació per grans zones d'origen.
Catalunya, 4t trimestre 2009**

*No reflectim la taxa d'Amèrica del Nord ni d'Oceania perquè estan afectades per un marge d'error no acceptable.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En la següent taula observem com els cinc col·lectius amb més ocupats, veuen disminuir la seva taxa d'ocupació.

**Taula 3.13. Variació de la taxa d'ocupació dels cinc primers col·lectius.
4t trimestre 2008 i 4t trimestre 2009**

	4t trimestre 2008	4t trimestre 2009	Variació punts percentuals
Marroc	45,1%	30,6%	-14,5
Equador	72,1%	52,4%	-19,6
Romania	73,0%	62,0%	-11,0
Colòmbia	70,0%	66,4%	-3,6
Bolívia	80,8%	64,7%	-16,2

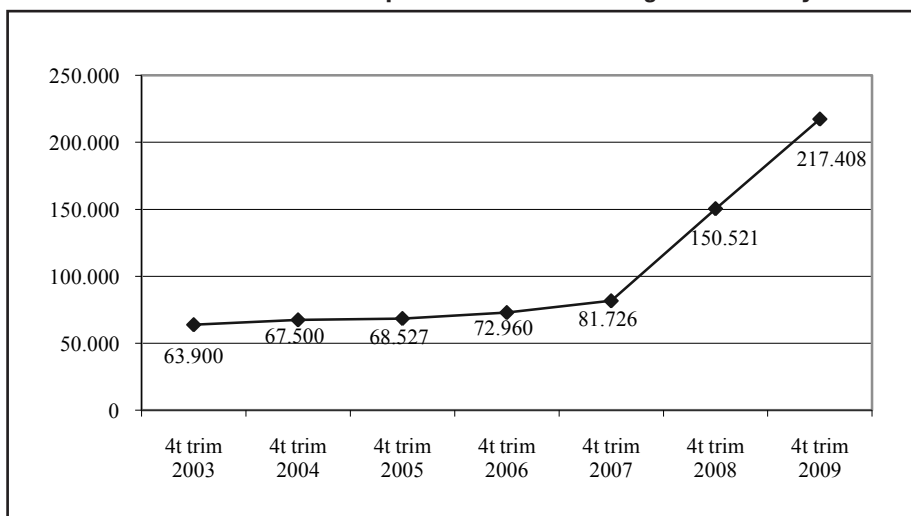
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El col·lectiu bolivià, que l'any anterior presentava la taxa d'ocupació més alta, és el que experimenta una reducció més important. El col·lectiu marroquí, el col·lectiu amb la taxa d'ocupació més baixa, també pateix una reducció molt important que el situa amb una taxa d'ocupació espectacularment baixa. El col·lectiu colombià és el que pateix una menor reducció i queda amb la taxa d'ocupació més alta.

3.3 L'ATUR DE LA POBLACIÓ ESTRANGERA

La població aturada estrangera creix de manera sostinguda però moderada entre els anys 2003 i 2007, però el 2008 es produeix una espectacular pujada que dispara el nombre d'aturats. El 4t trimestre del 2009 es manté aquest ritme i fa que en 2 anys els aturats estrangers augmentin dues vegades i mitja.

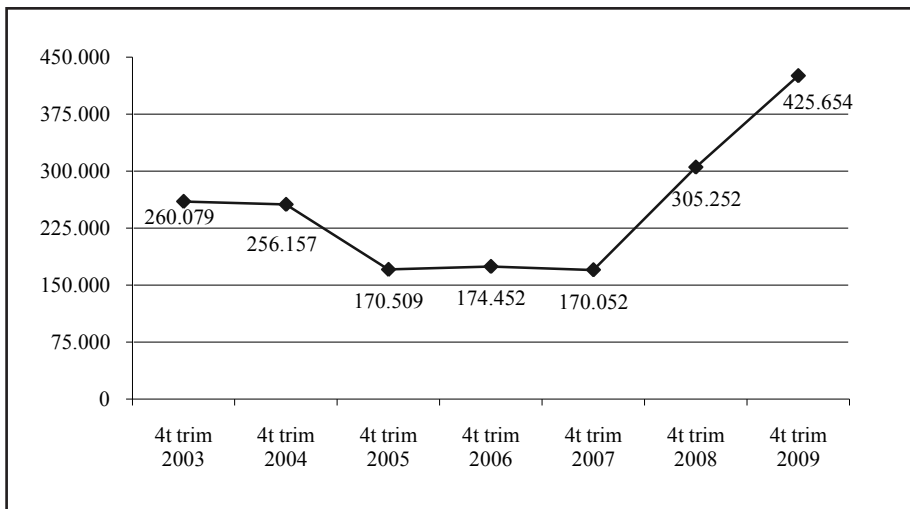
Gràfic 3.19. Evolució de la població aturada estrangera a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

La població aturada de nacionalitat espanyola, que venia d'un període de disminució i contenció de les xifres d'aturats, el 4t trimestre del 2008 també pateix un gran increment i, amb 305.252 aturats, supera les xifres d'aturats del 2003. Durant el 2009 es consolida aquesta tendència (Gràfic 3.20).

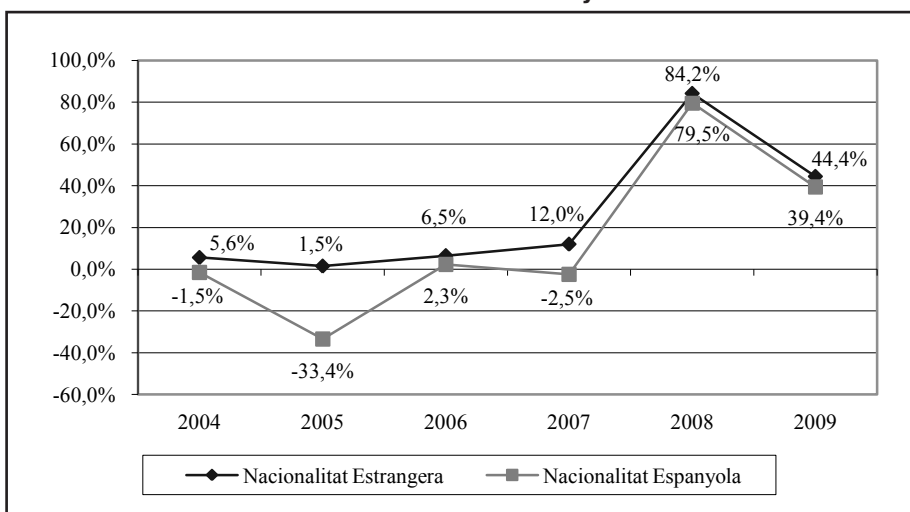
Gràfic 3.20. Evolució de la població aturada de nacionalitat espanyola a Catalunya

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Al Gràfic 3.21, es pot comparar la taxa de creixement de la població aturada estrangera i autòctona de Catalunya durant el període 2004-2009. Com es pot veure en el gràfic, entre el 2004 i el 2007 hi ha una clara diferència en la variació de les taxes d'ambdós col·lectius.

**Gràfic 3.21. Taxa de creixement de la població aturada a Catalunya.
4t trimestre de cada any**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En la població aturada estrangera hi ha dos processos diferents en aquest període. Entre el 4t trimestre del 2004 i el 4t trimestre del 2005 hi ha una desacceleració del ritme de creixement d'uns 4,1 punts percentuals, passant del 5,6% a l'1,5%. En canvi, entre el 4t trimestre de 2005 i el 4t trimestre de 2007, es produeix un augment considerable del ritme de creixement de la taxa d'atur. Es passa de l'1,5% del 2005, al 12% del 2007, és a dir, un augment de 10,5 punts percentuals en aquests 2 anys. En el cas de la població aturada amb nacionalitat espanyola, hi ha un decreixement espectacular al 4t trimestre del 2005 fins arribar al -33,4%. Aquesta situació es reverteix al 2006, on creix la població aturada fins arribar a una taxa de creixement 2,3%, però, de nou, al 2007 la taxa d'atur torna a decreixer amb una reducció de 4,8 punts percentuals.

El 2008 però, en una conjuntura de desacceleració econòmica i de pèrdua d'ocupació, tots dos grups es veuen afectats de manera força similar i experimenten un fort creixement de les xifres d'aturats. Aquesta similitud en el ritme de creixement de l'atur es manté el 2009.

A la Taula 3.14, observem l'aportació comparativa dels nous aturats segons la nacionalitat a Catalunya durant el període que va del 4t trimestre del 2005 al 4t trimestre del 2009.

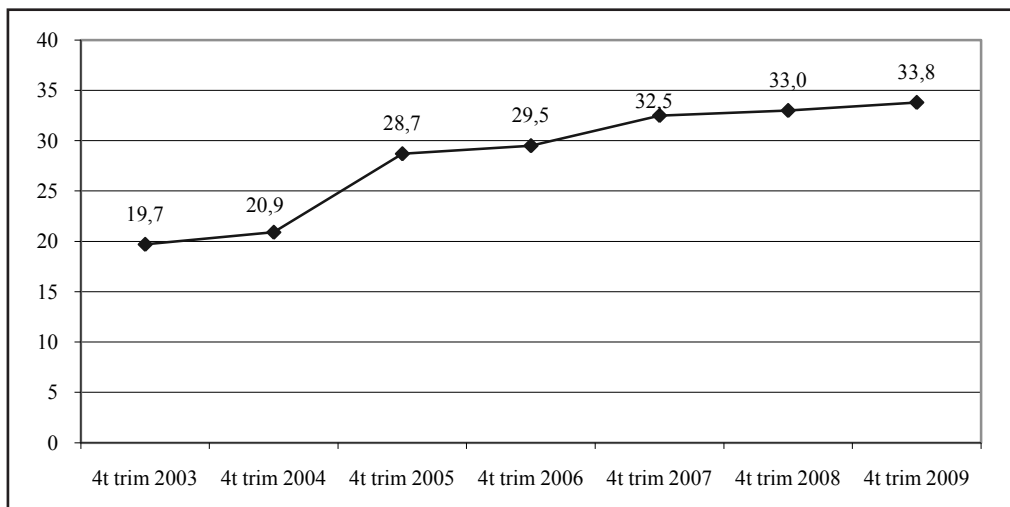
Taula 3.14. Aportació comparativa de nous aturats

	4t trim 2005		4t trim 2006		4t trim 2007		4t trim 2008		4t trim 2009	
	total	variació	total	variació	total	variació	total	variació	total	variació
Nacionalitat Estrangera	68.527	1.027	72.960	4.433	81.726	8.766	150.521	68.795	217.408	66.887
Nacionalitat Espanyola	170.509	-85.648	174.452	3.943	170.052	-4.400	305.252	135.200	425.654	120.402
Total	239.036	-84.621	247.412	8.376	251.778	4.366	455.773	203.995	643.062	187.289

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Observem com el 4t trimestre del 2008 els aturats autòctons, per primer cop en els darrers anys, aporten més nous aturats que els aturats estrangers. Aquests darrers, que havien portat el pes del creixement de les xifres d'atur en els darrers anys, en el 2008 aporten el 33,7% dels nous aturats i en el 2009 el 35,7%. Tot i així es tracta d'un percentatge molt superior al seu pes en el total dels actius (19,0%).

Com veiem al Gràfic 3.22, en els últims 6 anys, ha augmentat el pes de la població aturada estrangera a Catalunya en relació al total de la població aturada.

Gràfic 3.22. Percentatge de població aturada estrangera sobre el total d'aturats

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

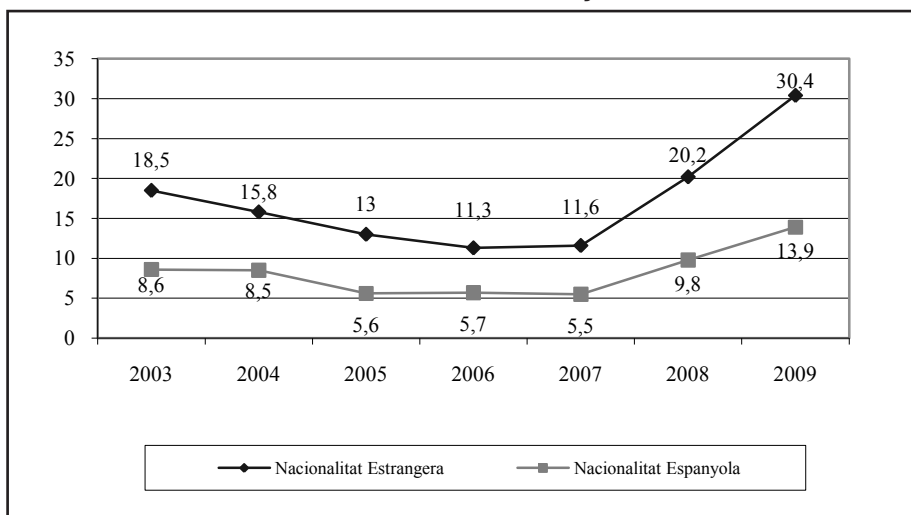
Aquesta importància percentual dels aturats estrangers en relació al total dels aturats, s'ha anat incrementant de forma sostinguda en el temps, amb un període d'acceleració entre el 2004 i el 2005. El 2009 els aturats estrangers representen ja el 33,8% del total dels aturats. En el total del període, el creixement és de 14,1 punts percentuals.

La taxa d'atur

Pel que fa a l'evolució de la taxa d'atur a Catalunya, com veiem en el Gràfic 3.23, durant el període 2003-2007 la tendència es manté en una línia descendent en el cas dels aturats de nacionalitat espanyola, fins que el 4t trimestre del 2008 canvia la tendència i la taxa gairebé duplica la del mateix període de l'any anterior. Durant el 2009 continua l'augment a un ritme semblant.

En el cas dels aturats estrangers, també ha estat en una línia descendent fins el 2006. El canvi de tendència s'inicia un any abans que en el cas dels autòctons. El 4t trimestre del 2007 es produeix un lleuger repunt de la taxa, que el 4t trimestre del 2008 es converteix en un augment de 8,6 punts, arribant el 2009 a una taxa d'atur del 30,4%, 16,5 punts per sobre de la dels actius de nacionalitat espanyola.

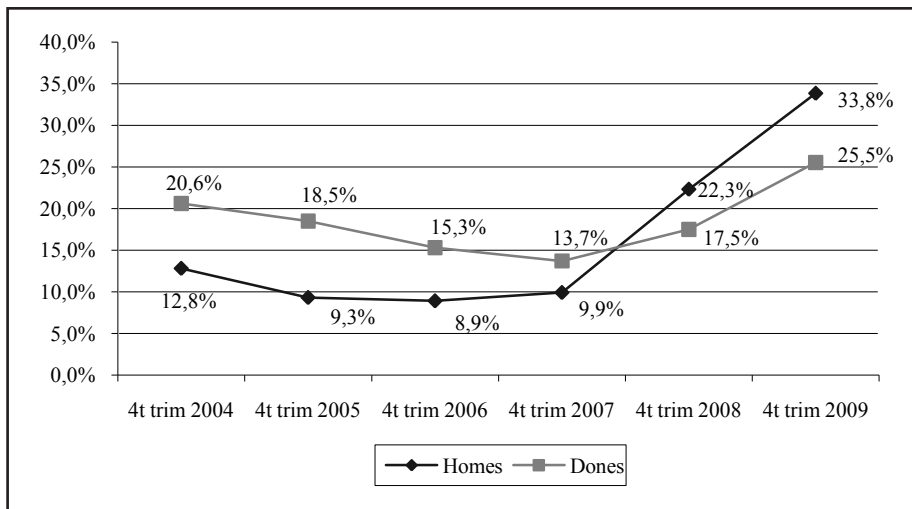
**Gràfic 3.23. Evolució de la taxa d'atur. Catalunya
4t trimestre de cada any**

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

És important recordar aquí que, en aquest context de pèrdua d'ocupació com el descrit en el punt anterior, els actius estrangers presenten una reducció del 3,7% (veure Gràfic 3.2), mentre que en el cas dels autòctons aquesta reducció és només del 1,5%. Per tant, i a diferència de l'any anterior, l'augment de la taxa d'atur dels estrangers no està influenciada per l'increment de la població que vol treballar (actius) en un context de reducció de la demanda de mà d'obra, sinó que s'explica només pel fet que un cop restats una part dels potencialment actius que han desistit de treballar, la forta caiguda de la demanda de mà d'obra deixa sense cobrir l'oferta de treball encara disponible. És per això que l'augment de la taxa durant el 2009 (10,2 punts percentuals) és superior al que es va produir durant el 2008 (8,6 punts).

Pel que fa als sexes, l'evolució de la taxa d'atur dels homes estrangers ve marcada per una tendència al descens durant el període 2003-2006 (Gràfic 3.24). Tendència que canvia quan l'any 2007 es produeix un creixement d'1 punt percentual, que és l'inici d'un increment que es dispara el 4t trimestre del 2008 moment en què, la taxa d'atur dels homes estrangers (30,4%) augmenta 12,4 punts i supera la taxa de les dones que, fins el 4t trimestre del 2007 havia estat clarament superior. El 2009 aquesta tendència s'accentua i els homes presenten una taxa d'atur (34,0%) més de 8 punts superior.

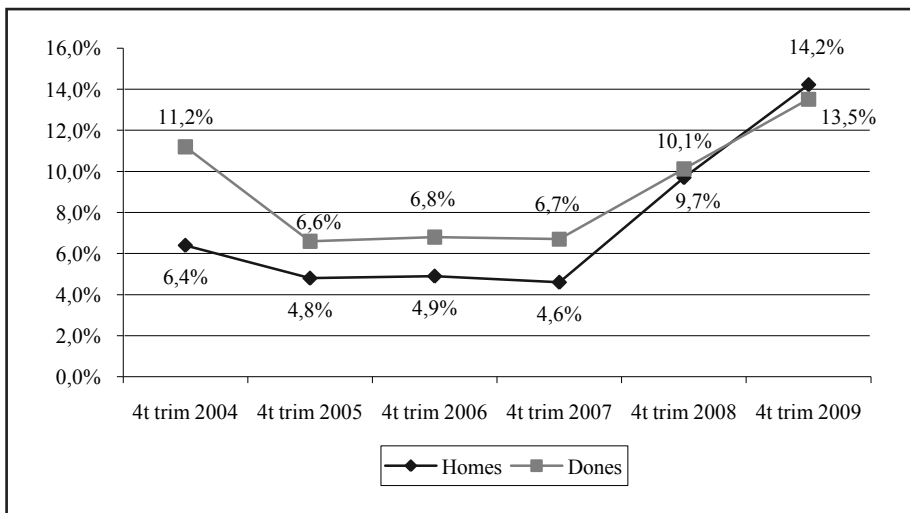
Gràfic 3.24. Evolució de la taxa d'atur de la població estrangers de 16 a 64 anys per sexes

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

En el cas de les dones estrangeres, l'evolució és semblant, però amb la diferència que la reducció de la taxa comença després que en el cas dels homes (2004) i no s'atura el 2006, sinó que continua el 2007, amb una reducció interanual d'1,6 punts percentuals. El 4t trimestre del 2008 però també es veuen afectades per l'augment de l'atur, tot i que menys que els homes. Durant el 2009, la tendència s'accentua de manera que la taxa d'atur femenina gairebé dobla la del 2007, tot i que la distància respecte els homes s'eixampla pel superior augment de la taxa d'aquests.

En el Gràfic 3.25, observem que la taxa d'atur en el cas dels treballadors espanyols també mostra una tendència decreixent en ambdós sexes, que dura fins el 2007. El 4t trimestre del 2008 es produeix un molt fort augment, més important en el cas dels homes la taxa dels quals pràcticament iguala la de les dones. El 2009 la taxa dels homes supera la de les dones.

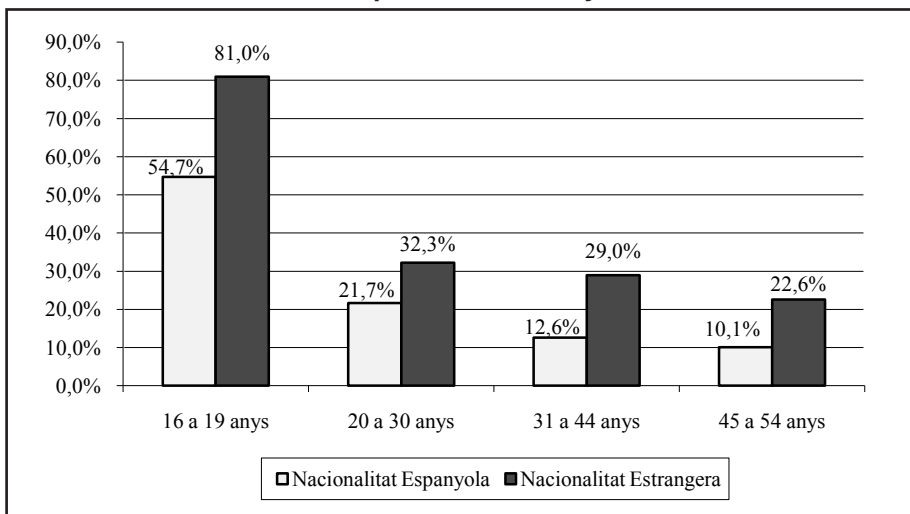
Gràfic 3.25. Evolució de la taxa d'atur dels treballadors de nacionalitat espanyola per sexes. Catalunya 4t trimestre 2004-4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, en el Gràfic 3.26 observem quina és la taxa d'atur per edats.

Gràfic 3.26. Taxa d'atur per edats a Catalunya. 4t trimestre 2009

*No s'inclouen les dades de les franges d'edat de 55 a 64 anys i més de 64 ja que les xifres de la EPA per a aquestes franges són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

S'hi observa una estructura d'atur per edats dels estrangers similar a la dels aturats de nacionalitat espanyola, tot i que les taxes dels estrangers són més altes. La diferència més important està en el tram dels més joves (16 a 19 anys), on la taxa dels joves estrangers (81,0%) és més de 26 punts superior a la dels joves de nacionalitat espanyola.

La Taula 3.15 ofereix una comparativa de la taxa d'atur de la població estrangera per sexe i edat entre els anys 2008 i 2009.

Taula 3.15. Variació de la taxa d'atur de la població estrangera segons sexe i edat entre el 4t trimestre 2008 i 4t trimestre 2009

	4t trim 08	4t trim 09	Diferència (punts percentuals)
Sexe			
Homes	22,3	33,8	11,5
Dones	17,5	25,5	8,0
Edats			
16 a 19 anys	50,7	81,0	30,3
20 a 30 anys	24,9	32,3	7,4
31 a 44 anys	16,8	29,0	12,2
45 a 54 anys	17,5	22,6	5,1
Nacionalitat			
Nacionalitat Espanyola	9,8	13,9	4,1
Nacionalitat estrangera	20,2	30,4	10,2

*No s'inclouen les dades de les franges d'edat de 55 a 64 anys i més de 64 ja que les xifres de la EPA per a aquestes franges són excessivament baixes i presenten marges d'error no acceptables.

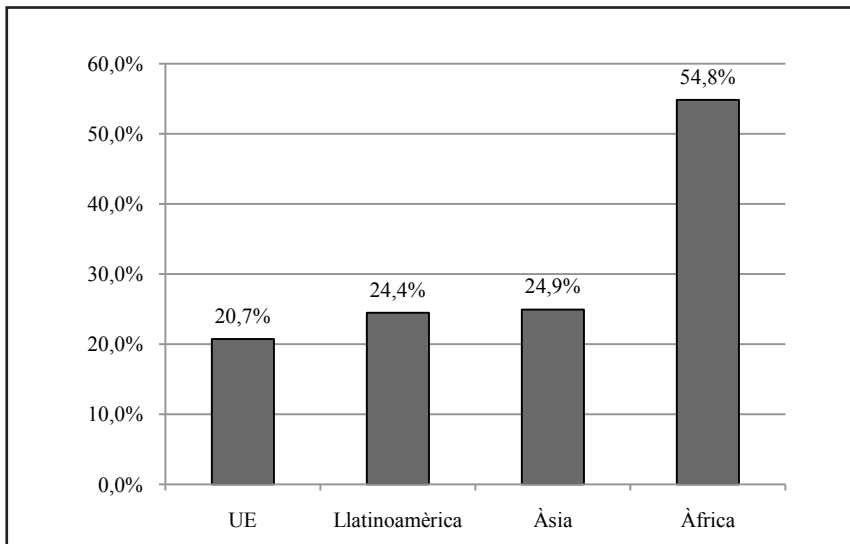
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Pel que fa al sexe, es produeix una augment de 11,5 punts en el de la taxa d'atur cas dels homes, mentre que la de les dones augmenta en 8 punts.

És produeix un augment de la taxa d'atur a tots els trams d'edat. L'augment més importat, amb més de 30 punts de diferència respecte l'any anterior, es dona en el tram de 16 a 19 anys, el qual presenta una taxa d'atur altíssima, especialment preocupant si tenim en compte que la població activa d'aquesta franja d'edat s'ha reduït.

D'altra banda la taxa d'atur de la població estrangera és una variable que, com l'activitat i l'ocupació, presenta resultats diversos segons l'origen geogràfic i la nacionalitat d'aquesta població. Per això tal com fèiem amb l'activitat i l'ocupació, presentem en el Gràfic 3.27 la taxa d'atur segons l'origen de la població estrangera. Cal aclarir que només hem calculat la taxa de quatre de les zones que hem utilitzat fins ara, perquè les dades d'aturats de l'Enquesta de Població Activa per a les zones restants presenten marges d'error excessius.

Gràfic 3.27. Taxa d'atur per grans zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Tots els col·lectius han vist augmentar la seva taxa però cap es pot comparar amb el cas dels africans. Com podem veure, la taxa dels africans és la més alta amb molta diferència i dobla la taxa del col·lectiu asiàtic i llatinoamericà que el segueixen. Més de la meitat de la població activa d'origen africà és a l'atur.

Taula 3.16. Variació de la taxa segons grans zones d'origen. 4t trimestre 2008 i 4t trimestre 2009

	4t trim 08	4t trim 09	Variació (punts percentuals)
Unió Europea	14,8%	20,7%	5,9
Llatinoamèrica	17,2%	24,4%	7,2
Àsia	20,5%	24,9%	4,4
Àfrica	33,0%	54,8%	21,9

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

3.4 L'OCUPACIÓ DELS TREBALLADORS ESTRANGERS PER BRANQUES D'ACTIVITAT

A continuació, presentarem un seguit de taules que descriuen la distribució de la població ocupada de nacionalitat estrangera en les diferents branques d'activitat. Aquestes taules es basen en la comparació entre estrangers i ciutadans espanyols. Entenem que aquest mètode comparatiu ens permet valorar millor les dades dels ocupats estrangers. El criteri per elaborar les taules és recollir les dades de les 10 branques d'activitat amb més ocupats estrangers.

La Taula 3.17 i el Gràfic 3.28 ens mostren que la població de nacionalitat estrangera, el 4t trimestre del 2009, es concentrava principalment, com en anys anteriors, a *Hostaleria* (15,4%), *Construcció* (15,1%), i *Llars que ocupen personal domèstic* (12,5%)⁴. Si comparem aquestes dades amb les de la població ocupada de nacionalitat espanyola veiem que, en aquest cas, hi ha més diversificació. Només cal mirar la dada de *Resta de branques*, amb un 28,0%, mentre que en la població amb nacionalitat estrangera, el percentatge és del 10,3%. Per contra, el 67,2% de la mà d'obra estrangera es concentra en cinc branques d'activitat.

Taula 3.17. Comparació de la distribució dels ocupats per branques d'activitat i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de 2009

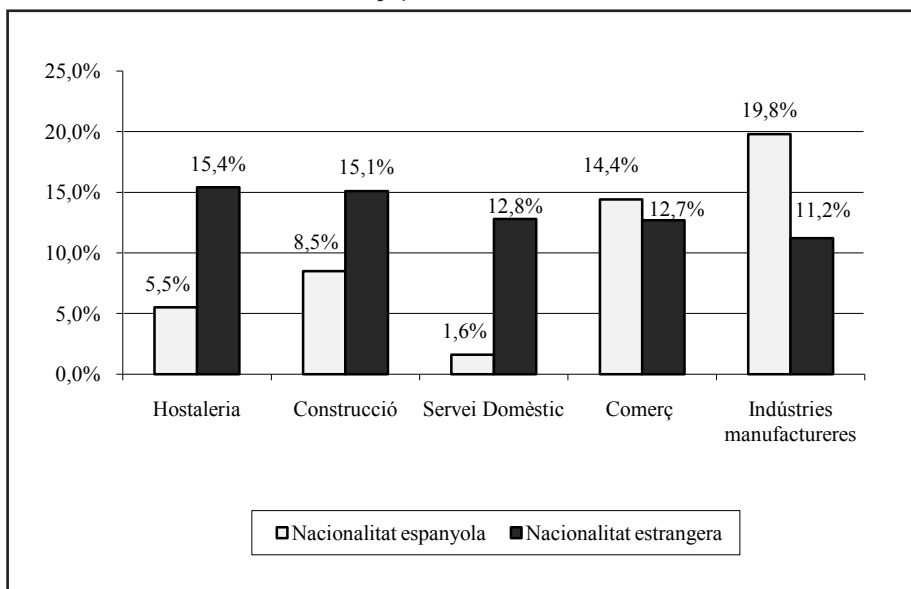
Branques d'Activitat (CNAE 2009. 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Hostaleria	5,5%	15,4%
Construcció	8,5%	15,1%
Llars que ocupen personal domèstic	1,6%	12,8%
Comerç a l'engròs i al detall	14,4%	12,7%
Indústries manufactureres	19,8%	11,2%
Activitats administratives i serveis auxiliars	4,2%	6,8%
Transport i emmagatzematge	6,0%	4,5%
Informació i comunicacions	3,2%	4,1%
Agricultura, ramaderia i pesca	1,5%	3,7%
Sanitat i Serveis Socials	7,3%	3,4%
Total 10 primeres branques	72,0%	89,7%
Resta de branques	28,0%	10,3%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si comparem branca per branca segons la nacionalitat, tal com mostra el gràfic, observem com la distribució entre les 5 branques d'activitat amb major presència d'estrangers és força diferent segons la nacionalitat. El percentatge de població estrangera que s'ocupa a l'hostaleria, la construcció i, especialment, el servei domèstic és molt superior al percentatge de la població espanyola en aquestes branques. En canvi, els ciutadans espanyols s'ocupen més en el comerç i les indústries manufactureres.

⁴ Aquesta branca d'activitat a l'EPA molt probablement inclou en la pràctica activitats de cura de persones dependents.

Gràfic 3.28. Distribució dels ocupats per branques d'activitat i nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre de 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

D'altra banda, la taula 3.18, ens permet observar aquesta distribució per zones d'origen. A l'hora d'analitzar la taula però, cal tenir present altre cop que no hem tingut en compte les dades de ciutadans nord-americans, ni de l'Àsia, ni de l'Europa no comunitària, els quals presenten unes xifres tan baixes que ofereixen uns marges d'error no acceptables. Pel mateix motiu, a banda d'aquest cas, tampoc hem incorporat algunes dades de les zones d'origen que s'inclouen a la taula. Tot i així, considerem que les dades vàlides donen una informació prou útil.

Taula 3.18. Comparació de la distribució dels ocupats per branques d'activitat i zones geogràfiques d'origen. Catalunya, 4t trimestre de 2009

Branques d'Activitat (CNAE93. 2 dígit)	Unió Europea	Amèrica Llatina	Àsia	Àfrica	Total
Hostaleria	19,3%	10,4%	39,6%	14,7%	15,4%
Construcció	7,0%	12,6%	*	40,3%	15,1%
Llars que ocupen personal domèstic	*	20,2%	*	*	12,8%
Comerç a l'engròs i al detall	15,9%	11,6%	23,8%	8,5%	12,7%
Indústries manufactureres	13,2%	9,2%	*	11,3%	11,2%
Activitats administratives i serveis auxiliars	4,8%	9,9%	*	*	6,8%
Transport i emmagatzematge	6,2%	5,0%	*	*	4,5%
Informació i comunicacions	6,3%	3,4%	*	1,6%	4,1%
Agricultura ramaderia i pesca	5,0%	*	*	14,3%	3,7%
Sanitat i Serveis Socials	*	6,9%	*	*	3,4%
Total 10 primeres branques	77,74%	89,20%	63,42%	90,68%	89,7%
Resta Branques	22,26%	10,80%	36,58%	9,32%	10,3%

*Dada que no s'ha incorporat perquè les quantitats ofertes per l'EPA no són estadísticament significatives.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Si ens fixem en les dades de la taula, podem observar que els ocupats provinents de l'Àfrica són els que més es concentren en el sector de la construcció (40,3%), també tenen una concentració important en agricultura i hostaleria, a més, el seu grau de concentració en les 10 primeres branques d'activitat és altíssim (90,7%). Els asiàtics es concentren a l'hostaleria i el comerç, tot i així, són els més diversificats doncs gairebé el 37% s'ocupa en altres activitats diferents a les 10 principals.

Els ciutadans comunitaris s'ocupen principalment a l'hostaleria, el comerç i la indústria manufacturera.

Els llatinoamericans, tot i tenir una concentració total pràcticament tan alta com els africans (només un 10,8% a la *Resta de Branques*), en canvi, dintre del grup de les 10 primeres branques, són els que tenen una presència més diversificada.

La taula 3.19. ens permet comparar la distribució per branques d'activitat dels homes ocupats de nacionalitat estrangera amb els homes ocupats de nacionalitat espanyola.

Taula 3.19. Distribució dels homes ocupats per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Construcció	13,7%	26,9%
Indústries manufactureres	24,4%	13,8%
Comerç a l'engròs i al detall	11,7%	13,2%
Hostaleria	5,1%	12,1%
Transport i emmagatzematge	8,8%	6,7%
Agricultura ramaderia i pesca	2,1%	5,6%
Informació i comunicacions	3,9%	5,3%
Activitats administratives i serveis auxiliars	3,2%	3,4%
Activitats financeres i assegurances	2,9%	2,5%
Activitats professionals científiques i tècniques	5,4%	1,8%
Total 10 primeres branques estrangers	81,2%	91,3%
Resta de branques	18,8%	8,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Els homes estrangers es concentren principalment en la construcció (26,9%), amb un percentatge que dobla el dels homes de nacionalitat espanyola. La segona branca d'activitat que ocupa més homes estrangers és la indústria manufacturera, seguida de prop pel comerç i l'hostaleria, on doblen el percentatge dels autòctons.

Els homes de nacionalitat espanyola s'ocupen sobretot a la indústria, amb un percentatge molt superior al dels estrangers. Igualment, els espanyols tenen una concentració molt inferior a la dels estrangers en aquestes 10 primeres branques.

Com en el cas dels homes, la taula 3.20 ens permet comparar la distribució per branques d'activitat de les dones ocupades de nacionalitat estrangera amb les dones ocupades de nacionalitat espanyola.

Taula 3.20. Distribució de les dones ocupades per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4rt trimestre 2009

Branques d'Activitat (CNAE 2009 1 dígit)	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera
Llars que ocupen personal domèstic	3,2%	26,8%
Hostaleria	5,9%	19,4%
Comerç a l'engròs i al detall	17,4%	12,2%
Activitats administratives i serveis auxiliars	5,3%	11,0%
Indústries manufactureres	14,4%	7,8%
Sanitat i Serveis Socials	12,0%	5,9%
Educació	11,3%	3,4%
Informació i comunicacions	2,3%	2,6%
Activitats professionals científiques i tècniques	6,5%	2,4%
Altres Serveis	3,4%	2,0%
Total 10 primeres branques	81,7%	93,5%
Resta de branques	18,3%	6,5%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Com podem observar, l'activitat on hi ha més dones estrangeres ocupades és Servei Domèstic. Si ho comparem amb les dones autòctones, veiem que aquestes tenen una presència molt baixa en aquesta branca d'activitat. Una relació semblant, però amb menys diferència, es dona en el cas de l'Hostaleria. En el cas d'*Activitats administratives i serveis auxiliars*, tot i que també les dones estrangeres presenten un percentatge superior, la diferència és menor. A *Informació i Comunicacions*, ambdós col·lectius presenten uns percentatges molt similars. A la resta de branques, els percentatges de les dones espanyoles són superiors. Les dones estrangeres presenten una concentració més alta en les 10 principals branques.

Aquesta especial concentració d'homes i dones ocupats de nacionalitat estrangera, en unes branques d'activitat, els pot fer més vulnerables a crisis d'ocupació que afectin especialment a algunes d'aquestes branques. Per valorar-ho, la taula 3.21 ens presenta la variació interanual de les 10 branques on més s'ocupen els treballadors estrangers.

Taula 3.21. Variació interanual d'ocupats per branques d'activitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

	Nacionalitat espanyola	Nacionalitat estrangera	Total
Hostaleria	4,8%	-3,3%	1,9%
Construcció	-11,0%	-35,1%	-18,6%
Servei Domèstic	-11,9%	-6,6%	-8,8%
Comerç a l'engròs i al detall	-10,4%	-1,7%	-9,3%
Indústries manufactureres	-9,9%	-27,9%	-12,0%
Activitats administratives i serveis auxiliars	-4,5%	-27,1%	-11,0%
Transport i emmagatzamatge	-8,7%	-11,4%	-9,0%
Informació i comunicacions	-10,2%	81,8%	-0,3%
Agricultura ramaderia i pesca	-6,8%	-16,8%	-10,2%
Sanitat i Serveis Socials	-5,6%	-19,9%	-6,9%
Total 10 primers branques	-8,3%	-15,9%	-9,9%
Resta de branques	0,5%	-15,5%	-0,7%
Total	-6,0%	-15,9%	-7,7%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Podem observar que per branques, *Construcció*, és la branca d'activitat que més ocupació ha perdut i la que més estrangers ocupa juntament amb *Hostaleria*, la pèrdua de llocs de treball és proporcionalment molt superior en el cas dels estrangers. En l'*Hostaleria*, que a finals del 2009 és la branca d'activitat que més estrangers ocupa, s'ha produït un augment que només afecta als autòctons, doncs el percentatge d'estrangers ocupats en aquesta branca disminueix.

Crida l'atenció l'important augment percentual dels estrangers ocupats a *Informació i comunicacions*, l'únic augment que es produeix en el cas dels ocupats estrangers. Aquesta branca està constituïda, entre altres subbranques, per les de *Telecomunicacions* i de *Serveis de tecnologia de la informació*, és a dir, telefonia mòbil, "call centers", etc; les quals incorporen prop del 60% dels estrangers ocupats a *Informació i comunicacions*. En aquesta branca que pràcticament no ha variat d'un any a l'altre el seu pes en el total d'ocupats (-0,3%), l'augment absolut de treballadors estrangers és de 9.175 ocupats, mentre que la pèrdua d'ocupats autòctons és de 9.534.

3.5 L'OCUPACIÓ DELS TREBALLADORS ESTRANGERS PER GRUPS PROFESSIONALS

Per poder analitzar quins llocs de treball ocupen els treballadors estrangers, hem realitzat una explotació estadística específica de les dades d'ocupats per grups professionals, que ens ofereix la base de microdades de l'Enquesta de Població Activa. Els primers resultats d'aquesta explotació queden reflectits en la Taula 3.22, la qual ens mostra les diferències en la distribució dels ocupats per grups professionals, segons si els ocupats tenen la nacionalitat espanyola o són estrangers.

Com podem veure a la taula, el percentatge més gran de treballadors estrangers (31,9%) són treballadors no qualificats, a aquest grup el segueix en pes percentual el dels treballadors de la restauració i comerç (20,4%), que supera per primer cop el pes dels estrangers ocupats com a qualificats de la indústria i la construcció (13,9%), grup, aquest darrer, que pateix una reducció respecte el 2008 de més de 5 punts com a conseqüència de la crisi del sector de la construcció. Aquests tres grups suposen conjuntament més del 66% del total dels treballadors estrangers, mostrant una concentració que no té correspondència en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola.

Les diferències més clares per grup, entre nacionals i estrangers, les trobem en el col·lectiu de no qualificats, on els estrangers presenten 24 punts percentuals més que els espanyols i també en el grup de tècnics superiors on els estrangers estan 4,8 punts per sota. Mentre que en el cas dels ocupats estrangers, els treballadors no qualificats, com dèiem, són el grup més ampli, en el cas dels ocupats de nacionalitat espanyola aquest grup ocupa el penúltim lloc en pes relatiu.

**Taula 3.22. Ocupats per grups professionals segons la nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2009**

Grups Ocupacionals (CNO-94)	% Nacionalitat espanyola	% Nacionalitat estrangera
Directius	9,8%	5,0%
Tècnics superiors	15,9%	6,0%
Tècnics suport	11,2%	5,0%
Empleats administratius	16,1%	7,2%
Restauració i comerç	14,7%	20,4%
Qualificats agraris i pesquers	1,3%	2,6%
Qualificats indústria i construcció	12,9%	13,9%
Operadors maquinària	10,4%	7,5%
No qualificats	7,7%	31,9%
Total	100,00%	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Aquesta distribució per grups professionals dels treballadors estrangers, difereix segons les zones d'origen, tal com ens mostra la Taula 3.23.

A l'hora d'analitzar la taula però, cal tenir en compte que, igual que en el cas de les branques d'activitat, hi ha resultats que no tenen validesa estadística. En aquest sentit, indiquem en cadascuna de les caselles pertinents la no-validesa.

Tot i així, si centrem el nostre anàlisi en quins són els principals grups professionals en què s'ocupen els treballadors estrangers, segons les diferents zones, podem obtenir informació prou significativa.

Cal destacar que els comunitaris són els que presenten un nombre més alt d'ocupats en el grup de directius amb els mateixos percentatges que els dels ocupats amb nacionalitat espanyola (9,9% per 9,8% els autòctons) tal com vèiem a la Taula 3.22. També destaca l'alt percentatge de treballadors no qualificats en els col·lectius d'asiàtics, llatinoamericans i, sobretot, africans, així com l'alt percentatge d'asiàtics que s'ocupen com a treballadors de la restauració i el comerç.

**Taula 3.23. Ocupats per grups professionals segons zona d'origen.
Catalunya, 4t trimestre 2009**

Grups Ocupacionals (CNO-94)	% UE	% Llatinoamèrica	% Àsia	% Àfrica
Directius	9,9%	2,1%	*	*
Tècnics superiors	12,6%	5,4%	*	*
Tècnics suport	11,1%	4,0%	*	*
Empleats administratius	12,8%	8,3%	*	*
Restauració i comerç	18,8%	21,2%	39,4%	13,9%
Qualificats agraris i pesquers	*	*	*	*
Qualificats indústria i construcció	12,6%	11,8%	*	23,6%
Operadors maquinària	8,4%	7,5%	*	*
No qualificats	10,8%	37,6%	32,8%	43,3%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

*Dada que no ha de ser tinguda en compte perquè incorpora un marge d'error no acceptable.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

El perfil de cada zona, si tenim en compte els principals grups professionals en què s'ocupen més del 70% dels treballadors de cada zona, es pot sintetitzar de la següent manera:

Els estrangers comunitaris són els més diversificats i no tenen un perfil clar excepte el fet que, en comparació amb la resta de col·lectius, s'ocupen en un percentatge molt elevat en professions d'alta qualificació.

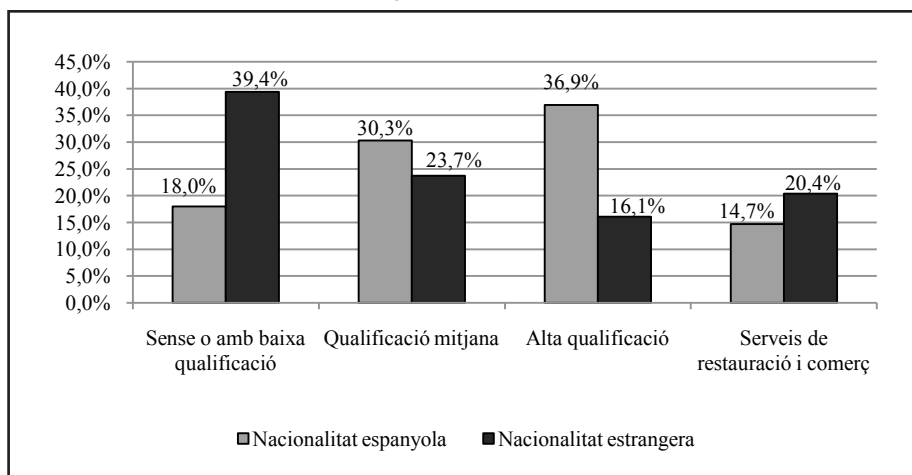
Els llatinoamericans s'ocupen principalment com a Treballadors no qualificats, Treballadors de restauració i comerç, Qualificats de la indústria i la construcció, per aquest ordre.

Els africans s'ocupen principalment com a *Treballadors no qualificats* i com a *Treballadors qualificats de la indústria i la construcció*, i en menor mesura com a *Treballadors de restauració i comerç*.

Els ocupats dels països asiàtics presenten el percentatge més alt de *Treballadors de restauració i comerç*. També presenten un alt percentatge de *Treballadors no qualificats*, el segon més alt després dels africans.

D'altra banda, per tal de centrar més l'anàlisi dels grups professionals en el nivell de qualificació de les feines que fan els treballadors estrangers, hem utilitzat l'agrupació de grups professionals per nivells de qualificació que presenta el Gràfic 3.29. El resultat són tres nivells de qualificació i un grup de treballadors de serveis, que cal tractar a banda, perquè la desagregació que ens ofereix la EPA no permet distingir nivells de qualificació en el cas d'aquest grup.

Gràfic 3.29 Ocupats per nivell de qualificació de l'ocupació segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

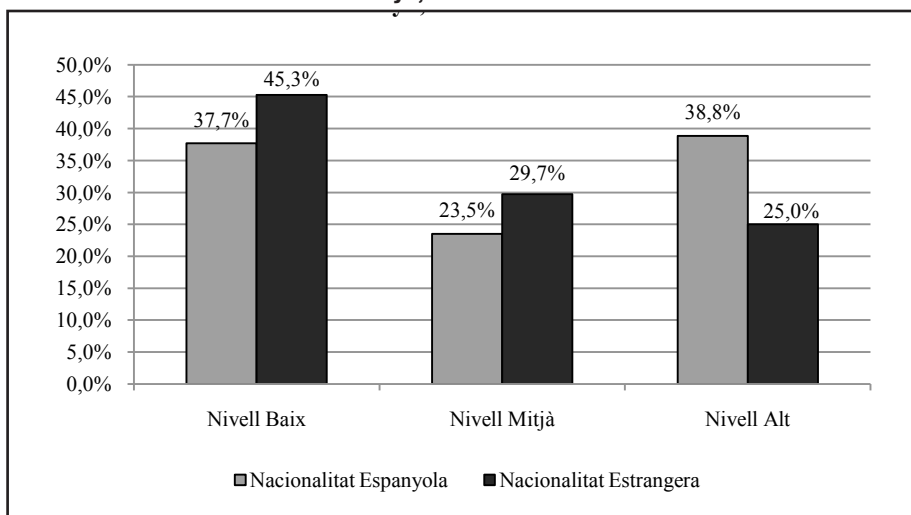

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de l'Enquesta de Població Activa de l'INE.

Podem observar com, en el cas dels estrangers, els percentatges d'ocupats disminueixen tal com augmenta la qualificació, al contrari del que succeeix en el cas dels treballadors de nacionalitat espanyola, on el percentatge més alt d'ocupats desenvolupen feines d'alta qualificació, i el menor percentatge d'ocupats desenvolupa feines de baixa qualificació. Pel que fa als treballadors dels serveis (restauració, personals i comerç), tot i que hi ha un percentatge de treballadors estrangers superior, la diferència és relativament reduïda si la comparem amb els dos grups extrems.

El Gràfic 3.30 ens permet comparar els nivells de qualificació de les ocupacions, mostrat en el gràfic anterior, amb els nivells d'estudis segons la nacionalitat dels ocupats. En el Nivell Baix hem agrupat els ocupats sense titulació i els que tenen la titulació bàsica, en el Nivell Mitjà hem agrupat els ocupats amb secundària no obligatòria i Formació Professional, i en el Nivell Superior els ocupats amb titulació universitària de 1r, 2n i 3r grau.

**Gràfic 3.30. Ocupats per nivell d'estudis segons nacionalitat.
Catalunya, 4t trimestre 2009**

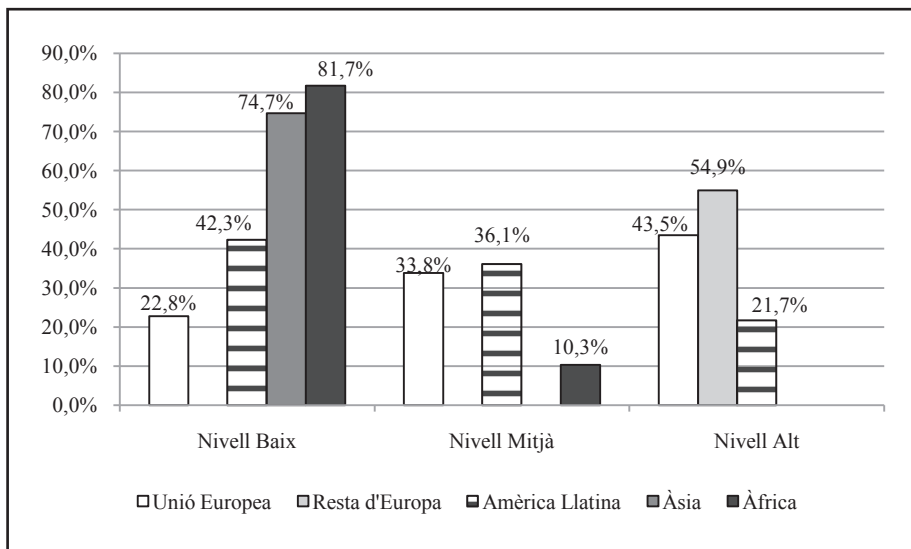

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

Els treballadors estrangers presenten un percentatge superior d'ocupats de baixa titulació al del dels treballadors de nacionalitat espanyola (7,6 punts). Si ens fixem en el Gràfic 3.29 però, veurem que la diferència en ocupacions de baixa qualificació és força superior (21,4 punts), o el que és el mateix, els estrangers presenten percentatges més alts en ocupacions de baixa qualificació, de la que els correspondria per nivell d'estudis, en comparació amb els treballadors de nacionalitat espanyola. També podem observar com, mentre el percentatge d'estrangers ocupats amb titulació superior és del 25,0%, només un 16,1 % ocupa llocs de treball d'alta qualificació (Gràfic 3.29). En el cas dels ciutadans espanyols, el percentatge d'ocupats amb alta qualificació i el percentatge d'ocupats amb estudis superiors són força més propers (36,9% i 38,8% respectivament), és a dir, els ocupats de nacionalitat espanyola amb estudis superiors ocupen llocs de treball en una proporció que s'acosta força a la del seu nivell d'estudis, mentre que en el cas dels treballadors estrangers això no succeeix d'aquesta manera.

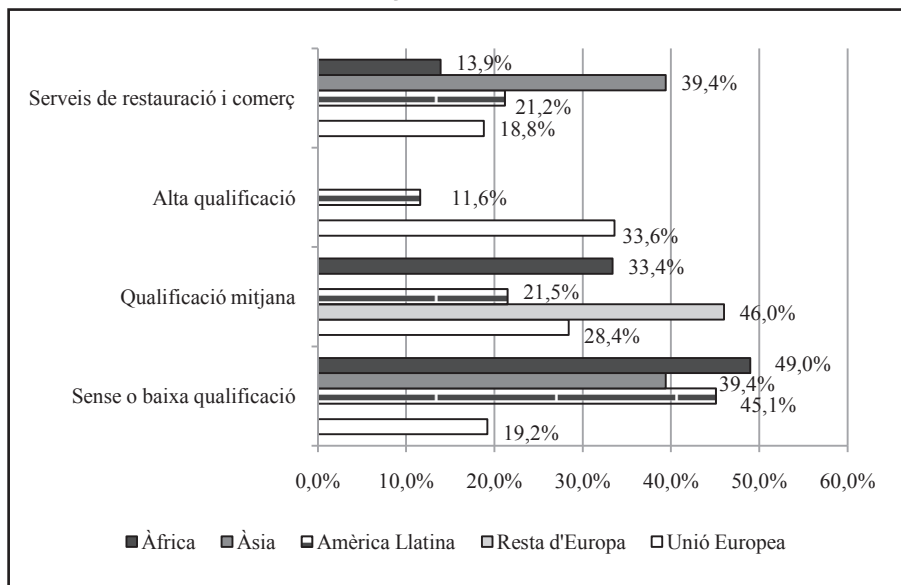
Els gràfics 3.31 i 3.32 ens permeten fer aquest mateix anàlisi per zones d'origen.

Gràfic 3.31. Ocupats estrangers per nivell d'estudis segons zona d'origen. Catalunya, 4t trimestre 2009

*En alguna categoria no es mostren les dades perquè no són estadísticament vàlides pel seu volum excessivament baix.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

Gràfic 3.32. Ocupats estrangers per nivell de qualificació de l'ocupació segons zones d'origen. Catalunya 4t trimestre 2009

*En alguna categoria no es mostren les dades perquè no són estadísticament vàlides pel seu volum excessivament baix.
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

Els ocupats comunitaris presenten un percentatge en llocs de treball de baixa qualificació (19,2%) proper al que presenten en el nivell d'estudis baix (22,8%), mentre que, en canvi, tenen una presència inferior en llocs de treball de mitjana i alta qualificació (28,4% i 33,6%) del que els correspondria pels seus percentatges en estudis mitjans i superiors (33,8% i 43,5%). Aquestes relacions però es veuen afectades pel 18,8% que s'ocupen en els serveis de restauració i comerç, els quals, com ja hem dit, no són susceptibles d'entrar en aquesta comparació.

Els europeus no comunitaris (en els gràfics *Resta d'Europa*), que pels seus relativament pocs efectius, ofereixen poques dades vàlides, destaquen, malgrat tot, pel seu alt percentatge d'ocupats amb estudis de nivell alt. Més de la meitat (54,9%) d'aquest col·lectiu té estudis superiors. Això no es veu correspost però en llocs de treball d'alta qualificació i tenen en canvi la major part del col·lectiu (46,0%) ocupat en llocs de treball de qualificació mitjana.

Els llatinoamericans presenten uns percentatges en ocupacions de baixa qualificació (45,1%) propers als que els correspondrien pel seu percentatge en el nivell d'estudis baix (42,3%), al contrari del que succeeix en els llocs de treball de mitjana i alta qualificació, doncs s'ocupen força menys en llocs de treball de mitjana i alta qualificació del que els correspondria pel seu nivell d'estudis. Les correspondències entre nivell dels llocs de treball i nivell d'estudis en aquest col·lectiu també es veuen afectades per l'alt percentatge que presenta en el grup especial de *Treballadors de restauració i comerç* (21,2%).

Els asiàtics presenten uns percentatges molt més baixos en llocs de treball de baixa qualificació (39,4%) del que els correspondria pel seu percentatge en nivell d'estudis baix (74,7%). La manca de validesa estadística de les dades de nivell d'estudis mitjans i nivell d'estudis superiors en aquest col·lectiu, impedeix fer una comparació entre estudis mitjans i superiors i llocs de treball d'alta i mitjana qualificació. Aquest és el col·lectiu en què es fa més difícil la comparació pel fet que és el que té més ocupats com a *Treballadors dels serveis de restauració i comerç*.

En el cas dels africans, s'observa una presència inferior en ocupacions de baixa qualificació (49,0%) de la que els correspondria pel seu percentatge en el nivell d'estudis baix (81,7%). Per contra, presenten uns percentatges superiors en ocupacions de mitjana qualificació (33,4%) als que els correspondria segons el seu percentatge d'estudis mitjans (10,3%).

Finalment, podem destacar com a resum el següent:

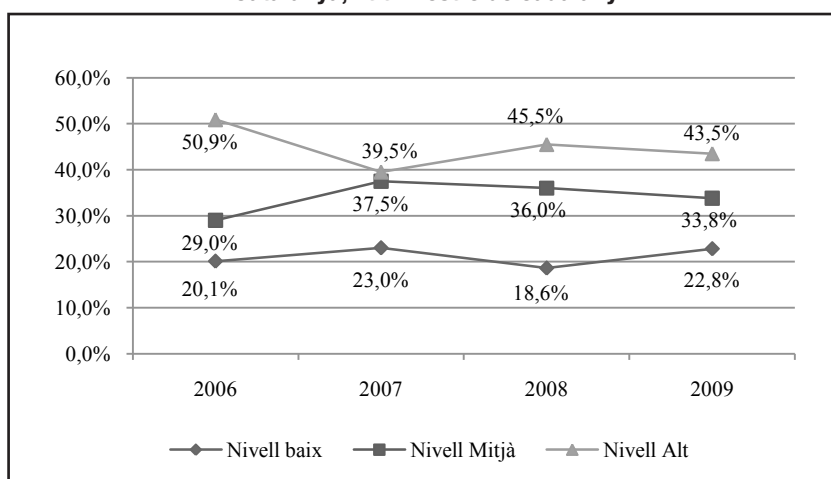
- Els que tenen una millor relació entre estudis i qualificació de l'ocupació són els africans que tendeixen a ocupar llocs de treball amb un nivell de qualificació superior al nivell d'estudis que declaren.

- El col·lectiu amb una pitjor relació entre nivell d'estudis i qualificació de l'ocupació són els ciutadans europeus no comunitaris. Són els que presenten uns nivells més alts d'estudis i en canvi això no es veu traduït en ocupacions de més alta qualificació en comparació amb els altres col·lectius.

A continuació, presentem un seguit de gràfics que mostren quina ha estat l'evolució, en els darrers anys, dels nivells d'estudis i els nivells de qualificació del lloc de treball en els tres col·lectius més importants.

El Gràfic 3.33 mostra que en el cas dels comunitaris, l'any 2007 es produeix una reducció dels ocupats amb estudis superiors i un augment dels altres dos nivells de titulació, especialment el mitjà. Aquesta dada coincideix amb l'any en què els estrangers d'origen romanès i búlgar esdevenen ciutadans comunitaris i, per tant, passen a comptar com a tals en l'Enquesta de Població Activa. Els anys següents es produeixen pujades i baixades i el 2009 sembla que hi hagi una pèrdua del nivell de titulació, tot i així, no es detecten tendències de canvi clares.

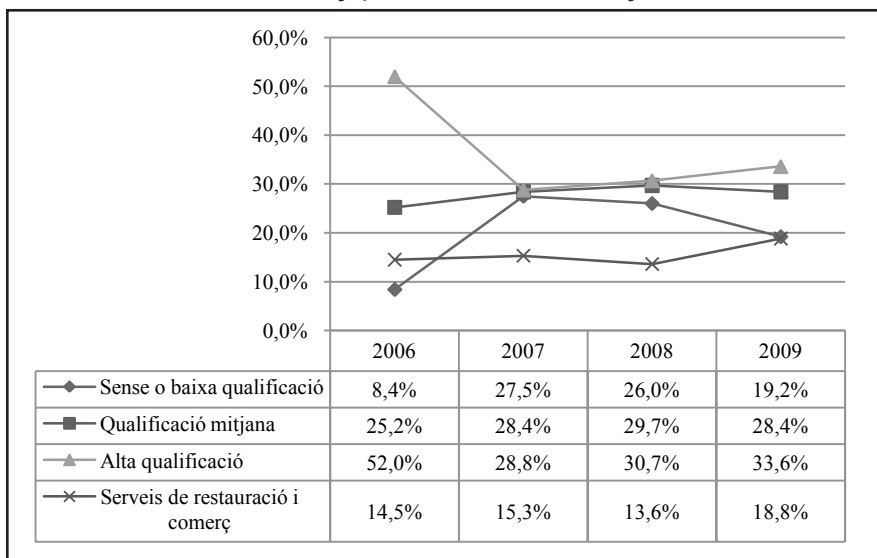
Gràfic 3.33. Evolució del nivell d'estudis dels estrangers comunitaris. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

Pel que fa al nivell de qualificació dels comunitaris (Gràfic 3.34), cal dir que també coincideix un canvi important, en el sentit de disminució important del percentatge d'ocupats d'alta qualificació, amb el moment del canvi de condició legal de romanesos i búlgars l'any 2007.

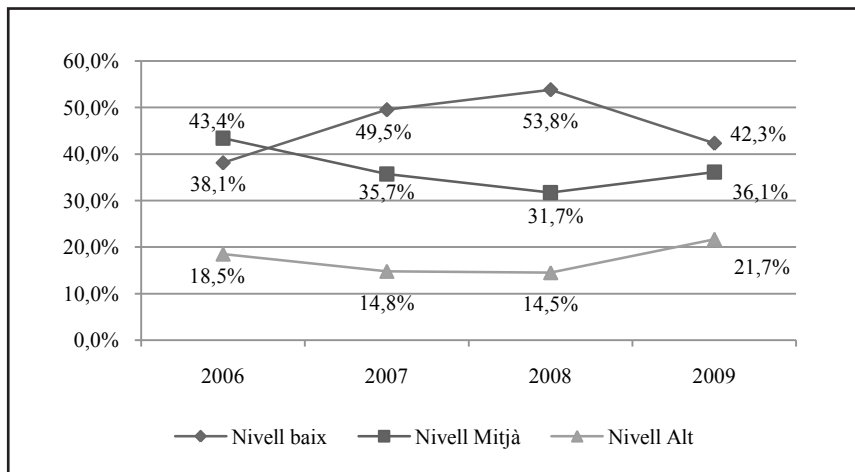
Gràfic 3.34. Evolució dels nivell de qualificació de l'ocupació dels estrangers comunitaris. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

El Gràfic 3.35 ens mostra que entre el 2007 i el 2008 es redueix el nivell d'estudis dels ocupats llatinoamericans. El 2009 es produeix un canvi important en sentit contrari.

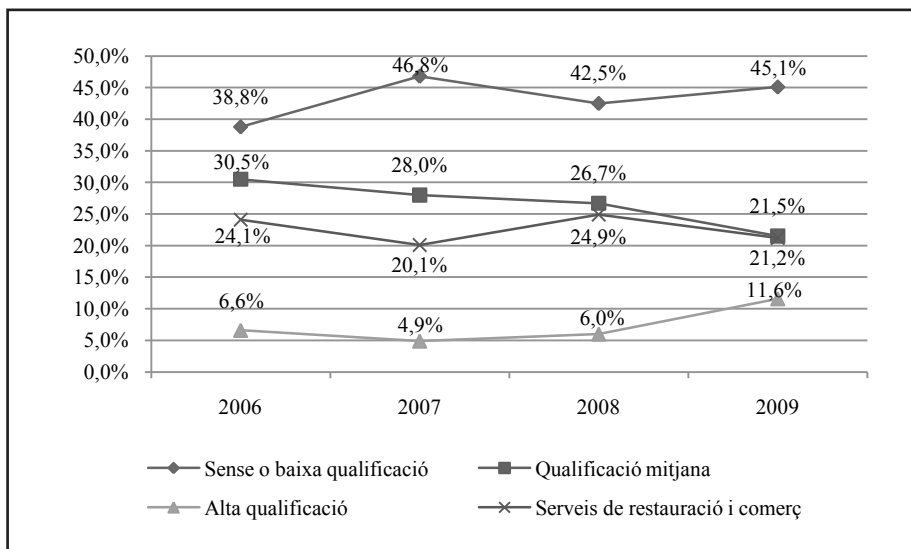
Gràfic 3.35. Evolució del nivell d'estudis dels estrangers llatinoamericans. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

Pel que fa a la qualificació dels llocs de treball, observem al Gràfic 3.36, que al llarg del període es redueix la qualificació mitjana i augmenta l'alta qualificació les altres categories no presenten una tendència clara.

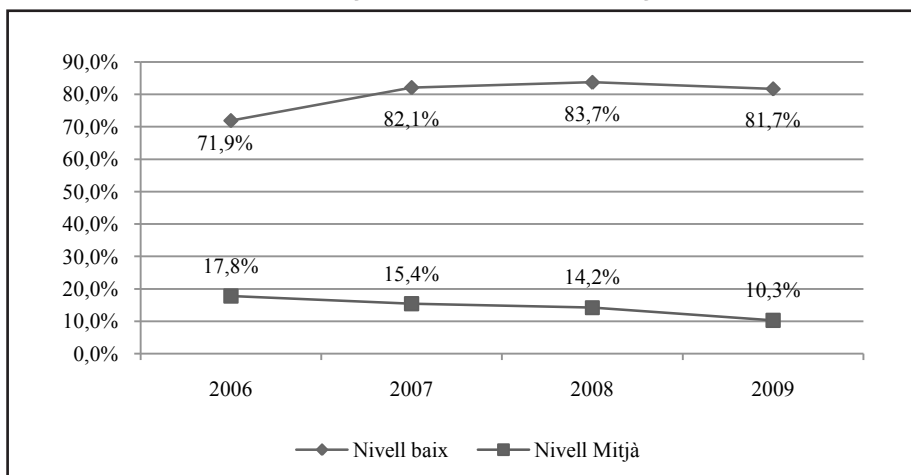
Gràfic 3.36. Evolució dels nivells de qualificació de l'ocupació dels estrangers llatinoamericans. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

El nivell d'estudis dels africans és majoritàriament baix i es manté, amb una tendència de reducció del nivell d'estudis mitjà.

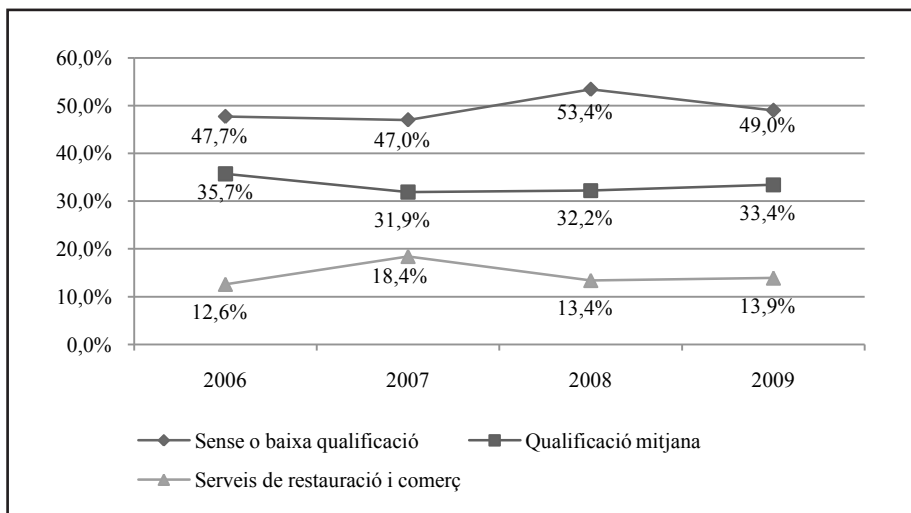
Gràfic 3.37. Evolució del nivell d'estudis dels estrangers africans. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

No s'observa al llarg del període una tendència de variació clara pel que fa als nivells de qualificació dels ocupats africans, més aviat cal parlar de manteniment relatiu de la distribució dels percentatges.

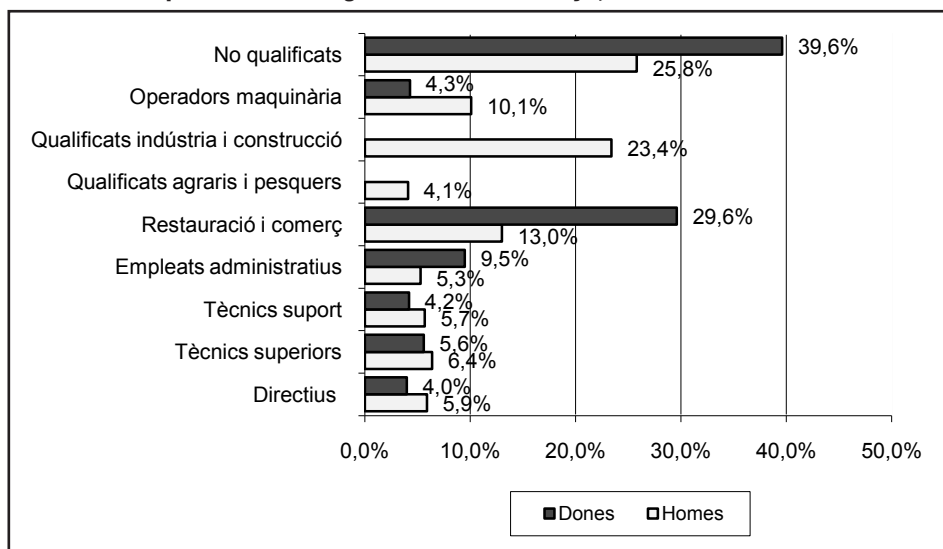
Gràfic 3.38. Evolució dels nivell de qualificació de l'ocupació dels estrangers africans. Catalunya, 4t trimestre de cada any

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

D'altra banda, el Gràfic 3.39 ens mostra les diferències per sexe. Hi podem veure que hi ha moltes més dones estrangeres ocupant llocs de treball no qualificats que homes estrangers, tot i que la diferència s'ha reduït respecte l'any anterior, doncs el percentatge dels homes ha augmentat 2,7 punts i el de les dones ha disminuït 4,3 punts. Les dones també treballen molt més en els serveis de restauració, personals i comerç. Al seu torn, els homes s'ocupen principalment com a treballadors qualificats de la indústria i la construcció, grup professional on pràcticament només hi ha homes. De fet, el volum de dones és tant baix que no compleix els mínims per tenir validesa estadística i per aquest motiu no queda reflectit en el gràfic.

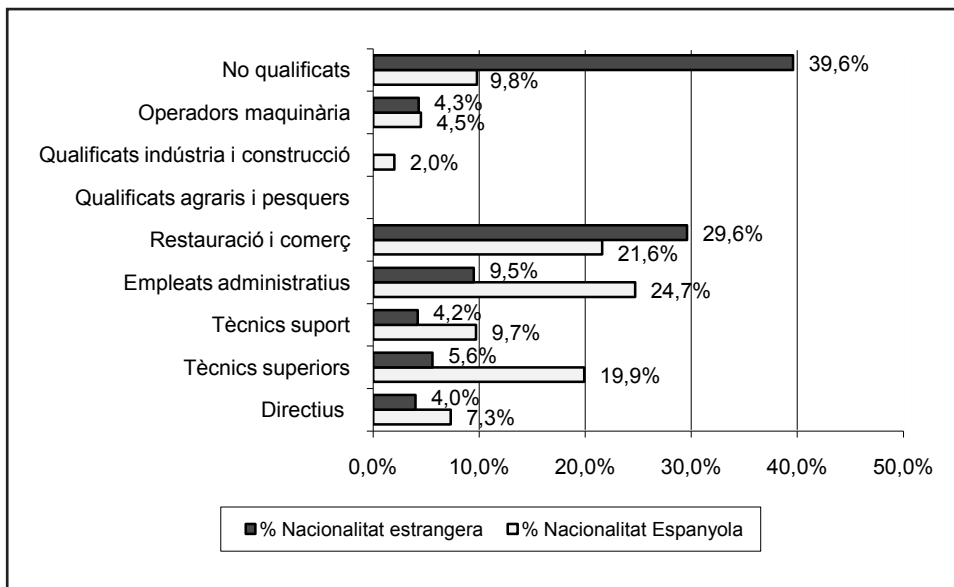
Gràfic 3.39. Ocupats/des de nacionalitat estrangera per grups professionals segons el sexe. Catalunya, 4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

El Gràfic 3.40 ens mostra les diferències entre dones estrangeres i dones amb nacionalitat espanyola. Comparativament, la diferència més evident es troba en el percentatge de no qualificades, que en el cas de les estrangeres gairebé quadruplica el percentatge d'ocupades de nacionalitat espanyola ubicades en aquest grup professional. També s'aprecia un superior percentatge d'estrangeres ocupades com a *Treballadores de restauració i comerç*, que contrasta amb el molt superior percentatge de les dones de nacionalitat espanyola que s'ocupen com a *Administratives*. Per últim, volem destacar també la molt superior presència d'ocupades d'alta qualificació (*Tècniques Superiors i Directives*) en les dones de nacionalitat espanyola. En aquest darrer grup de fet, no es reflecteix la dada de les dones estrangeres perquè el volum de dones és tant baix que no compleix els mínims per a tenir validesa estadística.

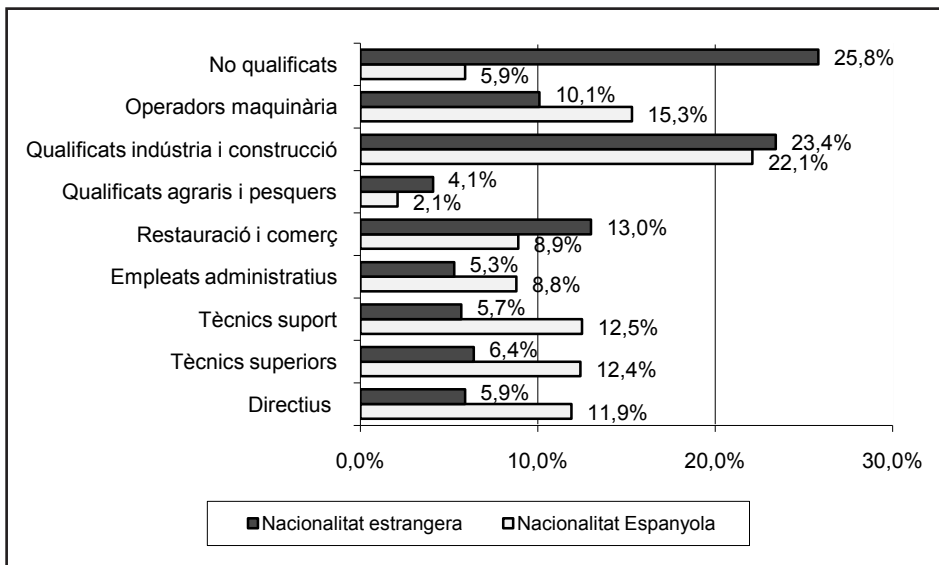
Gràfic 3.40. Distribució de les dones ocupades per grups professionals segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

El Gràfic 3.41 ens permet fer la mateixa comparació però en el cas dels homes.

Gràfic 3.41. Distribució dels homes ocupats per grups professionals segons nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

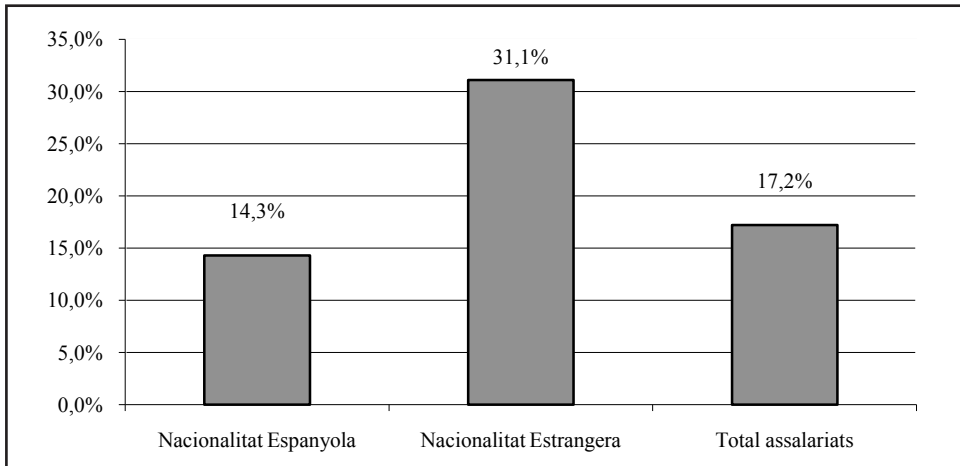
Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

Com es pot observar, la diferència més evident es troba en el percentatge de no qualificats, que en el cas dels estrangers superen en gairebé 20 punts percentuals el percentatge dels homes ocupats de nacionalitat espanyola ubicats en aquest grup professional i també en el de *Restauració i Comerç*. Finalment, cal destacar també la molt superior presència dels homes ocupats de nacionalitat espanyola en les ocupacions de més qualificació.

3.6 LA TEMPORALITAT EN ELS TREBALLADORS ESTRANGERS

La taxa de temporalitat presenta grans diferències segons la nacionalitat. Com podem observar en el Gràfic 3.42, els treballadors estrangers tenen una taxa molt elevada, un 31,1%, més del doble de la dels assalariats de nacionalitat espanyola, la taxa dels quals, un 14,3%, se situa 2,9 punts per sota de la mitjana (17,2%).

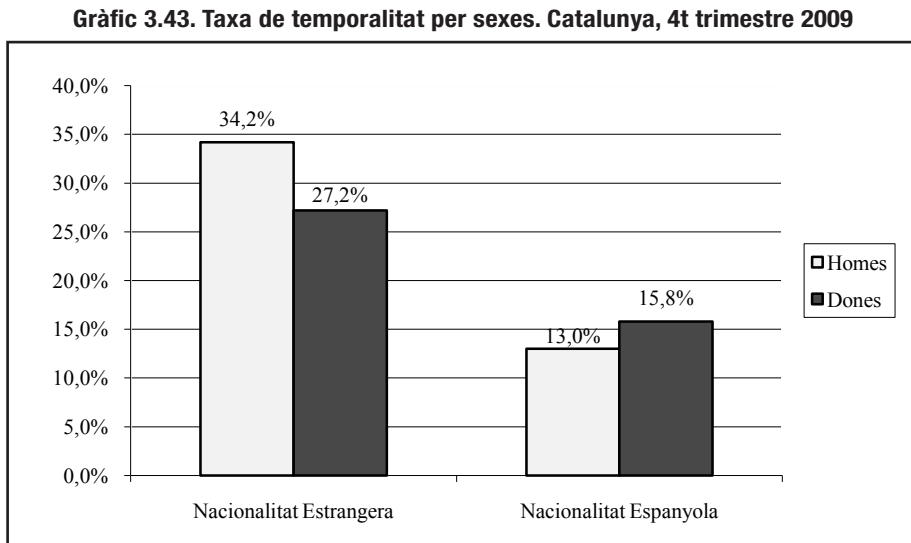
Gràfic 3.42. Taxa de Temporalitat segons la nacionalitat. Catalunya, 4t trimestre 2009

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la EPA.

El fet que gran part dels treballadors i treballadores estrangers es concentrin, en determinades branques d'activitat com la construcció, l'hostaleria o el servei domèstic, que presenten les taxes de temporalitat més altes, es relaciona amb la seva alta taxa de temporalitat. Tot i així, cal dir que la temporalitat s'ha reduït i que en el cas dels treballadors estrangers, ho ha fet en gairebé 7 punts.

El Gràfic 3.43 ens mostra la taxa de temporalitat de cadascun dels sexes segons la nacionalitat.

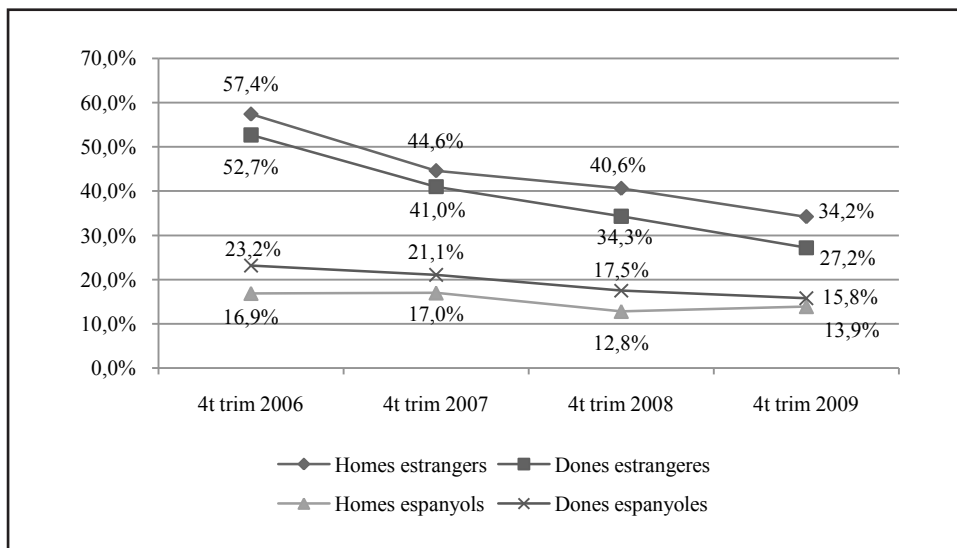

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA.

Hi podem veure que la taxa de temporalitat és molt més elevada, en les dones estrangeres (27,2%) i en els homes estrangers (34,2%), que en els homes (13,0%) i les dones (15,8%) de nacionalitat espanyola. Els homes estrangers són el col·lectiu amb la taxa de temporalitat més alta, més que les dones estrangeres, al contrari del que succeeix en el cas dels assalariats de nacionalitat espanyola, on les dones tenen una temporalitat més alta que els homes.

El Gràfic 3.44 ens mostra la variació interanual de la taxa de temporalitat per nacionalitats i sexes. Hi podem observar que la taxa de temporalitat dels treballadors de nacionalitat estrangera es redueix més que la dels treballadors de nacionalitat espanyola, i que són les dones estrangeres les que presenten una reducció més important (18,5 punts menys).

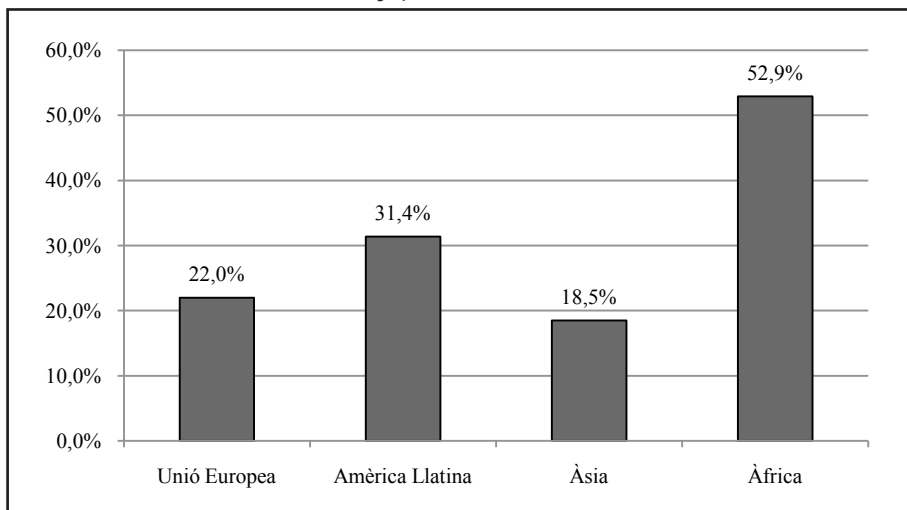
Gràfic.3.44. Evolució de les taxes de temporalitat segons nacionalitat i sexe

Font: Elaboració pròpia a partir de les microdades de la l'EPA.

Per últim, el Gràfic 3.45 ens mostra la taxa de temporalitat dels immigrants per zones d'origen. Cal dir que altre cop no hem pogut incloure tres zones d'origen (Oceania, Amèrica del Nord i Resta d'Europa) perquè les dades que ofereix l'EPA per a aquestes zones no són vàlides estadísticament pel seu baix volum de casos.

Gràfic 3.45. Taxa de Temporalitat dels assalariats estrangers per zones d'origen. Catalunya, 4t trimestre de 2009

Font: Elaboració pròpia a partir dades de l'EPA.

De les quatre zones de les quals tenim dades vàlides, cal destacar que la taxa de temporalitat més alta correspon als ciutadans africans i la més baixa als asiàtics. Africans i Llatinoamericans se situen per sobre de la taxa mitjana dels assalariats estrangers (31,1%).

4 SÍNTESI- RESUM

Els efectes de la crisi econòmica, que es començaren a manifestar en el mercat de treball català l'any 2008, i que ja recollíem en l'informe de l'any anterior, es mantenen i s'accentuen durant el 2009. Aquest context marca l'evolució de la situació laboral de la població estrangera, fins al punt que es constaten reduccions d'efectius en variables estructurals que fins ara havien presentat un creixement continuat. Especialment destacables són la reducció de la població estrangera de 16 i més anys que ens presenta l'Enquesta de Població Activa i l'estancament de la població estrangera empadronada.

El creixement de la població estrangera amb permís de residència és força menor que el d'anys anteriors. La seva taxa de creixement és la més baixa dels darrers anys i es continua reduint per segon any consecutiu.

Catalunya continua sent la comunitat amb més residents estrangers de l'Estat Espanyol, no obstant això, el pes relatiu dels residents estrangers respecte la població autòctona, és més elevat al País Valencià i a la Comunitat de Madrid que a Catalunya.

Per sexes, s'observa que continua augmentant la proporció de dones, que arriben a significar el 45,4% del total dels residents estrangers a Catalunya.

Gairebé el 82% del total d'estrangers té una edat compresa entre els 16 i els 64 anys, la qual cosa representa una proporció superior a la dels autòctons en aquesta franja d'edats on es concentra l'activitat. En canvi, el percentatge d'estrangers en la franja d'edat de 65 anys i més és molt inferior a la que presenten els autòctons.

Per nacionalitat, els marroquins continuen tenint un pes superior al de la resta i segueixen sent el col·lectiu que anualment aporta més nous efectius. Romania, que va superar l'any anterior l'Equador com a segon país d'origen en residents, continua sent-ho. Les nacionalitats amb més creixement, en termes percentuals, són la boliviana, la pakistanesa, la italiana, la romanesa i la xinesa.

L'evolució comparada entre nacionalitzacions i empadronaments i l'evolució dels empadronats nascuts a l'estranger, indiquen que la desacceleració del creixement de residents i l'estancament del nombre d'empadronats estrangers no s'explica per la nacionalització anual d'estrangers. De fet, el que s'atura és el creixement dels nascuts fora d'Espanya. Així, pel que fa al col·lectiu d'estrangers en general, el canvi de tendència en el període estudiat no ha estat pas motivat per les nacionalitzacions, sinó per la crisi econòmica i el seu efecte negatiu sobre les expectatives dels immigrants. No obstant, les nacionalitzacions sí que poden ser un factor

a tenir en compte en el cas de col·lectius llatinoamericans que porten més temps a Catalunya, com els equatorians o els colombians.

La proporció de població estrangera total, i extracomunitària en particular, en situació irregular, continua reduint-se. A l'inici del 2010, la taxa d'irregularitat potencial és 4 vegades inferior a la de l'inici del 2004.

El nombre d'afiliats estrangers a la Seguretat Social es redueix, trencant el creixement sostingut que es venia donant fins ara. Ens trobem per primer cop, en la recent història de la immigració a Catalunya, davant d'una reducció dels afiliats estrangers a la Seguretat Social. Aquesta reducció és superior a la que també pateix l'afiliació de nacionalitat espanyola, la qual cosa fa que el pes dels afiliats estrangers a la Seguretat Social es redueixi.

En la distribució de l'afiliació estrangera a la Seguretat Social per sexes, a causa de la major pèrdua d'efectius masculins, les dones afiliades continuen augmentant el seu pes i se situen en el 41,5%, gairebé 9 punts més que en el 2002.

Per col·lectius, destaquen les pèrdues del nombre d'afiliats a la Seguretat Social dels equatorians, els peruans i els colombians. Per règims d'afiliació, destaquen els alts percentatges de llatinoamericans afiliats al règim de la llar, l'alt percentatge que presenten els marroquins en el règim agrari i els xinesos i pakistanesos en el règim d'autònoms.

La població estrangera de 16 i més anys, altrament dit, la població potencialment activa, es redueix per primer cop i la combinació d'això amb un augment de la població inactiva produeix, també per primer cop, una reducció de la població activa estrangera. Aquesta reducció de població activa estrangera, que és percentualment superior a la que també pateix la població activa de nacionalitat espanyola, fa que el pes dels actius estrangers en el mercat de treball català es redueixi lleugerament també per primer cop.

La reducció de població potencialment activa es produeix amb major intensitat en els homes que en les dones. Per col·lectius, els romanesos i els colombians, es veuen més afectats, mentre que el marroquí és l'únic dels principals col·lectius que continua augmentant en població de 16 i més anys.

Pel que fa a les dades d'ocupació, es confirma el canvi de tendència iniciat el 2008 i s'accentua amb una pèrdua d'ocupats gairebé 3 cops superior a la que es va produir durant l'any anterior. En un context general de pèrdua d'ocupació, els estrangers es veuen clarament més afectats que els autòctons, doncs el 64% dels llocs de treball perduts en un any eren ocupats per estrangers, mentre que aquests, a finals del 2008, només representaven el 17,5% dels ocupats.

A finals del 2009, el total d'estrangers ocupats és de 498.920, mentre que hi ha 397.823 afiliats a la Seguretat Social. Aquesta diferència entre ocupats i afiliats suggereix un nivell d'ocupació en l'economia submergida del 20,3%, 8 punts menys que en el mateix període de l'any anterior. Si comparem les mitjanes d'ambdues dimensions, es confirma la tendència a la reducció del treball irregular iniciada el 2008, sobretot en el cas del extracomunitaris. Aquest període de reducció del treball irregular coincideix amb un període de crisi econòmica i d'important pèrdua d'ocupació, la qual cosa suggereix una pèrdua percentualment més important de llocs de treball irregulars que de llocs de treball amb contracte.

La taxa d'ocupació de la població estrangera a la franja de 16 a 64 anys (54,1%), és 12 punts inferior a la de la població de nacionalitat espanyola, després de patir una reducció interanual de més de 9 punts, més del doble de la que pateixen els autòctons.

La majoria de llocs de treball perduts per estrangers eren ocupats per homes. La reducció de la taxa d'ocupació de les dones estrangeres és inferior a la dels homes que és de 10,9 punts.

La meitat dels ocupats estrangers són llatinoamericans. Es redueix la taxa d'ocupació dels principals col·lectius, principalment d'equatorians i de bolivians.

La població estrangera aturada continua augmentant des del 2008. La taxa d'atur dels autòctons (13,9%) augmenta en 4,1 punts respecte l'any anterior, mentre que la dels treballadors estrangers ho fa en 10,2 punts i arriba al 30,4%.

La taxa d'atur dels homes estrangers és superior a la de les dones i la diferència augmenta respecte l'any anterior.

Per edats, els estrangers de 16 a 19 anys són els que més veuen augmentar la seva taxa d'atur, la qual arriba al 81%.

Per zones d'origen, els africans són els que veuen augmentar més la seva taxa d'atur fins arribar al 54,8%. És a dir: un de cada dos africans que vol treballar, està desocupat.

Els ocupats estrangers continuen estant força concentrats en determinades branques d'activitat: *Hostaleria, Construcció, Llars que ocupen personal domèstic i Comerç*, donen feina a més de la meitat dels treballadors estrangers.

Els africans s'ocupen sobretot en *Construcció*, essent el col·lectiu que més ocupats té en aquesta branca d'activitat. Cal destacar, també, el comparativament alt percentatge que s'ocupa en *Activitats agrícoles*.

Els llatinoamericans s'ocupen principalment en *Llars que ocupen personal domèstic, Construcció, Hostaleria i Comerç*.

Els europeus comunitaris es concentren principalment en *Hostaleria, Comerç i Indústries manufactureres*.

En general, els homes estrangers es concentren especialment en *Construcció (26,9%), Indústries manufactureres i Comerç*, mentre que les dones reparteixen la seva presència entre *Llars que ocupen personal domèstic, Hostaleria i Comerç*.

La pèrdua d'ocupació més important dels estrangers es dona a la construcció, les indústries manufactureres i les activitats administratives, mentre que es dona un important augment d'ocupació estrangera en *Informació i comunicacions*, branca en la qual els autòctons perden ocupació.

Pel que fa als llocs de treball que ocupen, els treballadors estrangers presenten uns percentatges molt superiors als ciutadans espanyols en el grup de *Treballadors no qualificats*.

Per nacionalitats, els llatinoamericans fonamentalment s'ocupen en llocs de treball *No qualificats* i com a *Treballadors de la restauració i del Comerç*.

Els originaris de països de la Unió Europea no es concentren tant com els de les altres zones, tot i que presenten un percentatge lleugerament superior en el grup de *Treballadors de la restauració i del Comerç*. Cal destacar que els comunitaris són els que presenten un nombre més alt d'ocupats en el grup de directius amb el mateix percentatge que els dels ocupats amb nacionalitat espanyola.

Els asiàtics s'ocupen principalment com a *Treballadors no qualificats* i *Treballadors Treballadors de la restauració i del Comerç*.

En general, els treballadors estrangers fan feines menys qualificades que els ciutadans espanyols, en canvi, el seu nivell d'estudis no és clarament molt més baix que el d'aquests.

Per sexes, les dones estrangeres ocupen més llocs de treball no qualificats que les dones autòctones i menys llocs de treball d'alta qualificació. En el cas dels homes, els ocupats de nacionalitat estrangera tenen una presència clarament inferior als autòctons en ocupacions d'alta qualificació.

Per zones d'origen, cal destacar que la millor relació entre nivell d'estudis i nivell de qualificació de l'ocupació la presenten els ocupats d'origen africà, que tendeixen a ocupar llocs de

treball amb un nivell de qualificació superior al nivell d'estudis que declaren, probablement perquè supleixen el nivell de formació amb experiència professional.

El col·lectiu amb una pitjor relació entre nivell d'estudis i qualificació de l'ocupació és el dels europeus no comunitaris. Són els que presenten uns nivells més alts d'estudis i en canvi això no es veu traduït en ocupacions de més alta qualificació.

La taxa de temporalitat dels treballadors estrangers s'ha reduït en gairebé 7 punts mentre que la dels assalariats de nacionalitat espanyola ho ha fet en 7,6 punt. Tot i així la taxa de temporalitat dels assalariats estrangers és encara prop del doble de la dels autòctons.

Els homes estrangers presenten una taxa de temporalitat més alta que les dones estrangeres.

Els originaris de països africans presenten la taxa de temporalitat més alta i els comunitaris la més baixa. Més de la meitat dels assalariats africans tenen un treball temporal.